

Gemeente Assen

programmabegroting 2015

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor

wat kost het

AsserPas

WILLEN ASSEN

beleid

inhoud

hoofdlijnen

1. Inleiding	4
2. Samenstelling college van burgemeester en wethouders	5
3. Uitvoering collegeprogramma	6
4. Minderen met Maat	9

programma's

1. Wonen in Assen	15
2. Werken in Assen	20
3. Meedoen in Assen	25
4. Aantrekkelijk Assen	31
5. Samen werken aan Assen	36
6. Bedrijfsvoering	41
7. Vastgoed en grondbedrijf	45
8. Algemeen financieel beleid	50

paragrafen

1. Lokale heffingen	58
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	62
3. Onderhoud kapitaalgoederen	73
4. Financiering	82
5. Bedrijfsvoering	86
6. Verbonden partijen	90
7. Grondbeleid	100

financieel

1. Inleiding	108
2. Voorjaarsnota 2014	108
3. Resultaten programmabegroting 2015 en financiële prognoses 2016-2018	109
4. Uitgangspunten en spelregels voor de budgetopbouw	110
5. Lasten en baten programmabegroting 2015 en meerjarenraming 2016-2018	113
6. Analyse begrotingsresultaat 2015 en prognoses 2016 -2018	114
7. Bezuinigingen 2014 – 2018	116
8. Overzicht lasten en baten per programma en beleidsthema	119
9. Incidentele lasten en baten	122
10. Gemeentelijke reservepositie	124
11. Arbeidskostengerelateerde verplichtingen	127

bijlagen

I. Productramingen	132
II. Meerjarenprognose 2016, 2017, 2018	138
III. Investeringsoverzicht en kapitaallasten	140
IV. Gemeentefonds	142

hoofdpijnen

1. Inleiding
2. Samenstelling college B en W
3. Uitvoering collegeprogramma
4. Minderen met Maat

Inleiding

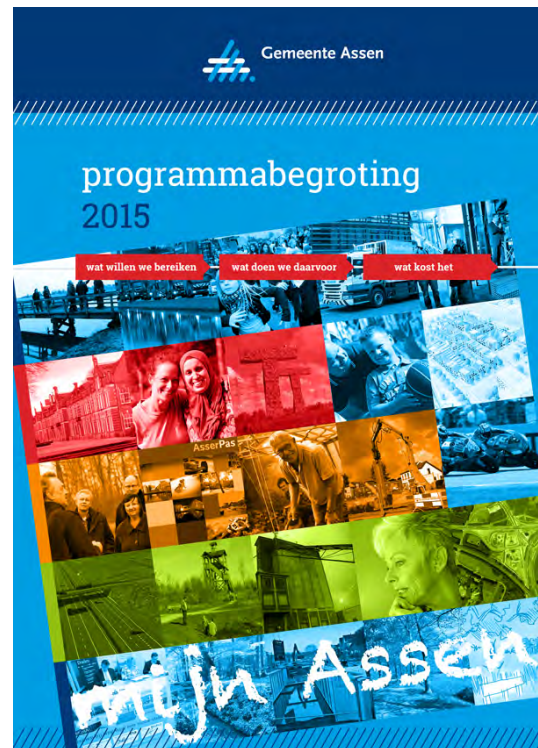
Hierbij bieden wij de programmabegroting 2015 ter behandeling en vaststelling aan.

Zowel de begroting voor het komend jaar als de financiële prognoses voor de periode 2016-2018 geven aan dat onze financiële huishouding deze bestuursperiode blijft sluiten.

'Niet zorgen voor, maar zorgen dat' is het motto van het collegeprogramma 'Mijn Assen'. Dat motto werken we in deze begroting zowel beleidsmatig als financieel verder uit. We geven aan wat we in deze bestuursperiode met ons beleid willen bereiken, wat we daarvoor moeten doen en welke middelen we daarvoor de komende jaren nodig hebben. We stellen kaders voor, geven aan welke overwegingen hieraan ten grondslag liggen en hakken waar nodig knopen door.

We zijn er in geslaagd ruimte vrij te maken voor de uitvoering van ons collegeprogramma en invulling te geven aan de bezuinigingen waar we vanaf 2015 voor staan. Het oogt tegenstrijdig maar we moeten beide sporen bewandelen om Assen toekomstbestendig en financieel gezond te houden. Dat plaatste ons soms voor lastige keuzes. In de beleidsnotitie 'Minderen met Maat' hebben we de route aangegeven die we daarvoor willen bewandelen en becijferd wat de eindresultaten daarvan zijn.

Parallel daaraan hebben we de Asser-begroting in een nieuw jasje gestoken. Dat was noodzakelijk om nog meer inzicht te krijgen, om nog beter te kunnen sturen en zeker ook om de kaderstellende en controlerende rol van uw raad daarmee beter te faciliteren. Met moderne middelen maken we relevante beleidsinformatie voor een ieder eenvoudiger en beter toegankelijk. Samen met uw raad werken we deze bestuursperiode verder aan de kwaliteit van onze begroting en verantwoordingsdocumenten.

Daarmee zijn we er natuurlijk niet. Door de decentralisaties krijgen we er vanaf volgend jaar een aantal belangrijke taken bij. Wij zullen ervoor zorgen dat de inwoners van onze stad de zorg behouden of krijgen die het beste bij hen past. Dat is voor ons en zeker ook voor de onze medewerkers die deze taken uitvoeren een lastige en gelijktijdig spannende uitdaging. We moeten ervoor blijven zorgen dat we ook onze andere taken goed kunnen blijven uitvoeren.

Het lijkt er op dat de economie de opgaande lijn te pakken heeft. Het herstel is broos maar als die trend die zich nu aftekent doorzet hebben ook wij daar vroeg of laat voordeel van. Daar waar dat doeltreffend is stimuleren we deze ontwikkeling in ons eigen beleid.

Wellicht komen de gemeentelijke financiën, ook al zijn de naweeën van de recessie nog lang voelbaar, daarmee in deze bestuursperiode voor het eerst sinds jaren weer in een wat rustiger vaarwater.

College van burgemeester en wethouders en gemeentesecretaris

Burgemeester Carry Abbenhues

Portefeuille: Bestuurlijke coördinatie, Algemeen bestuurlijke en juridische aangelegenheden, Openbare orde en veiligheid, Brandweer, Veiligheidsregio, Politie, Wettelijke taken en burgerzaken, Ambassadeursfunctie, Dagelijks bestuur SNN, Communicatie, lobby, 5 mei en Sinterklaas.

Wethouder Harmke Vlieg-Kempe - ChristenUnie

Portefeuille: Coördinerend wethouder FlorijnAs, FlorijnAs (voorzitter stuurgroep), Jeugd en gezin, Maatschappelijke opvang, Milieubeleid/afvalbeheer – duurzaamheid, Regiovisie, Verkeer en vervoer, Verslavingszorg, Volksgezondheid.

Wethouder Ruud Wiersema - Stadspartij Plop

Portefeuille: Antidiscriminatie, Coördinatie WMO/individuele verstrekkingen, Evenementen, Groen en grijs/openbare werken, Markten/kermissen, Monumentenzorg, Recreatie en Toerisme, Stadsvernieuwing, Vastgoed, Welzijn, sociaal en maatschappelijk werk.

Wethouder Maurice Hoogeveen - D66

Portefeuille: Coördinerend wethouder bestuurlijke en ambtelijke vernieuwing, Coördinerend wethouder Regionale samenwerking, Cultuur, De Nieuwe Kolk, Deregulering, Economische zaken, industrie, MKB/innovatie, ICT, digitale overheid, Onderwijs, inclusief kinderopvang en peuterspeelzaalwerk, Personeel en organisatie/ook ambtelijke huisvesting, Promotie algemeen/city-marketing, Publieke dienstverlening, Stuurgroep Binnenstad (voorzitter).

Wethouder Albert Smit - Partij van de Arbeid

Portefeuille: Financiën en belastingen, Gebiedsgericht werken, wijkbeleid, Grondzaken en Grondbedrijf, Internationale betrekkingen, Minimabeleid, Participatiewet en WSW, werk en inkomen, Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, Schuldhulpverlening, Sport, Werkgelegenheid, Wonen.

Gemeentesecretaris Ida Oostmeijer – Oosting

De gemeentesecretaris is de eerste strategisch beleidsadviseur van ons college van burgemeester en wethouders en algemeen directeur van de gemeentelijke organisatie.

Uitvoering collegeprogramma

De Programmabegroting 2015 markeert het einde van de bestuursperiode 2010-2014 en is de opmaat voor de nieuwe bestuursperiode.

Collegeprogramma

De komende tijd staat in het teken van grote maatschappelijke veranderingen en een andere rol van de overheid.

We hebben ook in 2015 te maken met de gevolgen van de financiële crisis, met teruglopende inkomsten en sinds 2010 met voortdurende rijksbezuinigingen. Wij voeren een solide financieel beleid. Dat is voorwaarde voor een sterke

financiële positie op de lange termijn. Daarbij spelen wij nadrukkelijk in op de gevolgen van de kanteling in het sociale domein en de decentralisaties.

De laatste jaren waren jaren van heroverweging en krimp, maar boden ook kansen voor de noodzakelijke vernieuwing en innovatie. Ook de komende jaren moeten we keuzes maken. Onze bezuinigingsmaatregelen zijn al aan u gepresenteerd. Deze maatregelen zijn in de programmabegroting verwerkt.

Naast minderen willen we ook blijven investeren in maatwerk op sociaal en economisch terrein en zorgen dat Assen aantrekkelijk blijft om te wonen, te werken en te bezoeken. We zoeken daarbij vaker de samenwerking met relaties, partners en andere spelers in stad en regio.

beleid gemeente Assen 2015

Bestuur

De actuele ontwikkelingen vragen een nieuwe stijl van besturen. Als college delen wij de verantwoordelijkheid om te besturen en taken uit te voeren. Centraal hierbij staat het uitgangspunt dat we 'niet zorgen voor, maar zorgen dat'. We betrekken inwoners, ondernemers, organisaties en adviesraden actief bij nieuwe ontwikkelingen én bij de uitvoering van bestaand beleid.

We zoeken op diverse vlakken regionale samenwerking. Dicht bij huis gaat het om het gezamenlijk organiseren van dienstverlening en onze nieuwe taken op het gebied van zorg, ondersteuning, werk en jeugdzorg. Op het gebied van economie werken we onder andere samen met de provincies en grote gemeenten in Noord Nederland en Duitsland.

Wonen

De woningmarkt vertoont tekenen van herstel maar heeft nog impulsen nodig. Daarom willen we de groei van het woningaanbod faciliteren en de woonvraag stimuleren. We maken nieuwe prestatieafspraken met de woningcorpora-

ties. Creatieve maatregelen zijn nodig om de woningmarkt te stimuleren. Nieuwbouw concentreren we in Kloosterveen en Het Havenkwartier, dat een voorbeeldproject is voor gebiedsontwikkeling nieuwe stijl, met een passief grondbeleid en een uitnodigingsstrategie richting markt.

Een verzorgde groene stad is belangrijk voor een aangename leef- en werkomgeving. Bij het beheer van de openbare ruimte verkennen we mogelijkheden voor samenwerking en aanbesteden. Zo kunnen we ons geld nog slimmer inzetten. In diverse wijken verlagen we het onderhoudsniveau. De inrichting gaan we versoberen, zowel in het groen als het grijs. De arbeidskosten voor groenonderhoud hangen nauw samen met het type groen en waar mogelijk gaan we het groen omvormen naar een variant die weinig onderhoud vergt.

Bij riolering en bestrating stellen we het cyclisch onderhoud uit: budgetten worden alleen ingezet voor noodzakelijk onderhoud. De omgeving blijft er verzorgd uitzien, maar de beeldkwaliteit wijzigt.

Er komt een opvolger van het Duurzaamheidsfonds. Dit fonds wordt vooral ingezet om particuliere initiatieven te ondersteunen om zo een veelvoud aan investeringen in duurzaamheid te ontlokken. In beleid leggen wij de nadruk op energiebesparing en duurzame energieopwekking. We onderzoeken de mogelijkheden voor duurzame energie zoals windmolens bij het TT-circuit of langs de A28 en zonne-energie. De mogelijkheid om woningrenovatie te betalen uit energiebesparingen benutten we via het project 'Nul op de meter' in de wijk De Lariks.

We willen de bereikbaarheid van Assen garanderen met het in stand houden en beter benutten van de voorzieningen en wegen.

Meedoen

Wij vinden het belangrijk dat alle Assenaren meedoen. Dit vraagt om een actieve samenleving met inwoners die zich verantwoordelijk voelen voor hun medebewoners en hun directe leefomgeving. De gemeente garandeert de zorg voor de meest kwetsbare groepen. Dit zijn de vertrekpunten voor de veranderingen op het gebied van zorg, ondersteuning, werk en jeugdhulp.

Assenaren moeten steun eenvoudig kunnen vinden. Per 1 januari 2015 zorgen Inwonersplein, buurtteams en het Centrum voor Jeugd en Gezin ervoor dat zij in maximaal twee stappen de juiste ondersteuning krijgen. Vragen worden zo mogelijk door mensen onderling of met behulp van algemene voorzieningen opgelost. Pas als het echt nodig is bieden wij maatwerk. Mantelzorgers en vrijwilligers kunnen rekenen op ondersteuning.

We zetten actief in op gezonde leefstijl. Inwoners nemen volwaardig deel aan de maatschappij en werken met plezier aan hun gezondheid. Combinatiefunctionarissen zijn daarvoor samen met buurtteams actief in de wijk.

Niet kunnen meedoen door onvoldoende inkomsten willen we voorkomen. Vooral als het om kinderen gaat. Daarom zetten we het Meedoenbeleid voort en pakken we schulden aan. Daarbij leggen we meer nadruk op het voorkomen van schulden.

Het is belangrijk dat inwoners werken aan een actieve, bereidwillige samenleving. Hierbij blijft

'Mijn Buurt Assen' een belangrijke pijler. Welzijnssubsidies worden vervangen door één eenvoudige regeling die het werken aan welzijn en leefbaarheid stimuleert en mogelijk maakt. Niet alleen met geld maar ook met kennis en huisvesting. In 2015 werken we aan vernieuwing van het welzijnswerk en komt er een nieuwe organisatie voor welzijn.

Werken

Meer Assenaren aan de slag blijft een belangrijke ambitie. Verbetering van het ondernemingsklimaat en het goed benutten van de participatiewet zijn daarbij cruciaal. We leveren maatwerk aan nieuwe en aan bestaande ondernemers. Wij kiezen voor een brede aanpak, waarbij de expertise op het gebied van sensortechnologie wordt ingezet. Zorg en veiligheid zijn extra kansrijke sectoren. Ondernemers zitten aan het stuur. De overheid stimuleert en ondersteunt.

Een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt is belangrijk voor innovatie en om kwetsbare jongeren een steun in de rug te geven op de arbeidsmarkt. Hierbij richten we ons op techniek, innovatie en zorg en bedrijfsgerichte scholen. Door de inzet van WERKpunt! willen wij in 2015 ruim 150 werkzoekenden die een uitkering ontvangen tijdelijk aan een baan helpen.

Assen aantrekkelijk

De kwaliteit van onze binnenstad is goed en dat moet zo blijven. Het Drents Museum, De Nieuwe Kolk en een breed aanbod aan horeca en winkels zijn een goede basis voor verdere ontwikkeling hiervan. Dat doen we samen met eigenaren, ondernemers, instellingen en andere organisaties.

Assen is een 'sterk merk'. We gaan stap voor stap verder met een effectieve en efficiënte marketing van de stad. Dit doen we samen met bedrijfsleven en andere betrokkenen. We zetten ons geld vooral in op evenementen en tentoonstellingen met een uitstraling op regionaal en nationaal niveau. We stimuleren dat de instellingen in het Cultureel Hart een verrassend aanbod aan tentoonstellingen, activiteiten en programmering organiseren. Samen met ondernemers.

Door samen op te trekken met ondernemers in de binnenstad willen we het parkeren in het cen-

trum beter afstemmen op de wensen en behoeften van bezoekers in Assen.

Voor een veilige stad is goede samenwerking met ondernemers, maatschappelijke partners, burgers en politie een voorwaarde. Hierbij valt te denken aan het opzetten van het Keurmerk Veilig Ondernemen, burgerparticipatie via deelname aan Burgernet en het gebruik van social media.

Vastgoed/Grondbedrijf

De gemeente heeft een grote vastgoedportefeuille. Evenals bij de openbare ruimte stappen we bij het gemeentelijke vastgoed over naar een meer risicogestuurd beheer door het cyclisch onderhoud anders in te richten en we bezien hoe huurtarieven voor sportaccommodaties meer kostendekkend kunnen worden gemaakt. In het kader van bezuinigingen wordt verder kritisch gekeken naar de diensten die we voor het beheer van het vastgoed inkopen bij derden (verzekeringen, contractonderhoud).

We willen een zelfstandig en gezond Grondbedrijf dat grote schommelingen in het eigen vermogen zelf kan opvangen. Door de huidige economische omstandigheden en veranderende groeiprognoses is het noodzakelijk om een aantal versoeringen, optimaliseringen en verschuivingen door te voeren binnen de grondexploitaties die in het grondbedrijf zijn opge-

nomen. Waar burgers en ondernemers het initiatief nemen tot gebiedsontwikkeling kan de gemeente faciliteren en hoeven we niet zelf te ontwikkelen en realiseren.

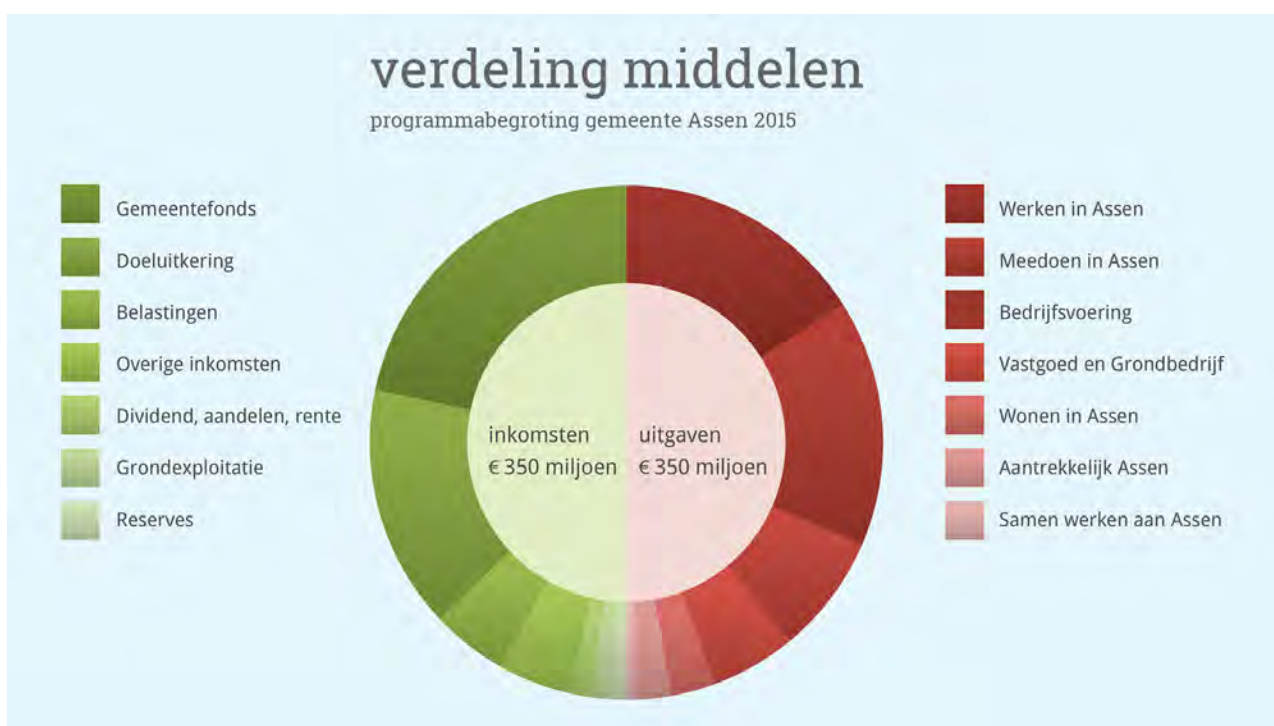
Dienstverlening

De laatste jaren is stevig geïnvesteerd in de dienstverlening aan inwoners en ondernemers. We blijven inzetten op de verdere verbetering van digitale dienstverlening. Meer digitaal werken geeft ruimte voor maatwerk dicht bij de client. Waar mogelijk worden bestaande regels afgeschaft of vereenvoudigd. Vanwege de veranderingen in het sociale domein nemen we extra maatregelen om informatie te beveiligen en de privacy van onze cliënten te waarborgen.

Op kwaliteit en integriteit zijn wij aanspreekbaar. We maken werk van het vastleggen, volgen, uitvoeren en terugkoppelen van meldingen en klachten. De nieuwe servicenormen zijn een meetinstrument voor de dienstverlening.

Bedrijfsvoering

Onder invloed van de maatschappelijke veranderingen zetten we in op de gewenste doorontwikkeling van de gemeentelijke organisatie: het accent verschuift daarbij van uitvoering naar regie en een kleiner wordende organisatie.

Minderen met Maat

Ambitieuze en financieel gezond

De programmabegroting en het meerjarenperspectief zijn – net als voorgaande jaren - sluitend.

Minderen met Maat

Het was een uitdaging om de bezuinigingsopgave en het nieuwe collegeprogramma met de bijbehorende financiële wensen op een verantwoorde wijze met elkaar te verbinden en er gelijktijdig voor te zorgen dat de gemeentelijke financiële huishouding ook de komende jaren sluitend kan blijven. In die opgave zijn we geslaagd.

Onze ambities, de resultaten die we daarmee willen bereiken en de externe ontwikkelingen die we daarnaast 'in control' moeten brengen bepalen de route waarlangs de financiële positie van onze

gemeente zich de komende jaren ontwikkelt. Jaarlijks sluitende programmabegrotingen zijn en blijven daarbij financieel gezien ons hoofddoel. In de beleidsnotitie 'Minderen met Maat' die in september 2014 in uw raad is behandeld, hebben we, met het collegeprogramma 'Mijn Assen' als basis het beleid voor deze bestuursperiode uitgewerkt, financieel vertaald en ter afweging en bespreking aan u gepresenteerd.

Speerpunten zijn het invullen van de bezuinigingen, het vrijspelen van ruimte voor uitvoering van het collegeprogramma en het 'in control' brengen van negatieve effecten van de herijking van het gemeentefonds. Ze zijn medebepalend voor de opbouw en samenstelling van de budgetten die we in deze programmabegroting aan u voorleggen en voor de financiële resultaten die daarvoor de periode 2015-2018 uit voortvloeien.

Ontwikkeling financiële positie

In de aanloop naar de beleidsinvulling voor deze bestuursperiode hebben we de financiële positie gescreend op externe ontwikkelingen die van invloed zijn op de begrotingspositie en op de omvang van de nog in te vullen bezuinigingsopgave. De uitkomst daarvan heeft, afgezien van de nadelige gevolgen van de herijking, niet geresulteerd in grote aanpassingen in het financiële beeld dat bij de voorjaarsnota 2014 voorlag.

Uitkeringen van het Rijk

Er zijn tekenen van voorzichtig economisch herstel. Het centraal planbureau (CPB) prognosticeert voor 2015 een economische groei van ruim een procent. Toch houden we nog geruime tijd last van de naweën van de recessie. De forse kortingen op het gemeentefonds en andere rijksuitkeringen die we vanaf 2015 moeten opvangen vormen daarvoor het beste bewijs. Positieve ontwikkeling is dat we, ook gezien de plannen die het kabinet onlangs in de miljoenennota 2015

heeft gepresenteerd, niet direct meer rekening hoeven te houden met nieuwe en verdergaande rijksbezuinigingen en daaraan relateerde ingrepen in het gemeentefonds.

De op grond van het regeerakkoord Rutte II vastliggende kortingen op het gemeentefonds zijn in het eigen meerjarenbeeld verwerkt. Het zwaartepunt ervan ligt in 2015. Vanaf dat jaar verliezen wij jaarlijks circa € 6,0 miljoen aan inkomsten. Dat verlies is hoofdoorzaak voor de bezuinigingsopgave die we zelf vanaf 2015 moeten invullen. De nadelige gevolgen van de eerste fase van de herijking van het gemeentefonds, die eveneens vanaf 2015 start, komen daar nog bij.

De ramingen en prognoses van de andere uitkeringen die we van het Rijk ontvangen zijn opnieuw beoordeeld en waar nodig geactualiseerd. De budgettaire effecten hebben we conform de afgesproken begrotingsspelregels doorvertaald naar de achterliggende beleidsvelden. De korting-

en die het Rijk oplegt op de in het kader van de decentralisaties overkomende rijksmiddelen behoren daar ook toe.

transities

We houden vast aan het vertrekpunt dat de uitvoering van de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning- (Wmo), Jeugdzorgtaken en van de Participatiewet de komende jaren budgettair neutraal dient te verlopen. De daarvoor in de vorm van de 'integratie-uitkering Sociaal Domein' vanuit het gemeentefonds beschikbare middelen zijn en blijven daarvoor maatgevend. Vanuit die middelen betalen wij ook de kosten van nieuwe taken in de eigen bedrijfsvoering.

Gemeentelijk sociaal deelfonds

Het kabinet is onlangs in haar regelgeving rondom de transities afgestapt van de vorming van een 'sociaal deelfonds'. Daarmee is de (tijdelijke) bestedingsverplichting voor de decentralisatiegelden vervallen. Omdat er nog veel onzeker is stellen wij voor om vanaf 2015 een eigen gemeentelijk 'sociaal deelfonds' in te stellen. Dat fonds moet ervoor zorgen dat de middelen die onze gemeente de komende jaren voor de uitvoering van de Wmo, Jeugdzorg en de Participatie van het Rijk ontvangt ook daadwerkelijk worden besteed aan zorg voor de doelgroepen waarvoor die middelen zijn bestemd. We werken het doel, de strekking en de bijbehorende beleidsregels voor het fonds op korte termijn in een afzonderlijk voorstel uit. Instelling van een eigen 'sociaal deelfonds' heeft geen invloed op het resultaat van de programmabegroting en de financiële prognoses. We blijven onverminderd vasthouden aan budgettaire neutraliteit.

Gemeentefonds en septembercirculaire

We hebben de onlangs verschenen septembercirculaire beoordeeld en doorgerekend. De uitkomsten daarvan zijn niet zo ingrijpend dat we het financiële kader 2015-2018 uit de beleidsnotitie 'Minderen met Maat' daarop moeten aanpassen. Dat doen we bij de voorjaarsnota 2015. Dan is er ook meer bekend over de aard en de strekking van de door de minister van Binnenlandse Zaken aangekondigde overgangsregeling voor gemeenten die in hun uitkering uit het gemeentefonds onevenredig zwaar worden getroffen

door de invoering van de basisregistraties adressen en gebouwen (BAG).

Inkomensondersteuning

Onzeker is hoe de werkgelegenheid zich de komende tijd ontwikkelt. Het kabinet gaat voor 2015 uit van een lichte afname. Het bestuur van de intergemeentelijke sociale dienst (ISD) houdt er in haar begroting voor 2015 rekening mee dat het beroep op de bijstand en de daarmee verbandhoudende uitkeringslasten het komende jaar nog met circa drie procent zal toenemen. De budgettaire gevolgen van die toename hebben we als uitzetting meegenomen in de eigen programmabegroting. Verdere ontwikkelingen zijn onzeker en blijven daarmee een risicofactor. Datzelfde geldt voor de middelen die we de komende jaren inzetten voor de schuldsanering.

Ontwikkeling Buig-budget 2015

Na de herijking van het gemeentefonds dreigt een nieuwe financiële tegenvaller voor Assen. Gemeenten ontvangen van het Rijk een vergoeding voor de bekostiging van de bijstandsuitgaven. Het betreft de zogenoemde Buig-gelden (Wet Bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten).

Eind september 2014 heeft het kabinet de voorlopige Buig-budgetten voor 2015 bekend gemaakt. Op grond daarvan dreigt Assen in 2015 € 3,0 miljoen minder rijksvergoeding te ontvangen dan waar wij tot voor kort op mochten rekenen. De hoofdoorzaak lijkt de invoering van het door het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) ontworpen objectieve verdeelmodel. De financiële impact van dit model is nu voor het eerst zichtbaar geworden.

We hebben de Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) gevraagd om een nadere analyse uit te voeren en ons advies te geven. Intussen oriënteren wij ons op noodzakelijke oplossingen. We onderzoeken of we juridische stappen kunnen nemen en maken onze ongerustheid over deze ontwikkeling via de bestuurlijke kanalen kenbaar.

De resultaten van deze acties leggen we uiterlijk bij de voorjaarsnota 2015 aan u voor. Dan vindt ook de nadere vaststelling van de Buig-budgetten plaats.

Scherp budgetteren

Aan hand van de lopende beleidsuitvoering hebben we de bestaande budgetten opnieuw kritisch tegen het licht gehouden en beoordeeld op nog aanwezige ruimte. Daar waar die situatie zich voordeed en dat geen gevolgen heeft voor het beleid hebben we die ruimte afgeroomd en ten gunste van de programmabegroting en de bezuinigingsopgave gebracht.

Bezuinigingsopgave 2015-2018

We geven verder invulling aan de bezuinigingsopgave uit de vorige bestuursperiode. Gelijktijdig maken we ruimte vrij die nodig is voor de uitvoering van het collegeprogramma, de gezondmaking van het parkeerbedrijf en voor de gevolgen de herijking van het gemeentefonds.

Die aanpak resulteert in een nog in te vullen bezuinigingsopgave die oploopt van € 5,5 miljoen in 2015 tot € 7,4 miljoen vanaf 2018.

De middelen die benodigd zijn voor ons collegeprogramma beperken zich tot de duur van deze bestuursperiode. In het meerjarenbeeld en bij het zoeken naar bezuinigingen gaan we er vanuit dat de beleidsintensivering en de daarvoor in te zetten middelen in 2019 door tijdsverloop weer vervallen. We kunnen met kortlopende dekingsmaatregelen volstaan.

Omdat we scherp budgetteren geven we de betrokken middelen niet direct volledig vanaf 2015 voor uitvoering vrij. Door de beleidsuitvoering en middeleninzet goed op elkaar af te stemmen denken we in het eerste uitvoeringsjaar met de helft van die middelen te kunnen volstaan.

Door te kiezen voor deze aanpak zetten we beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk in en beperken we de noodzaak en de omvang van de jaarlijkse budgetoverheveling in het kader van de jaarovergang en de jaarafsluiting.

Bezuinigingsopgave 2015 – 2018		(bedragen * € 1.000)			
taakstelling / jaar	2015	2016	2017	2018	
Restant taakstelling 3e tranche + parkeren	3.990	3.836	4.478	4.552	
Herijking gemeentefonds fase 1	700	1.300	1.300	1.300	
Ambities collegeprogramma 2015-2018	853	1.555	1.555	1.555	
Totale opgave 2015-2018	5.543	6.691	7.333	7.407	

Ambities en beleidsintensiveringen 2015-2018

Om uitvoering te kunnen geven aan onze beleidsintensiveringen zijn de volgende extra middelen benodigd.

Ambities en beleidsintensiveringen 2015-2018		(bedragen * € 1.000)			
Programma/jaar	2015	2016	2017	2018	
Wonen in Assen*	75	150	150	150	
Werken in Assen*	50	100	100	100	
Meedoen in Assen	383	765	765	765	
Aantrekkelijk Assen	175	350	350	350	
Bedrijfsvoering	170	190	190	190	
Totaal beleidsintensiveringen	853	1.555	1.555	1.555	

* nettobedrag inclusief inzet middelen verkoop Attero

Invulling bezuinigingsopgave en overige dekkingsmaatregelen

In deze bestuursperiode staan we voor een totale bezuinigingsopgave van € 7,4 miljoen.

In de beleidsnotitie 'Minderen met Maat' hebben we aangegeven hoe we onze zoektocht naar de

nieuwe bezuinigingen hebben ingericht, welke afwegingen en keuzes we daarin hebben gemaakt en tot welke resultaten dat heeft geleid. We hebben daarbij gezocht naar mogelijkheden om kosten te besparen en om de inkomsten te verhogen. De resultaten die dat heeft opgeleverd hebben we in het najaar van 2014 met u besproken.

resultaten 'Minderen met Maat'		(bedragen in € * 1.000)			
Programma/bezuinigingen/jaar	2015	2016	2017	2018	
Wonen in Assen	1.592	1.592	1.592	1.592	
Werken in Assen	-	150	150	150	
Meedoen in Assen	156	344	384	410	
Bedrijfsvoering	-	-	1.000	2.100	
Vastgoed	629	629	629	629	
Algemeen financieel beleid	450	690	930	930	
Totaal structurele bezuinigingen	2.827	3.405	4.685	5.811	
Dekkingsmaatregelen collegeprogramma	-	1.500	1.500	1.500	
Overbruggingsmaatregelen	1.650	300	-	-	
Totaal dekkingsmaatregelen	4.477	5.205	6.185	7.311	

Volgens de begrotingsregels die we deze bestuursperiode hanteren mag nieuw beleid niet leiden tot uitzetting van de programmabegroting. We treffen om die reden voor de duur van deze bestuursperiode binnen het programma Algemeen Financieel Beleid een aantal technische maatregelen. Deze zijn financieel beheersmatig van karakter en raken de beleidsuitvoering in de overige programma's niet. Zo zien we evenals in de vorige bestuursperiode af van het indexeren van onze reserves, beperken we de zogenoemde incidentele ruimte in de programmabegroting en voeren we stelposten, die bij nadere beschouwing niet langer voor beleidsuitvoering benodigd zijn, af.

In combinatie hiermee zetten we, specifiek voor het sluitend maken van de programmabegroting 2015, een deel van de in de vorige bestuursperiode ingestelde 'veiligheidsmarge macro economische ontwikkelingen' als dekkingsmiddel in en maken we op basis van actuele uitvoeringsplanningen gebruik van ruimte die ontstaat door vrijval van aanvankelijk voor 2015 en 2016 geplande investeringslasten.

De in 2014 verkregen opbrengst uit de verkoop van de Attero-aandelen van € 0,95 miljoen willen we, als onderdeel van de uitvoering van het col-

legeprogramma, in jaarlijks gelijkblijvende stappen inzetten voor het versterken van het Duurzaamheidsfonds en voor het weer op niveau brengen van de 'reserve co-financiering economisch beleid'.

Fiscale maatregelen

We passen de tarieven van de gemeentelijke heffingen in 2015 aan aan de inflatie. De tarieven voor de afvalstoffenheffing en het rioolrecht zijn en blijven gebaseerd op het principe van kosten dekking.

Bij de tariefstelling van de afvalstoffenheffing hebben we naast de reguliere kostenontwikkeling rekening gehouden met de besluitvorming over de invoering van het nieuwe afvalmodel en met de belasting die het Rijk heft op het verbranden van afval. Deze laatste maatregel heeft een kosten- en tarief verhogend effect. De budgettaire gevolgen van de belastinguitruil waartoe bij de programmabegroting 2014 is besloten worden verder ge-effectueerd.

In 2016 en 2017 willen wij de tarieven van de onroerendezaakbelasting jaarlijks met anderhalf procent bovendrendmatig verhogen. Deze maatre-

gel is onderdeel van het door ons voorgestelde taalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018.

Uitvoerings- en dekkingsplan 2015-2018

De beleidsvoorstellen en bezuinigings- en dekkingsmaatregelen resulteren in een sluitend uitvoerings- en dekkingsplan 2015-2018. Samengevat geeft dit het volgende beeld.

Uitvoeringsschema collegeprogramma en bezuinigingen 2015-2018 (bedragen* € 1.000)				
Omschrijving/jaar	2015	2016	2017	2018
Prognoses 2015-2018 Voorjaarsnota 2014	114	256	206	206
Vervallen bestaande stelposten bezuinigingen	-3.990	-3.836	-3.878	-4.552
Actualisering/autonome ontwikkelingen	261	-24	-793	-1.400
Middelen Uitvoering Collegeprogramma	-853	-1.555	-1.555	-1.555
Subtotalen	-4.468	-5.159	-6.020	-7.301
Dekkingsmaatregelen				
Bezuinigingsmaatregelen 2015-2018	2.827	3.405	4.685	5.811
Ambities collegeprogramma	0	1.500	1.500	1.500
Maatregelen sluitend maken 2015 en 2016	1.650	300	-	-
Eindresultaten 2015-2018	10	46	165	10

Vaststelling subsidieplafonds 2015

Op grond van juridische overwegingen is het noodzakelijk dat u jaarlijks een aantal met name te noemen subsidieplafonds vaststelt. Het doel is het betreffende jaarbudget juridisch af te grenzen om openeind constructies en onbedoelde budgettaire bijwerkingen te voorkomen.

De regelingen 'Jongerenactiviteiten' en 'Zorg en Welzijn' worden ondergebracht in een nieuw in-

strument dat eind 2014 door ons zal worden vastgesteld. De betreffende subsidiebudgetten maken onderdeel uit van de budgetten in de programmabegroting 2015. We stellen u voor met deze lijn in te stemmen en de subsidieplafonds voor 2015 vast te stellen op de bedragen die in het overzicht hiervoor zijn opgenomen.

Voor het komende jaar gaat het om de volgende regelingen en bijbehorende subsidieplafonds:

Subsidieplafonds 2015

Subsidieregeling	Bestemd voor/activiteit	plafond 2015 (in €)
Fysieke Leefomgeving	Fysieke Leefomgeving	2.600
Kunst en cultuur	Kunst en Cultuur	45.000
Zorg en welzijn	Welzijn	-
Zorg en welzijn	Jongerenactiviteiten	-
Evenementen en sport	Evenementen	236.500
Evenementen en sport	Sportstimulering	141.900
Instellingen amateurkunst	Diverse organisaties	75.700

Pakket voorstellen en maatregelen

Met het pakket voorstellen en maatregelen dat we hiervoor hebben gepresenteerd kunnen we de ambities uit ons collegeprogramma uitvoeren en geven we invulling aan de uit de vorige bestuursperiode stammende bezuinigingsopgave.

Gelijktijdig bereiken we met dit maatregelenpakket dat de programmabegroting voor het jaar 2015 sluit en ook dat de bijbehorende meerjarenprognoses voor de periode 2016-2018 sluitend blijven.

programma 1

Wonen in Assen

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor

wat kost het

- mijn Assen -

Assen is een aantrekkelijke woonstad en wij willen dat dit zo blijft.

We beschermen onze kernkwaliteit als stad in het groen, met haar bijzondere karakter als het gaat om ruimtelijkheid, leefbaarheid en bereikbaarheid.

 links

documenten en Assen in cijfers

 collegethema's

2014 - 2018

- ✓ Woningbouw, woonplan en ruimtelijke ordening
- ✓ Openbare ruimte
- ✓ Bereikbaarheid, verkeer en vervoer
- ✓ Duurzaamheid

programma lezen

Woningbouw, woonplan en ruimtelijke ordening

De woningmarkt vertoont tekenen van herstel, maar heeft nog steeds impulsen nodig. Daarom willen we de groei van het woningaanbod faciliteren en zetten we in op stimuleren van de woonvraag. Met een aangepaste ontwikkelstrategie willen we hier optimaal op inspelen.

We bieden zoveel mogelijk ruimte aan nieuwe initiatieven. Waar nodig passen we regels aan of schaffen we ze af.

Het is van belang dat onze huidige en toekomstige inwoners prettig wonen in Assen. Daarvoor willen we een evenwichtig programma van bouwplannen op inbreidings- en uitbreidingslocaties, en inzet op kwaliteitsverbeteringen in de bestaande woningvoorraad en woonomgeving.

We willen ons woonbeleid en afspraken met woningcorporaties actualiseren. Om onze groeiambitie en regionale afspraken te realiseren, zetten we in op een jaarlijkse woningproductie van circa 300 woningen en een gevarieerd woningaanbod dat tegemoet komt aan de vraag.

Openbare ruimte

We streven naar een doelmatig ingerichte en verzorgde openbare ruimte. Dit levert een grote bijdrage aan de aantrekkelijkheid van de stad.

We gaan de budgetten voor het beheer van de openbare ruimte slimmer inzetten, met specifieke aandacht voor de binnenstad.

We blijven werken aan natuurontwikkeling. Nieuwe ontwikkelingen mogen niet ten koste gaan van groene gebieden en water.

De FlorijnAs-projecten worden aangelegd met oog voor het toekomstige beheer en onderhoud. De uitgangspunten daarbij zijn functionaliteit en doelmatigheid.

Bereikbaarheid, verkeer en vervoer

We willen de bereikbaarheid van Assen garanderen door de bestaande voorzieningen en infrastructuur in stand te houden en beter te benutten. Met de uitvoering van het programma FlorijnAs is de grootste (toekomstige) mobiliteitsopgave in de stad opgelost.

Bij het openbaar vervoer richten wij ons op instandhouding van een goede binnenstedelijke OV-voorziening, al dan niet in combinatie met een efficiënt doelgroepenvervoer. Het fietsnetwerk in Assen is voor een groot deel op orde. Onze inzet richt zich op het in stand houden ervan. Daarnaast willen we de fietsbereikbaarheid van Assen verbeteren. Als we onze bestaande infrastructuur beter benutten via sensortechnologie, hoeven we minder nieuwe infrastructuur aan te leggen.

Duurzaamheid

We willen een ambitieuze, groene gemeente zijn, die duurzaam ontwikkelt en bouwt en actief de toepassing van onder andere zonne-energie stimuleert. De omslag naar duurzame energie is ingezet en wij verwachten dat deze verduurzaming de komende jaren verder groeit. Wij zien hier kansen. Energiebesparing en decentrale opwekking van energie is gericht op kwaliteitsverbetering van woningen en het betaalbaar houden van de totale woonlasten. We geven zelf het goede voorbeeld door onze eigen gebouwen te verduurzamen.

Bij afval gaan we niet langer uit van afval, maar van grondstoffen die steeds beter hergebruikt kunnen worden.

Woningbouw, woonplan en ruimtelijke ordening

We gaan het woonplan in 2015 actualiseren en op grond hiervan maken we nieuwe prestatieafspraken met de woningcorporaties. We pakken de stimulering van de woningmarkt op door het Aanvalsplan Wonen uit te voeren en gaan op zoek naar mogelijke aanvullende creatieve maatregelen om de markt verder te stimuleren. Hierbij valt onder andere te denken aan het actiever benaderen van beleggers.

We geven zoveel mogelijk ruimte aan nieuwe initiatieven. Dit doen we door minder (bestemmingsplan)regels, door het versoepelen van regelgeving en door het starten met een pilot flexibele aansluiting aanbod/vraag voor het bedrijventerrein Messchenveld. Tegelijkertijd zetten we in op een goede begeleiding en stimulering van nieuwe initiatieven.

We schaffen de bestaande regeling voor het beheer van monumenten af.

Met behulp van de wijziging van het Besluit Omgevingsrecht ten aanzien van vergunningsvrij bouwen (najaar 2014) geven we mantelzorgers meer ruimte om op hun kavel te (ver)bouwen.

We willen een evenwicht in nieuwbouw tussen inbreidings- en uitbreidingslocaties. Hiervoor willen we bij Kloosterveen II en III starten op de delen die al in het bezit van de gemeente zijn. Ook gaan we meer inzetten op nieuwe stijlen van gebiedsontwikkeling. We streven naar een open planproces met ruimte voor kleine en grote partijen. Het Havenkwartier pakken we op als voorbeeldproject voor gebiedsontwikkeling nieuwe stijl, met een passieve grondpolitiek en een actieve uitnodigingsstrategie.

We blijven het opstellen van bestemmingsplannen eenvoudig en efficiënt inrichten. We gaan onze niet-wettelijke taken op het gebied van ruimtelijke ordening heroverwegen.

Het ingeslagen traject van de actualisatie van de Structuurvisie zal 'lean' worden georganiseerd, waarbij de focus wordt gelegd op een efficiënter proces, gericht op de vereiste onderdelen.

Openbare ruimte

Het beheer van de openbare ruimte zal in de toekomst meer gericht zijn op risicogestuurd beheer en wordt meer gericht op het 'minder' of 'anders' doen. We verkennen de mogelijkheden van nieuwe vormen van samenwerking, financiële arrangementen en maatschappelijk aanbesteden.

We gaan de beperkte budgetten nog slimmer inzetten, met specifieke aandacht voor de binnenstad. Daarbij is de inzet van inwoners en andere partijen onontbeerlijk; we zoeken naar een balans tussen kostenbesparing en werkaanbod voor 'meewerkers'.

Groot onderhoud wordt vooral uitgevoerd op het moment dat de veiligheid niet meer gewaarborgd is, kapitaalverlies dreigt of wanneer bij de uitvoering samengewerkt kan worden met andere partijen of projecten (werk met werk maken).

Voor de wat langere termijn wordt onderzocht of kapitaalintensieve onderdelen anders gefinancierd of verzelfstandigd kunnen worden en arbeidsintensieve werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden door 'meewerkers'. Dit in relatie met de Participatiewet. Meer uitbesteding met SROI behoort ook tot de mogelijkheden.

Het beheer is gericht op een schone, hele en veilige openbare ruimte volgens de vastgestelde beeldkwaliteitsniveaus. Vanwege bezuinigingen zal de beeldkwaliteit in delen van de stad naar beneden moeten worden bijgesteld. Voor de binnenstad en wijkcentra houden we de huidige beeldkwaliteit B vast en blijven we inzetten op een schone binnenstad. Het kwaliteitsniveau in de woonwijken handhaven we zoveel mogelijk op het huidige niveau B, maar er valt niet aan te ontkomen dat op onderdelen een lager kwaliteitsniveau wordt gehanteerd. Voor bedrijventerreinen, recreatief groot groen en het buitengebied verlagen we het kwaliteitsniveau van B naar C.

Daar waar de verkeersveiligheid en sociale veiligheid het toelaten, gaan we de openbare verlichting beperken door circa 25% van de lichtmasten uit te zetten.

Objecten in de openbare ruimte worden ver-minderd en bij einde levensduur niet meer van-zelfsprekend vernieuwd of vervangen. We den-ken hierbij aan speeltoestellen, openbare ver-lichting, wegmarkering, bebording en straat-meubilair.

Bereikbaarheid, verkeer en vervoer

Het komende jaar richten we ons nog op het opstellen van de Nota Mobiliteit. Het garanderen van de bereikbaarheid van Assen zal vooral gericht zijn op het in stand houden van de bestaande voorzieningen en het beter benutten hiervan. Door slimme verbindingen te maken met bestaande vervoersvormen (openbaar vervoer en doelgroepen vervoer) kan de bereikbaarheid voor wijken en doelgroepen overeind blijven. Zo willen we de decentralisatie van AWBZ-vervoer innovatief aanbesteden. Slim combineren is de komende jaren belangrijk.

Om de fietsbereikbaarheid te verbeteren, verkennen we de kansen van een fietssnelweg van Assen naar Groningen samen met de provincie Drenthe.

We overwegen onze inzet op gedragsbeïnvloeding van het verkeer te versterken.

Duurzaamheid

In het nieuwe woonplan werken we het thema energiebesparing en decentrale opwekking in relatie tot het wonen uit. We participeren in de discussies over de energietransitie. Dit doen we onder andere in het kader van de Noordelijke Energieagenda (SWITCH).

Op basis van de energiepotentiekaart gaan we de mogelijkheden voor vormen van duurzame

energie, zoals windmolens nabij het TT-circuit of langs de A28, verder onderzoeken. We ondersteunen initiatieven voor decentrale opwekking van duurzame energie en spelen daarbij zo nodig een regisserende rol.

We continueren het Duurzaamheidsfonds en zetten dit onder andere in om particuliere initiatieven te ondersteunen. Hiermee willen we een veelvoud aan investeringen in duurzaamheid ontlocken.

We spelen in op kansen bij de omslag naar duurzame energie. De mogelijkheid om woningrenovatie te betalen uit energiebesparingen is een kans die we via uitrol van de pilot 'Nul op de meter' in De Lariks zullen benutten.

We stimuleren onze partners en particulieren om duurzaam te (ver)bouwen. We geven zelf het goede voorbeeld door onze eigen gebouwen te verduurzamen, bijvoorbeeld door zonnepanelen te plaatsen. We verminderen het aantal lichtpunten en vervangen deze door energiezuinige en slimme verlichting.

De inzameling van huishoudelijk afval blijft kostendekkend. Als gevolg van een nieuwe heffing van de rijksoverheid op verbranding van afval moeten wij de afvalstoffenheffing verhogen.

We gaan het scheiden van afvalstromen verder ontwikkelen naar maximaal 30 kg restafval per inwoner per jaar in 2025. Dit doen we onder andere door containermanagement, meer afvalscheiding bij hoogbouw, betere nascheiding op het milieupark en een pilot met omgekeerd inzamelen.

wat kost het

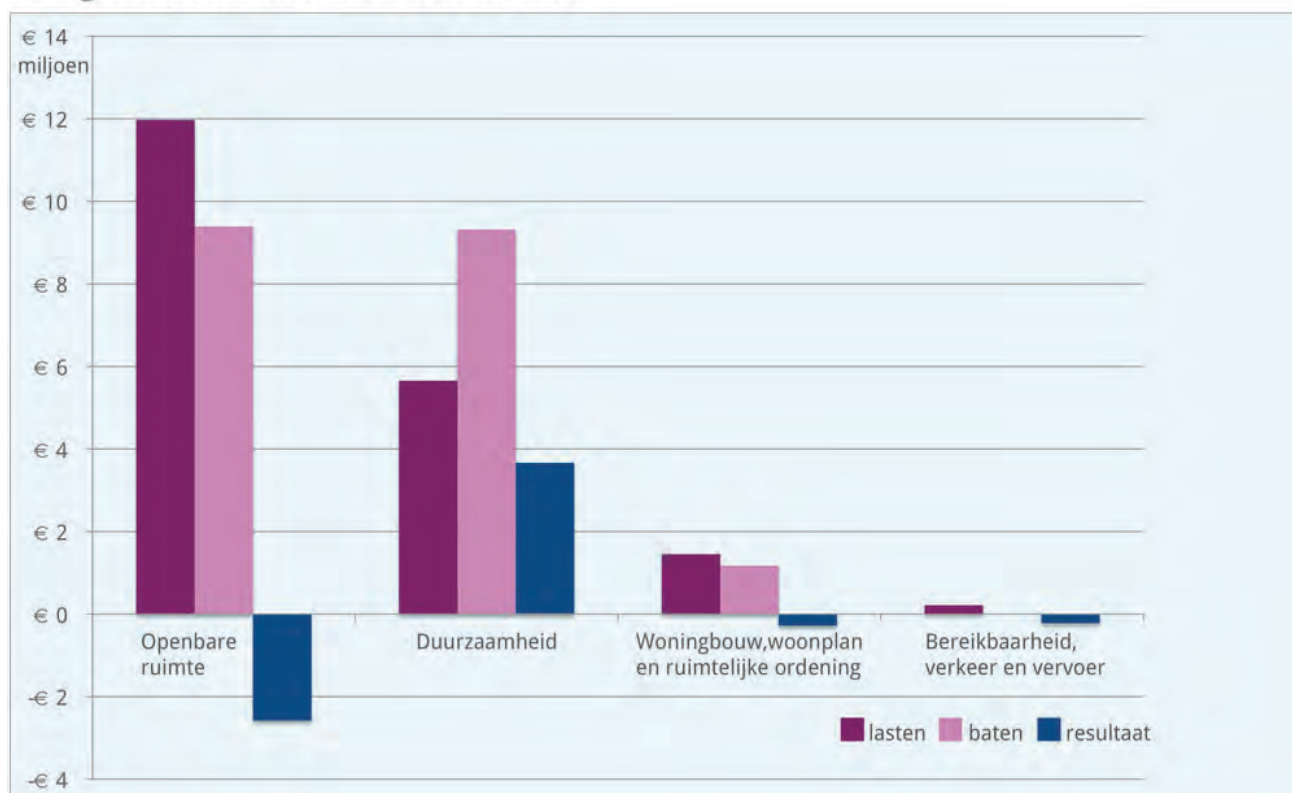
Wonen in Assen

(bedragen * € 1.000)

Beleids thema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
lasten						
Woningbouw/woonplan	1.985	1.754	1.451	1.451	1.451	1.451
Openbare ruimte	11.802	13.393	11.970	12.244	12.512	12.782
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	228	292	217	292	292	292
Duurzaamheid	4.751	5.390	5.599	4.713	4.856	4.979
Totaal lasten	18.767	20.829	19.237	18.700	19.111	19.504
baten						
Woningbouw/woonplan	1.641	1.435	1.174	1.424	1.424	1.424
Openbare ruimte	8.416	7.982	8.290	8.502	8.553	8.602
Duurzaamheid	9.261	9.076	9.263	9.346	9.469	9.592
Totaal baten	19.317	18.493	18.727	19.272	19.446	19.618
Totaal saldo van baten en lasten	550	-2.336	-510	572	335	114
mutaties in reserves						
storting reserves	2.283	-	56	113	113	113
beschikking reserves	709	1.102	1.158	215	215	215
Totaal mutaties in reserves	-1.574	1.102	1.102	102	102	102
Resultaat	-1.024	-1.234	592	674	437	216

Programmabegroting 2015 gemeente Assen

Programma Wonen in Assen

programma 2

Werken in Assen

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor

wat kost het

- mijn Assen -

Werken is de motor in de groei en economische positionering van Assen. We koesteren de Asser ondernemers als basis voor de gewenste economische ontwikkeling en groei van het aantal arbeidsplaatsen.

 links

documenten en Assen in cijfers

 collegethema's

2014 - 2018

- ✓ Werkgelegenheid
- ✓ Economische ontwikkeling en innovatie
- ✓ FlorijnAs

programma lezen

Werkgelegenheid

Onze ambitie is om de werkgelegenheid in Assen te vergroten, meer Assenaren (ook inwoners met een beperking) regulier aan het werk te krijgen en het aantal uitkeringsgerechtigden te verminderen. Echter, als lokale overheid creëren wij geen werk. Maar wij kunnen wel een bijdrage leveren aan verbetering van het ondernemingsklimaat. Daar richten wij ons op, waarbij we ons realiseren dat het resultaat voor het grootste deel wordt bepaald door economische factoren op (inter)nationaal niveau.

Economische ontwikkeling en innovatie

Verbetering van het ondernemingsklimaat bereiken wij vooral door het leveren van maatwerk voor bedrijven op diverse terreinen (locaties, vergunningen, personeelsbehoefte, introductie in relevante netwerken). Dit geldt zowel voor de reeds in Assen gevestigde bedrijven als voor de bedrijven die wij nieuw proberen aan te trekken. Hiervoor is een verschuiving van onze inzet nodig. De focus op fysieke maatregelen (zoals bedrijventerreinen) verschuift naar een zachtere infrastructuur (opbouwen netwerken, verbindingen leggen, makelen en schakelen).

Het stimuleren van innovatie en het bewerkstelligen van cross-overs is een ander economisch speerpunt. Hierbij werken wij samen in noordelijk verband; de onlangs opgestelde Noordelijke Innovatieagenda (NIA) speelt in dit kader een belangrijke rol. Wij kiezen voor een brede aanpak, waarbij de expertise op het gebied van sensortechnologie die Assen inmiddels heeft, wordt ingezet. Zorg en veiligheid zijn extra kansrijke sectoren. Het bedrijfsleven neemt bij de aanpak de leiding, terwijl de overheid stimuleert en ondersteunt.

Afstand tot de arbeidsmarkt

De Participatiewet die op 1 januari 2015 in werking treedt, is bedoeld om meer inwoners aan het werk te krijgen. In september 2014 heeft u de Kadernota Participatiewet ('Participatie de norm, Werk het doel') vastgesteld, waarmee u heeft bepaald hoe de uitvoering de komende jaren gaat plaatsvinden. Werkgevers hebben bij de komst van de Participatiewet toegezegd dat zij banen voor mensen met een beperking gaan creëren. Voor Assen geldt dat dit in 2015 tot circa 20 banen moet leiden, oplopend tot circa 800 in 2026.

FlorijnAs en bedrijventerreinen

De uitvoering van de FlorijnAs zetten we voort. We richten ons daarbij op de bereikbaarheidsonderdelen. De betreffende projecten zullen binnen de financiële kaders worden afgerond, met oog voor het toekomstige beheer en onderhoud. Functionaliteit en doelmatigheid zijn voor ons de uitgangspunten.

We willen beter inspelen op de vraag van de markt door binnen de bestaande stedenbouwkundige randvoorwaarden een flexibeler invulling van de bouwrijpe kavels te realiseren.

Voor het werklandschap Assen-Zuid kiezen we voor een gefaseerde ontwikkeling. In deze collegeperiode zal het gebied ten westen van Graswijk worden ontwikkeld en dit pas als er een concrete vraag naar kavels is. Daarbij houden we vast aan de kwaliteitsambitie.

Werkgelegenheid

Verschuiving van de focus van de fysieke pijler naar de zachte infrastructuur (het opbouwen van netwerken, het stimuleren van innovatie, makelen en schakelen) is de kern om de werkgelegenheid in Assen te behouden en waar mogelijk te laten groeien. Het is ook de belangrijkste bron voor het verkrijgen van 'leads' voor de acquisitie. De onderlinge samenhang en afstemming van alle organisatieonderdelen die zich hiermee bezighouden gaan wij verder versterken door het inrichten van een toegang voor alle bedrijven en instellingen: het ondernemersteam.

Economische ontwikkeling en innovatie

In NG4-verband en in het bijzonder samen met de stad Groningen gaan wij netwerkvorming van innovatieve bedrijven stimuleren en zo nodig faciliteren. Samenwerking met andere overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven moet ervoor zorgen dat de geboden ondersteuning (financieel, kennis) van innoverende bedrijven beter bij de vraag van het bedrijfsleven gaat aansluiten.

De kenniscampus en Sensor City zijn de twee pijlers waarmee sensortechnologie verder in Assen verankerd kan worden. De bedrijven en kennisinstellingen die zich in HTSM-Noord georganiseerd hebben, ondersteunen en faciliteren wij waar nodig.

Defensie, de Dienst Vervoer & Ondersteuning (DV&O) van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en de politie zijn regionale werkgevers. Samenwerking met hen vinden wij belangrijk.

De Human Capital Agenda (HCA) van de Noordelijke Innovatieagenda (NIA) beoogt op noordelijke schaal de aansluiting van bedrijfsleven en onderwijs te verbeteren. Voor opleidingen zoals het HIT, het TT-Institute en het Drenthe College zullen wij contacten met het bedrijfsleven stimuleren en zo nodig faciliteren. Op veiligheidsgebied betreft dit behalve het bedrijfs-

leven ook de rijksdiensten.

Afstand tot de arbeidsmarkt

Een belangrijke taak die het eerder genoemde ondernemersteam heeft, is het stimuleren van bedrijven en organisaties om meer mensen met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen. Het ondernemersteam begeleidt hierbij zowel de medewerkers van Alescon als WERKpunt! als de klanten van de ISD.

Bij de projecten van de FlorijnAs wordt SROI meegenomen als criterium in de Economisch Meest Voordelige Inschrijving (EMVI). Ook worden lokale en regionale bedrijven, voor zover mogelijk binnen de geldende wet- en regelgeving, bij de projecten betrokken.

In de Kadernota Participatiewet is aangegeven dat wij toe willen naar één uitvoeringsorganisatie voor de Participatiewet. Dit betekent dat onderdelen van Alescon en de ISD hierin zullen opgaan. In het vierde kwartaal van 2015 verwachten wij op basis van uw kaderstelling de plannen zover uitgewerkt te hebben, dat wij u hierover nader kunnen informeren.

Aansluiting onderwijs - arbeidsmarkt

De Kadernota Participatiewet stelt dat een sterkere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt belangrijk is voor een krachtige en innovatieve regionale economie, en nodig is om jongeren die kwetsbaar zijn op de arbeidsmarkt een steun in de rug te bieden. Hiervoor is een goede samenwerking tussen bedrijfsleven, overheid en onderwijs nodig. Dat gaat verder dan stages en werkervaringsplekken. Wij denken daarbij vooral aan relevante sectoren in de markt (techniek, innovatie, zorg) en aan de herinvoering van bedrijfsgerichte scholen (leerlingwezen, gildes). Het Toekomstplein zal het (ver)bindend instrumentarium worden waarbinnen methodieken als Navigator/Werkschool, Gilde-leren en Werkcarroussel een plek krijgen.

Zelf geven we het goede voorbeeld door WERKpunt! door te ontwikkelen en bij onze inkopen en aanbestedingen 'social return on investment'

wat doen we daarvoor

(SROI) toe te passen. Wij blijven bij alle uitvoerende werkzaamheden kijken in hoeverre deze geschikt (te maken) zijn voor WERKpunt! Op deze manier verwachten wij in 2015 via WERKpunt! ruim 150 inwoners tijdelijk een dienstverband te geven. Gelet op de eerste signalen van een aantrekkende economie en de tot nu toe opgedane ervaring, verhogen wij onze ambitie voor doorstroming naar werk van 25% naar 30%.

FlorijnAs en bedrijventerreinen

De ontwikkeling van de FlorijnAs wordt in de huidige lijn voortgezet. Met het verbeteren van de bereikbaarheid worden de bestaande en nieuwe bedrijventerreinen beter ontsloten. De realisering van de aansluiting op de A28 bij het werklandschap Assen zuid en de reconstructie van het gebied rond het stadsbedrijvenpark zijn hiervoor van groot belang. Planning, risico's en kosten worden per project strikt bewaakt en uw raad wordt hierover in kwartaalrapportages geïnformeerd.

Over de programmering hebben we regionale afspraken. Voor Assen betekent dit dat er in totaal 85 hectare bedrijventerrein kan worden ontwikkeld. Van deze 85 hectare is reeds 42,7 Hectare als voorraad bouwrijpe bedrijfskavels aanwezig en met de ontwikkeling van het Werklandschap Assen zuid (westzijde) van ongeveer 33 hectare, kan worden gesteld dat een groot deel van deze ambitie binnen de huidige projecten kan worden gerealiseerd. De fysieke maatregelen zijn, met uitzondering van Werklandschap Assen zuid, derhalve zo goed als gerealiseerd en de nadruk zal nu gelegd worden op de zachtere infrastructuur.

Het komende jaar zal de nadruk liggen op het goed op de markt brengen van de kavels onder andere door portfoliomanagement en een sterkere inzet op acquisitie. Voor de Groene Dijk wordt de pionierskorting die in 2014 is ingesteld voortgezet in 2015. Er zal onderzocht worden of binnen de bestaande stedenbouwkundige randvoorwaarden een flexibeler invulling van de kavels kan worden gerealiseerd waardoor beter kan worden ingespeeld op de vraag vanuit de markt.

wat kost het

Werken in Assen		(bedragen * € 1.000)				
Beleids thema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
lasten						
Werkgelegenheid	54.978	57.468	54.350	53.165	53.265	53.265
Economische ontwikkeling en innovatie	1.384	954	1.226	1.136	1.036	1.036
FlorijnAs	13.687	60.450	54.752	37.821	27.535	27.535
Totaal lasten	70.049	118.872	110.328	92.122	81.836	81.836
baten						
Werkgelegenheid	49.874	50.312	28.726	27.574	27.574	27.574
Economische ontwikkeling en innovatie	481					
FlorijnAs	13.687	60.450	54.752	37.821	27.535	27.535
Totaal baten	64.042	110.762	83.478	65.395	55.109	55.109

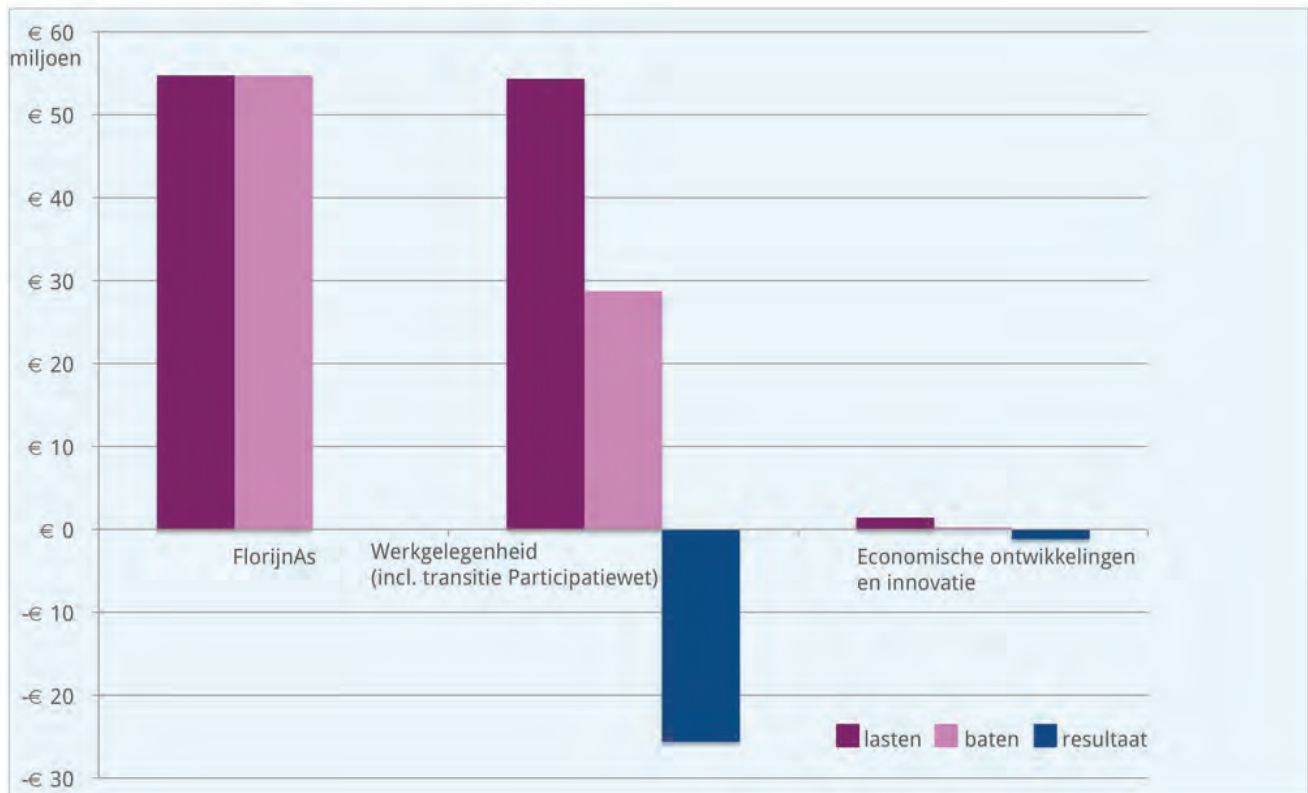
Werken in Assen

(bedragen * € 1.000)

Beleids thema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Totaal saldo van baten en lasten	-6.007	-8.110	-26.851	-26.728	-26.728	-26.728
mutaties in reserves						
storting reserves	300	154	195	267	267	267
beschikking reserves	20	118	241	178	113	113
Totaal mutaties in reserves	-280	-36	46	-89	-154	-154
Resultaat	-6.287	-8.146	-26.805	-26.817	-26.882	-26.882

Programmabegroting 2015 gemeente Assen

Programma Werken in Assen

3 programma

Meedoen in Assen

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor

wat kost het

- mijn Assen -

Wij vinden het belangrijk dat alle Assenaren meedoen. Dit vraagt om een actieve samenleving met inwoners die uitgaan van eigen kracht en zich verantwoordelijk voelen voor hun medebewoners en hun directe leefomgeving.

De zorg voor de meest kwetsbare groepen wordt daarbij door de gemeente gegarandeerd. We laten niemand buiten de boot vallen.

 links

documenten en Assen in cijfers

 collegethema's

2014 - 2018

- ✓ Jeugdzorg
- ✓ Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk
- ✓ Mijn Buurt Assen
- ✓ Meedoenbeleid
- ✓ Sport
- ✓ Schuldhulpverlening
- ✓ Onderwijs

programma lezen

wat willen we bereiken

Decentralisaties jeugdzorg, participatie en Wmo/AWBZ

Op 1 januari 2015 vinden de decentralisaties van de jeugdzorg, Participatiewet en de AWBZ/Wmo plaats. Uitgangspunt voor de komende jaren is 'dat iedereen naar vermogen meedoet in de samenleving'. Daarbij denken we aan innovatieve vormen van zorg. Wij willen ook graag samenwerken met partners die een innovatieve werkwijze laten zien. Ook kleinere zorgaanbieders die in buurten zijn geworteld, hebben ruimte om daarin te participeren. Voor specialistische vormen van zorg zijn regionale en landelijke afspraken gemaakt.

Toegang

Assenaren moeten steun eenvoudig kunnen vinden en deze moet aansluiten bij hun echte vraag.

Gezonde leefstijl en sport

We zetten actief in op de gezonde leefstijl, in het bijzonder die van jongeren en kwetsbare groepen. Combinatiefunctionarissen werken samen met buurtteams en zijn een spil in de wijk op het gebied van sporteducatie en cultuureducatie.

Onderwijs

Voor kinderen van nul tot twaalf jaar willen we een doorgaande lijn in onderwijs, ontwikkeling, opvang en zorg. Hiertoe geven wij ruimte aan nieuwe concepten voor 'alles-in-een-scholen' of 'educatieve kindcentra'. Met Passend Onderwijs wordt de aansluiting tussen onderwijszorg en Centrum voor Jeugd en Gezin en jeugdzorg versterkt, waarbij we aandacht hebben voor het voorkomen van thuiszitters. Jeugdparticipatie krijgt een actief vervolg.

Schuldpreventie en armoedebestrijding

Meedoen in financiële zin betekent dat wij uitsluiting door onvoldoende inkomen willen voorkomen, vooral van kinderen. Voor mensen met schulden zetten wij naast de bekende schuldregelingen in op preventie, vroegsignalering en ketensamenwerking. We sturen op het beheersbaar houden van de totale kosten.

Mijn Buurt Assen

Om alle Assenaren mee te laten doen is het belangrijk dat burgers zélf verantwoordelijkheid nemen en werken aan een actieve, bereidwillige samenleving. Hierbij zien wij 'Mijn Buurt Assen' als belangrijke pijler.

wat doen we daarvoor

Toegang

Inwoners die een steun in de rug nodig hebben, kunnen gebruik maken van een sterk netwerk van vrijwilligers en professionals. Wij kiezen hierbij voor een faciliterende rol. Wij zorgen dat de inwoner met een ondersteuningsvraag binnen twee stappen op de juiste plek is en mag rekenen op een integrale benadering. Vanaf 2015 werken we met één systeem van 'Toegang' met drie poorten: Inwonersplein, buurtteams en voor de jeugd het Centrum voor Jeugd en Gezin.

Wmo

De middelen zijn beperkt en bij aanvragen kijken wij eerst of algemene voorzieningen volstaan. Pas als het echt nodig is, bieden wij (individuele) maatwerkvoorzieningen. Tijdens de transformatiefase wordt onderzocht of maatwerkvoorzieningen kunnen worden omgevormd tot een algemene voorziening, zoals bij hulp bij het huishouden. Dit geldt voor vormen van individuele en groepsbegeleiding (inclusief vervoer), aangepast sporten en bewegen in groepsverband.

Assen voert als centrumgemeente de taken Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang uit

namens acht andere regiogemeenten. De extra gelden hiervoor worden ingezet voor begeleiding, gericht op instellingen van maatschappelijke opvang voor de negen gemeenten in de regio.

Jeugdzorg

We geven uitvoering aan het beleidskader Jeugdhulp 2015-2016.

In de jeugdzorg wordt primair ingezet op preventie en lichte ondersteuning. Daarmee verminderen we de inzet van duurdere en/of specialistische zorg. Zorgvragers krijgen de regie meer in eigen hand en schakelen zoveel mogelijk een eigen netwerk in.

Binnen Drenthe is op de jeugdhulp een taakstelling van 20% aan de orde, die vanaf 2018 moet worden bereikt. Door nu te investeren in het versterken van het voorliggend veld, zorgen we dat uiteindelijk minder intensieve zorg hoeft te worden ingezet. De transitievoorwaarden voor jeugdhulp bedragen voor 2015 24,6 miljoen (inclusief bedrijfsvoering) en zijn toegevoegd aan het budget.

Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)

We versterken de positie van het CJG voor aansturing, preventie en samenwerking met onderwijs en voorschoolse voorzieningen. Er komt één aansturingsorganisatie voor het CJG. Aanmeld-, diagnose- en casemanagementtaken worden binnen het CJG georganiseerd.

Jeugdparticipatie

We laten jongeren adviseren over de ontwikkeling van de stad en activiteiten door en voor jongeren organiseren. Hierbij maken we gebruik van de inzet van de jongerendenktank (JongAssen), ondersteund door het jongerenwerk.

Mijn Buurt Assen

De gemeente blijft onder deze noemer samen met Actium werken aan een verbetering van de sociale en fysieke leefomgeving van Assenaren. Daarbij blijven bestaande instrumenten beschikbaar in de vorm van gebiedsgericht werken en een digitaal podium zoals de wijkwebsite. Ook wordt gezocht naar nieuwe partners om gefa-

seerd toe te werken naar een kleinere uitvoerende rol van de gemeente en een bredere verantwoordelijkheid als het gaat om leefbaarheid. De gemeente zal in haar rol het accent steeds meer leggen op faciliteren en stimuleren.

Wijkgebouwen

Ook hier staan samenwerking en benutten van de eigen kracht van inwoners voorop: meer welzijnsactiviteiten in wijkgebouwen en een kleinere rol van de gemeente in eigendom/exploitatie.

Waar mogelijk dragen we het eigendom of de exploitatie van wijkgebouwen aan derden over.

Stimuleringsregeling

Bestaande welzijnssubsidies worden vervangen door één simpel en toegankelijk instrument voor het stimuleren en faciliteren van welzijn en leefbaarheid. De regeling staat vanaf 2015 open voor alle Assenaren die samen willen werken aan welzijn en leefbaarheid. Daarbij zal de ondersteuning veranderen van puur financieel naar steeds meer een accent op stimuleren en faciliteren van kennis, netwerken en middelen. Uitvoering hiervan vindt zo mogelijk buiten de gemeentelijke organisatie plaats in een omgeving waar de gemeente met partners samenwerkt aan deze opgave.

Nieuwe welzijnsorganisatie

In 2015 werken we aan een inhoudelijke vernieuwing van het welzijnswerk. Het uitgangspunt is versimpeling en op afstand zetten van de uitvoeringsstructuur. De gemeente wordt opdrachtgever van deze nieuwe externe welzijnsorganisatie.

Mantelzorg en vrijwilligers

We gaan aan de slag met het beter positioneren en benutten van informele zorg door mantelzorgers en vrijwilligers. Omdat uitvoering van ondersteuning van mantelzorg en vrijwilligerswerk plaatsvindt binnen de nieuwe welzijnsorganisatie, is de belangrijkste taak van de gemeente om deze opgave goed te borgen in de opdracht aan deze organisatie. De gemeente behoudt daarnaast een faciliterende en stimulerende taak om deze opgave mogelijk te maken. Er komt een apart

voorstel om uiting te geven aan de waardering voor mantelzorgers.

Schuldpreventie en armoedebestrijding

Mensen in (dreigende) financiële problemen worden met een vernieuwde aanpak (meer focus op preventie, eigen kracht, informele ondersteuning) en duurzamer geholpen. We willen komen tot een betere beheersing van de inzet van middelen en schuldhulpverlening.

We gaan de integrale aanpak van schuldhulpverlening doorontwikkelen en de ketensamenwerking optimaliseren. We zetten in op preventie, vroegsignalering en ontwikkelen van recidivebeleid. De raam- en uitvoeringsovereenkomst GKB zetten we om in een prestatieovereenkomst met taakstellend budget.

We geven uitvoering aan het aanvalsplan armoedebestrijding en schuldpreventie: inzet op informele hulp (zelfhulpgroepen en inschakelen van de sociale omgeving), preventiemaatregelen en projecten die financiële belemmeringen op weg naar werk en school wegnemen.

Meedoenbeleid

We zetten onze meedoenregeling voort. Begin 2015 wordt het Meedoenbeleid herijkt. Hierbij wordt getoetst op de aansluiting van aanbod en doelgroep op bestaand beleid (schuldhulpverlening, armoede, DOEN!) en op de wijziging van de landelijke regelgeving.

Gezonde leefstijl en sport

We maken inwoners bewust van mogelijkheden om hun gezondheid te bevorderen. Daarin kiezen we een regierol op afstand: uitvoering is aan externe organisaties. Wij zorgen dat het informele circuit van verenigingen en vele vrijwilligers hun 'werk' kunnen doen en zorgen daarnaast voor heldere opdrachten aan verbonden partijen als

de GGD en de nieuwe welzijnsorganisatie, opdat deze onze inwoners adequaat bedienen. De tarieven voor het huren van sportaccommodaties worden meer kostendekkend.

Onderwijs

Passend Onderwijs

We stemmen onze nieuwe jeugdzorgtaken goed af met de opdracht van de schoolbesturen om te komen tot Passend Onderwijs. In de regio wordt de afgesproken Ontwikkelagenda Passend Onderwijs en Zorg voor Jeugd uitgewerkt. Versterking van de onderwijszorgstructuur draagt bij om de beoogde bezuiniging op zwaardere jeugdzorg te behalen.

Integraal kindcentrum (IKC)

De besturen voor primair onderwijs in Assen werken samen met organisaties voor kinderopvang aan nieuwe concepten voor 'alles-in-eenscholen' of 'educatieve kindcentra'. Wij geven ruimte voor deze ontwikkeling door vernieuwing van de huidige Brede School-aanpak. Bij de IKC-ontwikkeling heeft de gemeente vooral een stimulerende rol en stelt ze randvoorwaarden; de ontwikkeling komt vanuit de organisaties zelf. De middelen die beschikbaar zijn voor de doorontwikkeling van het IKC zijn beperkt. Op het instrument peuterspeelzaalwerk blijven we inzetten.

Onderwijshuisvesting

Uw raad heeft extra budget beschikbaar gesteld voor de nieuwbouw van gereformeerde basisschool De Parel en voor de nieuwbouw van lokalen voor de openbare en de christelijke basisscholen in Kloosterveen.

Schoolbestuurlijk

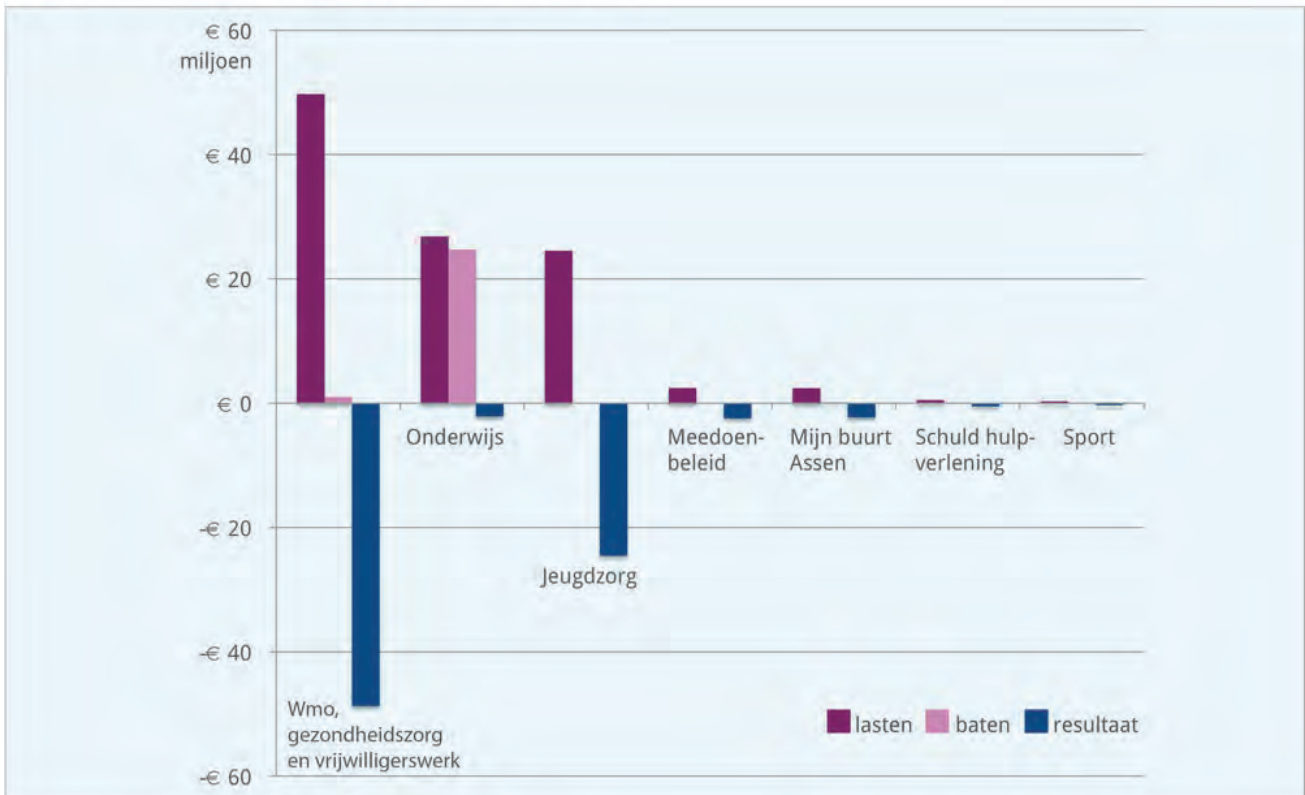
We werken aan het verder verzelfstandigen van het openbaar primair onderwijs, met meer vrijheid van handelen en meer gelijkschakeling met het bijzonder onderwijs. Zo creëren we een gelijk speelveld.

wat kost het

Meedoen in Assen		(bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
lasten						
in te vullen taakstelling Zorg en Welzijn	-	-911	-	-	-	-
Jeugdzorg	1.212	1.896	24.542	24.407	24.407	24.407
Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk	13.058	15.119	49.738	49.719	49.641	49.641
Mijn Buurt Assen	3.322	3.923	2.423	2.785	2.785	2.785
Meedoenbeleid	2.711	3.203	2.453	2.603	2.603	2.603
Sport	1.176	306	309	271	231	126
Schuldhelpverlening	990	809	511	511	511	511
Onderwijs	29.235	27.806	26.855	26.154	25.976	25.976
Totaal lasten	51.705	52.152	106.832	106.451	106.155	106.050
baten						
Jeugdzorg	145	-	-	-	-	-
Wmo, gezondheidszorg en vrijwilligerswerk	1.097	1.066	1.031	1.031	1.031	1.031
Mijn Buurt Assen	275	407	150	300	300	300
Sport	69	-	-	-	-	-
Onderwijs	26.762	25.109	24.477	23.991	23.767	23.767
Totaal baten	28.348	26.581	25.657	25.321	25.098	25.098
Totaal saldo van baten en lasten	-23.357	-25.571	-81.174	-81.129	-81.056	-80.951
mutaties in reserves						
storting reserves	766	320	-	-	-	-
beschikking reserves	1.625	80	243	148	448	448
Totaal mutaties in reserves	859	-240	243	148	448	448
Resultaat	-22.498	-25.811	-80.931	-80.981	-80.608	-80.503

Programmabegroting 2015 gemeente Assen

Programma Meedoen in Assen

programma 4

Aantrekkelijk Assen

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor

wat kost het

- mijn Assen -

Assen is een aantrekkelijke stad om te wonen, te werken en te verblijven en dat willen we versterken.

Dit betekent ook dat we een sterker beroep doen op de inzet van ontwikkelkracht van onze inwoners en andere partijen in de stad.

links

documenten en Assen in cijfers

collegethema's

2014 - 2018

- ✓ Aantrekkelijke binnenstad
- ✓ Cultureel Hart
- ✓ Evenementen
- ✓ Parkeren
- ✓ Veiligheid

programma lezen

Aantrekkelijke Binnenstad

De kwaliteit van onze binnenstad is goed en dat moet zo blijven. Het voorzieningenpakket met museum, De Nieuwe Kolk, parkeerfaciliteiten en goede bereikbaarheid is een goede basis voor verdere ontwikkeling van een aantrekkelijke binnenstad. Samen met eigenaren, ondernemers, (culturele) instellingen en andere organisaties zetten we ons in voor behoud van kwaliteit. Zodra zich kansen voordoen, werken we samen met partners aan een nog aantrekkelijker binnenstad.

We hebben aandacht voor leegstand. We faciliteren een kwalitatief goede en creatieve invulling van lege plekken. Alleen een attractieve en verzorgde binnenstad met voldoende aanbod in funshoppes, cultuur en uitstraling kan de concurrentie aan met de omliggende gemeenten.

Cultureel Hart

Belangrijk voor de aantrekkelijke binnenstad is het Cultureel Hart. Door een intensieve samenwerking in hun programmering zorgen culturele instellingen en organisaties in Assen voor een verrassend aanbod voor inwoners en gasten. Met deze programmering willen we (cultureel) Assen nog beter op de kaart zetten en de belevingskwaliteit voor bezoekers en inwoners verhogen. Daarnaast willen we hiermee meer bezoekers trekken en hun verblijf in de stad verlengen.

De instellingen in De Nieuwe Kolk krijgen tijd en ruimte om hun inhoudelijke samenwerking te laten groeien. Wij sturen op een solide financiële basis en een gezond maatschappelijk rendement. Halverwege deze bestuursperiode volgt hiervoor een ijkmoment.

Promotie Assen

Assen is een 'sterk merk'. We zetten stap voor stap in op de organisatie van een effectieve en efficiënte marketing van de stad in samenwerking met het bedrijfsleven en andere stakeholders. Gedurende de bestuursperiode willen we de uitvoering bij een professionele marketingorganisatie neerleggen. Deze werkt in opdracht van gemeente, bedrijfsleven en andere stakeholders, zoals bijvoorbeeld Drents Museum en TT Circuit.

Evenementen maken de binnenstad extra aantrekkelijk. Wij blijven inzetten op een sterk evenementenbeleid. De MKB Binnenstadvereniging krijgt een belangrijke rol bij de planning en aansturing daarvan. Het evenementenbudget kan ook ingezet worden voor het ondersteunen van bijvoorbeeld exposities die een groot publiek trekken.

Parkeren

De parkeervoorzieningen zijn op orde, zodat bezoekers van de binnenstad goed gefaciliteerd worden. De afgelopen jaren is zowel de (economische) situatie als het winkelgedrag veranderd.

De financiën van het gemeentelijke parkeerb企业 staan hierdoor onder druk. Voor een financieel gezond parkeerb企业 zijn voldoende inkomsten nodig. Daarom zoeken we naar mogelijkheden om de parkeervoorzieningen in en om de binnenstad zo optimaal mogelijk te benutten.

Veiligheid

Je veilig voelen is een belangrijke basisbehoefte. Daarom streven we naar een veilige en leefbare stad, waarbij bestrijding van overlast en criminaliteit als kerntaak van de lokale overheid geldt. Een goede samenwerking met ondernemers, maatschappelijke partners, burgers en politie is hierbij een voorwaarde. Tegelijkertijd willen we dat ook bewoners en ondernemers verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen veiligheid.

Aantrekkelijke Binnenstad

Het behoud van kwaliteit van de binnenstad vraagt bijzondere aandacht. Door op beleid en uitvoering de inzet te combineren willen we de programma-aanpak versterken.

Daarvoor gaan we op zoek naar vernieuwende concepten. We beogen hiermee maatwerk te leveren en aan te sluiten op nieuwe ontwikkelingen in de markt. Dit betekent dat we in 2015 de huidige kaders, zoals bestemmingsplannen en visies, bijstellen.

Hierbij denken we aan het beperken van de detailhandel in aanloopstraten en periferie. Andere mogelijkheden zijn functieverandering stimuleren, venstertijden flexibiliseren en het kernwinkelgebied herijken. Daarnaast zetten wij ook in op arrangementen, beleving en vertier. Dit stimuleren wij door partijen bij elkaar te brengen en verbindingen te leggen.

We werken aan de herinrichting van de Brink. Dit gebied verbindt het Drents Museum en de binnenstad. De nog beschikbare gemeentelijke stedelijke vernieuwingsgelden worden ingezet voor de binnenstad.

Cultureel Hart

We stimuleren de instellingen in het Cultureel Hart om een verrassend aanbod aan tentoonstellingen, activiteiten en programmering te organiseren. Wij vragen de instellingen om dit samen met de ondernemers te doen. We stellen budget beschikbaar voor bijzondere tentoonstellingen van bijvoorbeeld het Drents Museum die grote aantallen bezoekers zullen trekken. Wij faciliteren het oprichten van een stichting om fondsenwerving voor activiteiten in het Cultureel Hart mogelijk te maken. Door het inzetten van beeldende kunst in de openbare ruimte maken we onze binnenstad speels, attractief en herkenbaar. In 2015 willen we tenminste twee uitingen van kunst in de openbare ruimte realiseren. Prioriteit ligt bij de Brink.

Voor de instellingen van De Nieuwe Kolk maken we ruimte binnen de subsidies voor inhoudelijke samenwerking. Dit zal eerst op projectbasis

zijn. Om een solide financiële basis te leggen hebben we naar de gehele exploitatie van De Nieuwe Kolk gekeken en op basis van de ervaringscijfers van de afgelopen jaren een nieuwe exploitatieopzet gemaakt. Uw raad is over de gemaakte keuzes geïnformeerd.

Promotie Assen

Het eindbeeld dat wij voor ogen hebben, is in deze bestuursperiode niet haalbaar. Samen met stakeholders in de stad pakken we de kansen op die zich voordoen. Daarbij werken we stap voor stap toe naar het eindbeeld van een professionele citymarketingorganisatie.

We vragen hiervoor een bijdrage van stakeholders. De citymarketingorganisatie heeft onder andere als doel meer bezoekers naar de stad te trekken, de verblijfsduur te verlengen, het aantal hotelovernachtingen te verhogen en de bestedingen per bezoeker te verhogen.

Voor evenementen zetten we ons budget vooral in voor een aantal beeldbepalende evenementen en tentoonstellingen met een uitstraling op regionaal en nationaal niveau. Op deze manier dragen de evenementen bij aan de promotie van Assen.

Het faciliteren van kleinere evenementen willen we neerleggen bij MKB Binnenstad. Hierbij denken wij bijvoorbeeld aan de organisatie, fondsenwerving, marketing en gezamenlijke inkoop.

Op basis van de uitkomsten van de evaluatie van de TT Speed Week kijken we hoe we in 2015 verder gaan. Uw raad is hierover geïnformeerd.

Parkeren

Door samen op te trekken met MKB Binnenstad willen we het parkeren nog beter afstemmen op de wensen en behoeften van bezoekers in Assen. In 2015 is een pilot gestart met een maximaal dagtarief, dat in 2016 geëvalueerd zal worden. Daarnaast gaan we het gebruiksgemak vergroten van het parkeren in de binnenstad. Dit doen we onder andere door een verdere optimalisatie van projectonderdelen binnen Sensor-City in het verkeersmanagementsysteem en het doorontwikkelen van de AsserPas als betaalmiddel.

wat doen we daarvoor

Om het parkeerbedrijf financieel gezond te houden, wordt in 2015 op het Veemarktterrein een vorm van betaald parkeren ingevoerd.

Handhaving op parkeren blijft nodig. Hierbij kijken we naar een goedkopere uitvoering.

Veiligheid

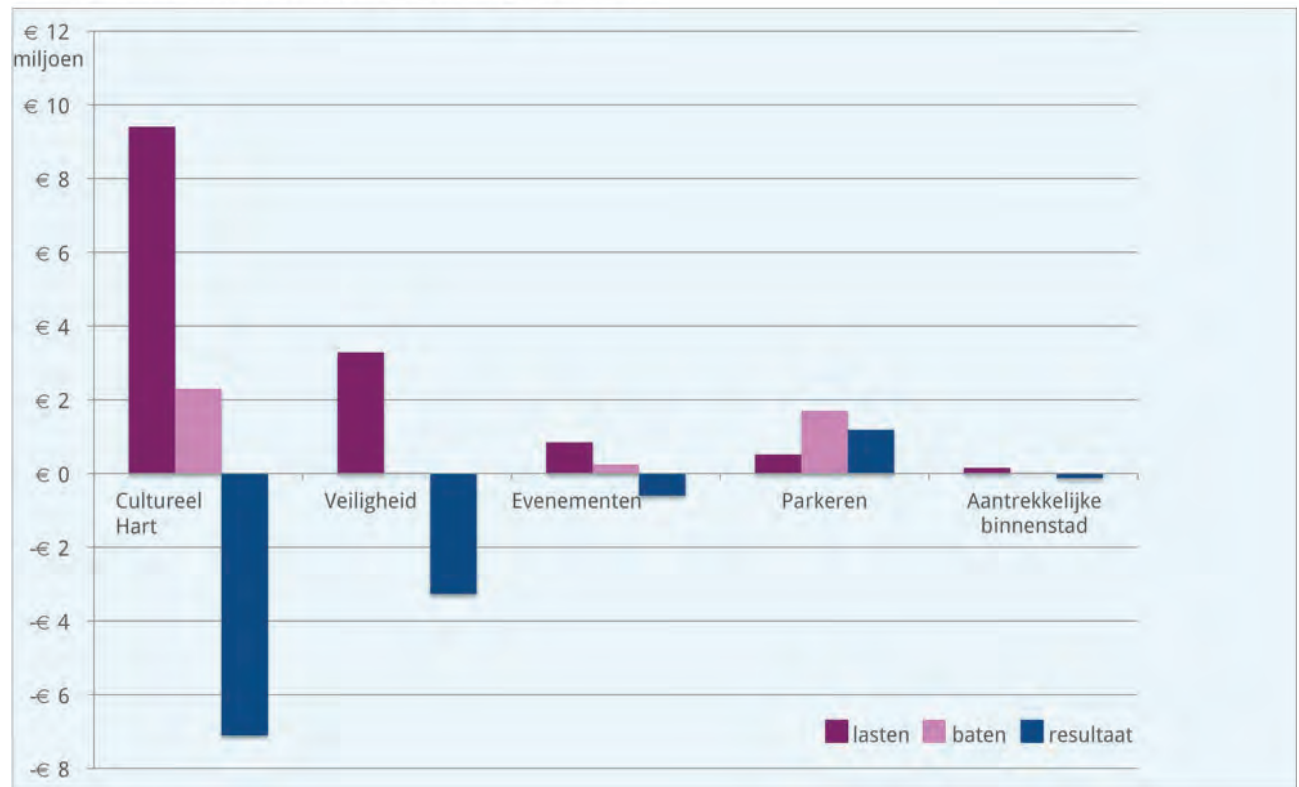
Voor een veilige stad is een goede samenwerking met ondernemers, maatschappelijke partners, burgers en politie een voorwaarde. Hierbij valt te denken aan het opzetten van het Keurmerk Veilig Ondernemen, burgerparticipatie via deelname aan Burgernet en het gebruik van social media.

Criminaliteit ondermijnt de gehele Asser samenleving. Bijzondere aandacht krijgt de aanpak van criminele jongeren in Assen. Daarom zetten wij in op de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit door samen te werken met de politie, het Regionaal Informatie en Expertise Centrum en andere overheidsdiensten. Wij vinden de bestrijding van mensenhandel een aandachtspunt. Wij willen de inzet van de ketenregisseur Mensenhandel voortzetten en we streven dit in Noord-Nederlands verband te doen.

wat kost het

Aantrekkelijk Assen							(bedragen * € 1.000)
Beleidsthema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose			
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
lasten							
Aantrekkelijke binnenstad	166	153	153	153	153	153	
Cultureel Hart	10.667	9.369	9.406	9.514	9.638	9.638	
Evenementen	905	1.003	843	1.043	1.043	1.043	
Parkeren	2.688	522	516	525	534	544	
Veiligheid	998	3.394	3.286	3.337	3.337	3.337	
Totaal lasten	15.424	14.442	14.205	14.573	14.707	14.716	
baten							
Aantrekkelijke binnenstad	11	25	25	25	25	25	
Cultureel Hart	567						
Evenementen	228	244	244	244	244	244	
Parkeren	4.227	1.480	1.702	1.702	1.702	1.702	
Veiligheid	532	16	16	16	16	16	
Totaal baten	5.565	1.765	1.987	1.987	1.987	1.987	
Totaal saldo van baten en lasten	-9.859	-12.676	-12.217	-12.585	-12.719	-12.729	
mutaties in reserves							
storting reserves	984						
beschikking reserves	4.953	3.678	2.301	2.296	2.307	2.307	
Totaal mutaties in reserves	3.969	3.678	2.301	2.296	2.307	2.307	
Resultaat	-5.891	-8.998	-9.916	-10.289	-10.413	-10.422	

Programma Aantrekkelijk Assen

programma 5

Samen werken aan Assen

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor

wat kost het

- mijn Assen -

We betrekken inwoners, ondernemers, organisaties en adviesraden actief bij nieuwe ontwikkelingen én bij de uitvoering van bestaand beleid.

Hiermee geven we concreet invulling aan de actieve, bereidwillige samenleving.

links

documenten en Assen in cijfers

collegethema's

2014 - 2018

- ✓ Bestuur
- ✓ Regionale samenwerking
- ✓ Dienstverlening

programma lezen

Bestuur en Organisatie

Bestuur

De actuele ontwikkelingen vragen om een nieuwe stijl van besturen. Als college dragen wij een gezamenlijke verantwoordelijkheid om te besturen en taken uit te voeren. Centraal hierbij staat het uitgangspunt dat we 'niet zorgen voor maar zorgen dat'. We betrekken inwoners, ondernemers, organisaties en adviesraden actief bij nieuwe ontwikkelingen én bij de uitvoering van bestaand beleid. Hiermee geven we concreet invulling aan de actieve, bereidwillige samenleving.

Organisatie

De ambtelijke organisatie moet in staat zijn onze stijl van besturen te faciliteren en te ondersteunen. De organisatie zal steeds meer onderdeel worden van een netwerk of keten van partners om de gemeentelijke taken uit te voeren. Vanuit het adagium 'inhoud bepaalt vorm' kunnen wijzigingen in de bestaande organisatiestructuur aan de orde zijn.

Regionale samenwerking

Samenwerking

Drentsche Aa

De samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering met Aa en Hunze en Tynaarlo groeit wat ons betreft uit tot een vorm van shared service.

De samenwerking op het terrein van de drie decentralisaties is nu nog versnipperd. Vooralsnog aanvaarden we dit als een gegeven. We gaan onderzoeken hoe we deze samenwerking beter kunnen stroomlijnen en hoe Assen zich het beste in deze samenwerking kan positioneren.

RGA

De samenwerking binnen het verband van de Regiovisie Groningen-Assen wordt voortgezet. We onderschrijven de nieuwe koers naar een netwerkorganisatie en een klein programmabureau. Daarbij willen wij het Economisch Platform met ondernemers en kennisinstellingen voortzetten. Wij gaan samen met de stad Groningen de economische agenda opstellen voor de regio en aan-

sluiting zoeken bij de Noordelijke Innovatieagenda (NIA).

NG4

De steden Assen, Groningen, Leeuwarden en Emmen zijn als NG4 onderdeel van SNN. De samenwerking binnen de NG4 draagt constructief bij aan gezamenlijke standpuntbepaling. Onze agenda binnen de NG4 is gericht op het verstevigen van de samenwerking, innovatie en strategische positionering richting Europa.

SNN

Binnen de NG4 geven wij er de voorkeur aan om op de huidige voet binnen het SNN door te gaan; de grote stedelijke kernen zijn de economische trekkers van Noord-Nederland en moeten op grond daarvan ook in de toekomst een aparte positie binnen het SNN houden. Dit betekent ook dat de NG4 in de toekomst een grotere rol wil gaan spelen als het gaat om het agenderen van onderwerpen. Als belangrijk onderdeel hiervan willen wij vanuit de NG4 de Noordelijke Innovatieagenda verder concretiseren.

EDR

We gaan actiever aansluiten op de Eems Dollard Regio vanwege de kansen in dit gebied met 2,8 miljoen inwoners. Vanuit het Europese INTERREG-project Smart Regions North gaan wij de samenwerking met Bremen en Oldenburg verder ontwikkelen. Deze samenwerking heeft tot doel om voor het bedrijfsleven en kennisinstellingen projecten te ontwikkelen die tot nieuwe bedrijvigheid gaan leiden.

GAE

Wij gaan onze positie als aandeelhouder van Groningen Airport Eelde verder afbouwen. Daarvoor zoeken wij partners binnen de samenwerking die onze aandelen willen overnemen. Wij investeren niet extra in de luchthaven, maar willen wel ondersteuning bieden via de Regio Groningen-Assen.

wat willen we bereiken

Dienstverlening (inclusief informatie-beveiliging)

De laatste jaren is stevig geïnvesteerd in de dienstverlening aan inwoners en ondernemers. We blijven inzetten op de verdere verbetering van digitale dienstverlening.

Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties mogen rekenen op één toegang en één aanspreekpunt. Met de komst van het Inwonersplein zijn op dit punt goede stappen gezet. We bouwen dit verder uit.

Waar mogelijk worden bestaande regels afgeschaft of vereenvoudigd. Door de drie decentralisaties zullen we ook nieuwe regels moeten maken. Uitgangspunt is dat 'niet zorgen voor maar zorgen dat' in deze regels doorklinkt.

Wij zijn aanspreekbaar op de kwaliteit en integriteit van ons eigen handelen en dat van de ambtelijke organisatie. Vanwege de drie decentralisaties, het werken met nieuwe soorten gegevens en steeds verder gaande digitalisering gaan we extra maatregelen nemen om informatie te beveiligen en de privacy van onze klanten te waarborgen.

wat doen we daarvoor

Organisatie

Het onderdeel organisatie is uitgewerkt in het [programma bedrijfsvoering](#) en in de [paragraaf bedrijfsvoering](#).

Regionale samenwerking

Samenwerking Drentsche Aa

De gemeenten Aa en Hunze, Assen en Tynaarlo werken samen op het gebied van bedrijfsvoering. Op verschillende onderdelen wordt de samenwerking verder vormgegeven, te weten inkoop, belastingen, arbo, duurzame inzetbaarheid, personeels- en salarisadministratie, de juridische functie, materieel, ICT, facilitaire zaken, BGT en informatiebeveiliging. Uitgangspunt daarbij is dat de samenwerking meerwaarde oplevert als het gaat om Klant, Kosten, Kwetsbaarheid, Kwaliteit en Kennisdeling. Voor de kosten is de ambitie uitgesproken dat er voor de samenwerking op de verschillende bedrijfsvoeringsonderdelen een in-verdieneffect van 5% (streefpercentage) moet zijn. Voor de belangrijkste taken waarvoor samenwerking gerealiseerd wordt, wordt een business case opgesteld.

Per 1 januari 2015 zal het onderdeel belastingen samengaan en gehuisvest worden in het gemeentehuis in Gieten. Begin 2015 worden ook de inkoop en personeels- en salarisadministratie sa-

mengevoegd als de meerwaarde daarvan blijkt uit de business cases van deze onderdelen.

RGA

De samenwerking binnen de RGA wordt efficiënter ingericht met minder bestuurlijke drukte. De bedoeling is het aantal portefeuillehoudersoverleggen te verminderen. De portefeuillehoudersoverleggen rondom mobiliteit en economie blijven vooralsnog in stand.

Er wordt een klein dagelijks bestuur samengesteld met experts vanuit de speerpunten (economie en verkeer en vervoer).

De samenwerking met de stad Groningen intensiveren wij verder ook los van de RGA. Door kennisuitwisseling en het benoemen van gemeenschappelijke thema's zijn wij in staat om een actiegerichte economische agenda op te stellen voor de Regio Groningen-Assen.

Op het gebied van verkeer en vervoer is binnen de RGA een uitvoeringsprogramma opgesteld. Alle deelnemende partijen binnen de RGA hebben hier bestuurlijk mee ingestemd. Het continueren van de regionale samenwerking binnen de RGA is in november 2013 door uw raad besloten. Alle overige deelnemende overheden hebben ook ingestemd met voortgang van de samenwerking.

NG4

De samenwerking binnen de NG4 kenmerkt zich door een pragmatische overlegvorm die niet is geïnstitutionaliseerd. Dit willen wij graag zo voortzetten. Op basis van de inhoud treffen de portefeuillehouders elkaar om een gemeenschappelijk standpunt te bepalen. Onze agenda binnen de NG4 is gericht op het verstevigen van de samenwerking, innovatie en strategische positionering richting Europa. Hiervoor ontwikkelen wij een concreet werkprogramma met gerichte acties.

SNN

Bestuurlijke deelname aan het SNN willen wij efficiënter gaan vormgeven door binnen de NG4 gezamenlijke standpunten te bepalen. Afvaardiging in de bestuurlijke overleggen kan dan plaatsvinden door één van de vier portefeuillehouders. Bestuurlijke deelname aan de Taskforce RIS3 is hiervan een goed voorbeeld. Wij gaan de bestuurlijke deelname en het agenderen van gezamenlijke onderwerpen verder uitwerken binnen de NG4.

EDR

Deelname aan bijeenkomsten van de Eems Dollard Regio gaan wij intensiveren om ons netwerk met Duitse steden en ondernemers te vergroten. Vanuit de EDR en de Metropolregion Bremen-Oldenburg gaan wij thema's en projecten benoemen die kunnen bijdragen aan een verdere versterking van het ondernemersklimaat in Assen.

GAE

Wij gaan gefaseerd op zoek naar partners die onze aandelen van GAE willen overnemen. Onze bestuurlijke deelname zullen wij beperken tot wat strikt noodzakelijk is vanuit onze rol als aandeelhouder.

Dim pact

Het Dim pactcontract loopt tot minimaal 1 januari 2017. In 2015 gaan we in Samenwerking Drentsche Aa-verband bekijken of er alternatieven zijn.

Dienstverlening (incl. informatiebeveiliging)

Wij willen één overheidspoort voor de standaard dienstverlening, op basis van een landelijke structuur. De toegang lijkt voor de klanten één organisatorische eenheid, maar is in feite bemenst vanuit diverse onderdelen. Door eenvoudige dienstverlening via het digitale kanaal te laten verlopen, komen er middelen vrij voor maatwerk dicht bij de klant. Digitaal waar het kan, persoonlijk waar het nodig is.

Met bestaande middelen willen wij efficiënter gaan werken. Digitalisering en samenwerking vragen om standaardisatie en om sanering van diensten/processen/systemen.

Veel bestaande regels moeten wij aanpassen, afschaffen of vereenvoudigen. Er zal een knip komen in de standaard en niet-standaard processen. Dit maakt standaardisatie mogelijk. Eventuele afwijkende gevallen worden via maatwerk geregeld.

Inwoners, ondernemers, organisaties en adviesraden betrekken wij via co-creatie actief bij nieuwe ontwikkelingen en de uitvoering van bestaand beleid. Hierdoor kunnen we beter aansluiten bij wensen/behoefte en de zelfredzaamheid vergroten. Aan de hand van de door de klant belangrijk gevonden servicenormen meten we de kwaliteit van onze dienstverlening.

Wij hechten groot belang aan informatiebeveiliging en privacy. Daarom voeren wij de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG) in en maken we een start met de implementatie van BIG op Drentsche Aa-niveau.

Op kwaliteit en integriteit zijn wij aanspreekbaar. We maken werk van het vastleggen, volgen, afhandelen en terugkoppelen van meldingen en klachten. De nieuw ontwikkelde servicenormen zullen een meetinstrument voor de dienstverlening zijn.

De dienstverlening willen we meer in samenwerkingsverband oppakken om echte verbeteringen neer te zetten. Hierbij zullen rollen, taken en autonomie van de deelnemende organisaties veranderen of verdwijnen. De opgaven staan hierbij centraal en niet de organisatie en instituties. Goede afspraken en een goede besturingsstructuur zijn hierbij een absolute voorwaarde.

wat kost het

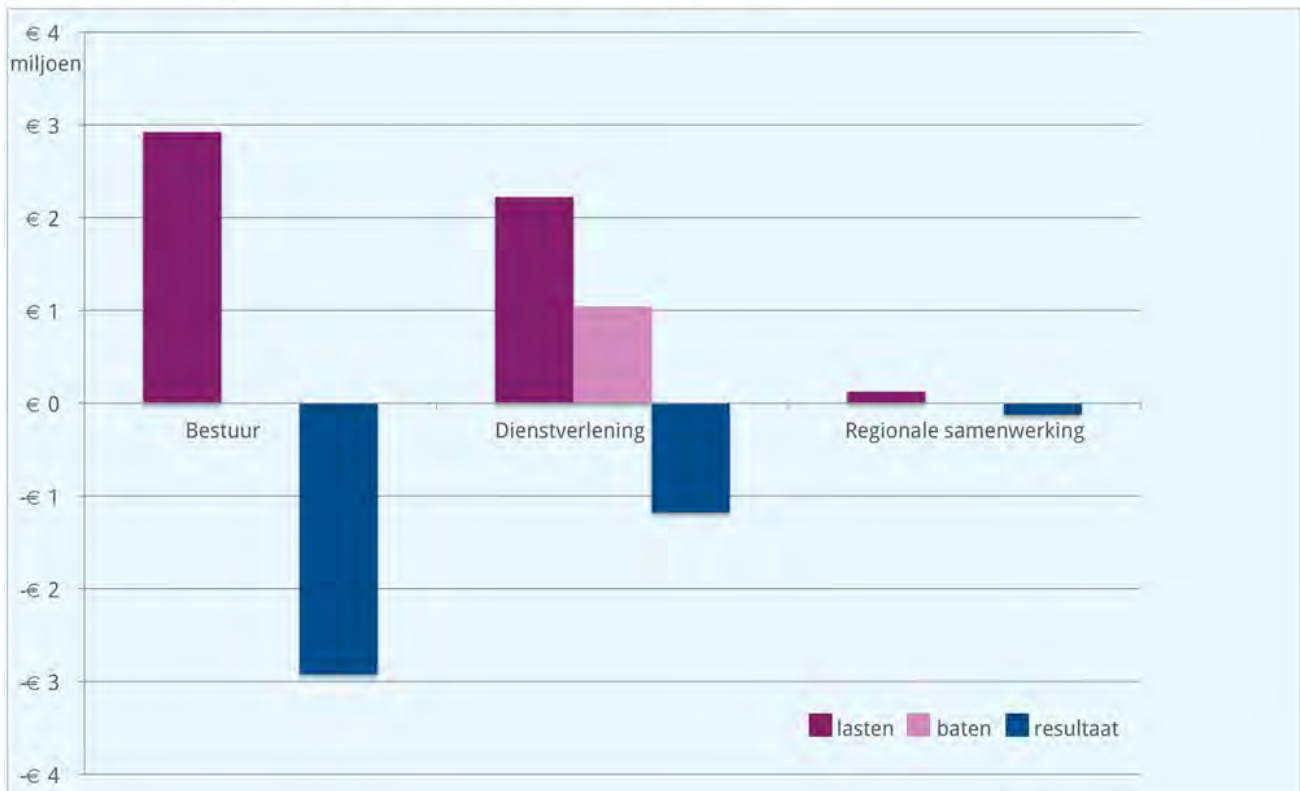
Samen werken aan Assen

(bedragen * € 1.000)

Beleidsthema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
lasten						
Bestuur	3.059	3.099	2.923	2.862	2.722	2.712
Regionale samenwerking	143	119	124	129	134	139
Dienstverlening	1.408	2.690	2.222	2.062	2.162	2.222
Totaal lasten	4.611	5.908	5.269	5.053	5.018	5.073
baten						
Bestuur	5	1				
Dienstverlening	978	1.082	1.042	1.042	1.042	1.042
Totaal baten	984	1.083	1.042	1.042	1.042	1.042
Resultaat	-3.627	-4.825	-4.227	-4.011	-3.976	-4.031

Programmabegroting 2015 gemeente Assen

Programma Samen werken aan Assen

programma 6

Bedrijfsvoering

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor

wat kost het

- mijn Assen -

Het nieuwe samenspel tussen gemeente en Asser samenleving vraagt om een andere houding van inwoners en van het lokale bestuur. In het programma bedrijfsvoering verbinden we de in de programmabegroting geformuleerde inhoudelijke opgaven met de bedrijfsvoering die nodig is om deze inhoudelijke opgaven te realiseren.

 links

documenten en Assen in cijfers

 collegethema's

2014 - 2018

✓ Bedrijfsvoering

programma lezen

Niet 'zorgen voor' maar 'zorgen dat'

Dat is wat ons betreft de nieuwe rol van de gemeente. Het gaat om ruimte geven, meedoen en waar nodig ondersteunen. Deze collegeperiode gaan we vorm geven aan dit nieuwe samenspel tussen gemeente en Asser samenleving. Dit vraagt om een andere houding van inwoners en het lokale bestuur.

Er is ruimte om te experimenteren en te leren. We gaan op zoek naar nieuwe financiële arrangementen met publiek en privaat geld. We geven ruimte aan de dynamiek van de Asser samenleving en sluiten hierop aan door heldere kaders te stellen en waar nodig knopen door te hakken.

De ambtelijke organisatie moet in staat zijn deze stijl van besturen te faciliteren en te ondersteunen. Dit vraagt om het anders organiseren van het ambtelijke werk en een andere opstelling van de ambtelijke organisatie ten opzichte van de buitenwereld. De organisatie zal steeds meer onderdeel worden van een netwerk of keten van partners om de gemeentelijke taken uit te kunnen voeren.

En er is meer

Zichtbaar is dat de focus van het fysieke naar het sociale domein verschuift. Nog los van de financiële en economische crisis zijn de decentralisaties op het gebied van zorg, jeugd en participatie een belangrijke aanleiding hiervoor. Na afronding van de diverse FlorijnAs-projecten – en dat is al in de volgende collegeperiode aan de orde – zal de focus nog minder op het fysieke domein komen te liggen.

Als gevolg van de drie decentralisaties neemt de gemeentebegroting met bijna € 60 miljoen toe. De ambtelijke organisatie staat voor een nieuwe taak. Hoe geven we sturing aan een effectieve en efficiënte besteding van dit budget, grotendeels bestemd voor zorg? Dit vraagt om andere vaardigheden.

Bij de oplossing van maatschappelijke vraagstukken verandert de rol van de gemeente. We zijn niet langer de enige partij die voor deze op-

lossingen zorgt. Tegenwoordig heet het dat de gemeente regisseur is. Maar het is niet uit te sluiten dat we groeien naar een situatie waarin de gemeente niet eens meer regisseur maar gewoon een van de spelers is. De financiële situatie van de gemeente blijft onze voortdurende aandacht vragen. Economisch herstel is pril en voorzichtig, een vierde bezuinigingsronde is in uitvoering en gelet op de vele onzekerheden rondom de drie decentralisaties zijn volgende bezuinigingsrondes zeker niet uit te sluiten. Een verdere verbetering van onze efficiency is noodzakelijk.

Voor de bedrijfsvoering geldt in ieder geval een nieuwe bezuiniging die oploopt tot 3 miljoen in 2018. Deze wordt ingevuld door anders werken en anders organiseren. Ook bezuinigingen op taken zoals het beheer van de openbare ruimte hebben gevolgen voor de bedrijfsvoering en de formatie. Friciekosten zijn dan onvermijdelijk en een aanvulling van het huidige frictiebudget is noodzakelijk.

Dit vraagt om een ambtelijke organisatie die in staat is om met de hiervoor beschreven ontwikkelingen en dynamiek om te gaan. Richting het eind van deze collegeperiode staan wij een waardengedreven netwerkorganisatie voor.

Onder waardengedreven netwerkorganisatie verstaan wij een organisatie:

- die opgavengestuurd werkt: de gewenste maatschappelijke effecten staan centraal;
- die deze opgaven samen met andere partners formuleert en realiseert, zogenoemde co-creatie;
- die zodanig flexibel is – in kwalitatieve en in kwantitatieve/formatieve zin – dat zij snel kan inspelen op vragen van klanten en ontwikkelingen in de omgeving;
- die bestaat uit niet-hiërarchisch verbonden onderdelen;
- waarin mensen werken die in hun doen en laten zichtbaar door kernwaarden worden gedreven: klantvraag centraal, waarde toevoegen, respect voor een ander.

De waardengedreven netwerkorganisatie bouwt voort op de organisatieontwikkeling in de afge-

lopen jaren en is daarmee vooral een verdere concretisering van de ingezette koers. De waardengedreven netwerkorganisatie is te zien als de 'kernorganisatie' waaromheen de meer uitvoe-

rende taken op afstand zijn georganiseerd, al dan niet in samenwerking met andere gemeenten, zoals de Samenwerking Drentsche Aa.

wat doen we daarvoor

In 2015

De maatregelen voor 2015 zijn gegroepeerd rondom de hiervoor genoemde onderdelen van de beschrijving van de waardengedreven netwerkorganisatie.

Opgavengestuurd werken

In aanvulling op bestaande beleidsevaluaties voeren we ter voorbereiding op de programmabegroting 2016 een Analyse Gemeentelijke Investerings uit. Hiermee schetsen we een beeld van de effecten en de kosten van lokale en regionale beleidsmaatregelen.

Opgaven samen met partners realiseren

We voeren een pilot netwerkorganisatie uit rondom het thema Aantrekkelijke Binnenstad.

Flexibiliteit

Onderdeel van onze strategische personeelsplanning is flexibilisering van de formatie. De huidige verhouding vast/flexibel op basis van de begroting is 90/10. Onze ambitie is om deze verhouding te beïnvloeden richting 50/50 in 2018.

We introduceren een dynamische overhead. Dit betekent dat de omvang van de overhead de omvang van het primaire proces volgt.

Voor de doorontwikkeling van Werkpunt! stellen we een bedrijfsplan op. Onderdeel hiervan is de vraag welke juridische vorm Werkpunt! zal krijgen.

We onderzoeken de mogelijkheid om de afvalinzameling te verzelfstandigen. Dit geldt ook voor het parkeerbedrijf. Besluitvorming over al dan niet verzelfstandigen vindt in 2015 plaats. De eventuele daadwerkelijke verzelfstandiging zal dan in 2017 plaatsvinden.

In meer algemene zin maken we een begin met de doorlichting van de gehele organisatie. Dit doen we aan de hand van de aspecten klant, kosten, kwaliteit, kennis en kwetsbaarheid.

Niet-hiërarchisch verbonden onderdelen

In de CAO Gemeenten 2011-2012 is afgesproken dat alle ambtenaren in algemene dienst worden aangesteld en in beginsel niet langer dan 5 jaar dezelfde functie bekleden. Met de waardengedreven netwerkorganisatie als uitgangspunt brengen we een roulatie op gang. In 2015 starten we met de managers.

Kernwaarden

We formuleren drie tot vijf basistalenten voor de Asser medewerkers, passend bij de waardengedreven netwerkorganisatie. Hierbij ontwikkelen we een methodiek om deze basistalenten meetbaar te maken. We ontwerpen een 'ontwikkelprogramma basistalenten' voor medewerkers. Het concept basistalenten wordt onderdeel van het HR-instrumentarium en krijgt zo nodig een plek in een nieuw te sluiten sociaal akkoord.

Organisatiebreed versterken we de inzet op continu verbeteren via het reeds bestaande KOERS-programma. Dit geldt ook voor de jaren hierna.

Overig

We komen met een voorstel tot aanvulling van het huidige frictiebudget.

Door efficiënter te werken leveren we dezelfde kwaliteit dienstverlening tegen minder kosten. Dit geldt ook voor de jaren hierna.

wat doen we daarvoor

We maken een businesscase toezicht en handhaving met als insteek de vraag 'wat kost het en wat levert het op?'. Besluitvorming hierover vindt ook in 2015 plaats. Realisatie vindt vervolgens in 2016 plaats.

Waar mogelijk optimaliseren we de kostendekkendheid van leges, rioolheffing en afvalstoffenheffing.

Het stadhuis is gereed voor Het Nieuwe Werken en, met uitzondering van de eenheid Uitvoering, zijn alle medewerkers in het stadhuis gehuisvest. We verkopen of verhuren Buitenzorg.

In 2016

We gaan de gladheidbestrijding anders organiseren, met als doel de kosten van de bedrijfsvoering te verminderen. Dit mag niet ten koste gaan van de veiligheid.

We verminderen het aantal beleidsambtenaren. In de waardengedreven netwerkorganisatie ligt het zwaartepunt bij het realiseren van maatschappelijke effecten en dus bij uitvoering.

We vervolgen de doorlichting van de gehele organisatie.

De programma's DOEN! en FlorijnAs zijn geheel terug naar de lijn gebracht.

In 2017

We gaan het beheer van ons vastgoed anders organiseren om de bedrijfsvoeringskosten te verminderen.

In 2018

We hebben op de bedrijfsvoering een besparing van € 3 miljoen gerealiseerd door anders werken en anders organiseren.

wat kost het

Bedrijfsvoering		(bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
lasten						
Bedrijfsvoering	45.390	50.177	51.875	51.303	49.038	48.328
Totaal lasten	45.390	50.177	51.875	51.303	49.038	48.328
baten						
Bedrijfsvoering	-1.186	10.973	11.520	10.698	9.198	9.198
Totaal baten	-1.186	10.973	11.520	10.698	9.198	9.198
Totaal saldo van baten en lasten	-46.576	-39.204	-40.355	-40.605	-39.840	-39.130
mutaties in reserves						
Beschikking reserves		108	63			
Totaal mutaties in reserves		108	63			
Resultaat	-46.576	-39.097	-40.293	-40.605	-39.840	-39.130

programma 7

Vastgoed en grondbedrijf

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor

wat kost het

- mijn Assen -

Het gemeentelijk (maatschappelijk) vastgoed en het grondbedrijf zijn middelen om de beleidsdoelen van de gemeente Assen te faciliteren: Het vastgoed voor huisvesting (programma's Meedoen, Aantrekkelijk en Samen Werken), het grondbedrijf voor de financiering van gebiedsontwikkeling (programma's Wonen en Werken).

 links

documenten en Assen in cijfers

 collegethema's

2014 - 2018

- ✓ Vastgoed
- ✓ Grondbedrijf

programma lezen

wat willen we bereiken

Vastgoed

In 2008 is de Kadernota Vastgoed vastgesteld. In 2014 is gestart met de herijking van deze nota. De gemeente Assen bezit in vergelijking met andere gemeenten relatief veel vastgoed (circa 200 gebouwen met een verzekerde waarde van € 400 miljoen). Bij de herijking van het vastgoedbeleid onderzoeken wij in hoeverre het huidige vastgoed daadwerkelijk beschikbaar moet blijven voor de gemeentelijke kernactiviteiten. Aanvullende vraag daarbij is in hoeverre de gemeente in al deze gevallen eigenaar moet zijn van het vastgoed. We streven naar een efficiënter, multifunctioneler gebruik en rendabelere exploitatie van het vastgoed.

Grondbedrijf

Met het grondbedrijf worden gebiedsontwikkelingen voor woningbouw en bedrijventerreinen mogelijk gemaakt en gefinancierd. In het grondbedrijf zijn de strategische grondaankopen en de daarop staande gebouwen ondergebracht die zijn aangekocht voor gebiedsontwikkelingen.

Het gemeentelijk grondbeleid is niet leidend, maar een middel om ruimtelijke opgaven te realiseren. Dit programma heeft een directe relatie met de programma's Wonen in Assen en Werken in Assen.

Het uitgangspunt is een financieel zelfstandig grondbedrijf, waarbinnen grote schommelingen in het eigen vermogen kunnen worden opgevangen. Door de huidige economische omstandigheden en veranderende groei prognoses is het noodzakelijk om een aantal versoeringen, optimaliseringen en verschuivingen door te voeren binnen de grondexploitaties die in het grondbedrijf zijn opgenomen.

'Niet zorgen voor, maar zorgen dat' betekent ruimte geven en zo nodig ondersteunen. Waar burgers en ondernemers het initiatief nemen tot gebiedsontwikkeling kan de gemeente faciliteren en hoeven we niet zelf te ontwikkelen en realiseren.

wat doen we daarvoor

Vastgoed algemeen

Wij zetten in op het verkleinen van de vastgoedportefeuille om kosten te besparen. Om dit te bereiken is een meerjarenstrategie noodzakelijk. Afstoten van vastgoed is afhankelijk van inhoudelijke keuzes en de markt. Om het afstoten mogelijk te maken zullen incidentele opbrengsten ingezet worden voor incidentele afwaarderingen op het vastgoed met niet-marktconforme boekwaarden. De structurele opbrengsten en besparingen komen ten gunste van de algemene middelen.

In 2014 heeft een nieuwe inspectie van het vastgoed plaatsgevonden. Op basis hiervan en vanwege de noodzaak om de lasten te verlagen, zetten we de komende jaren in op een gedifferentieerd

onderhoud van (en binnen) de gebouwen, waarbij soberheid en doelmatigheid de basis is.

De representatieve publieke gebouwen krijgen daarbij specifieke aandacht. Bij een beeldbepalend pand als De Nieuwe Kolk past een hoger kwaliteitsniveau dan bij een parkeergarage. Het kwaliteitsniveau van strategische panden van het grondbedrijf is van minder belang dan de kwaliteit van het maatschappelijke vastgoed met een publieksfunctie.

Het beheer zal in de toekomst meer gericht zijn op risicogestuurd onderhoud. In bepaalde gevallen wordt groot onderhoud uitgevoerd op het moment dat er kapitaalverlies dreigt of de veiligheid niet meer is gewaarborgd. Dat kan in bepaalde gevallen betekenen dat het vastgoed er niet altijd optimaal uitziet, maar dat onderhoud nog niet strikt nood-

zakelijk is. Door te differentiëren en waar mogelijk de onderhoudscyclus te verlengen, kan de bijdrage aan de onderhoudsvoorziening vanaf 2015 structureel worden verlaagd.

De verduurzaming van de gemeentelijke gebouwen wordt verder voortgezet door in geval van vervangingsinvesteringen beschikbare onderhoudsmiddelen slim in te zetten.

Participatie van de inwoners van Assen kan ook ingezet worden bij het beheer en de exploitatie van vastgoed zoals wijkgebouwen en sportaccommodaties. Ook wordt onderzocht of arbeidsintensieve werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden door 'meewerkers'.

Voor wijkgebouwen staan samenwerking en het benutten van de eigen kracht van inwoners voorop: meer welzijnsactiviteiten in wijkgebouwen en een kleinere rol voor de gemeente in eigendom/exploitatie.

Waar mogelijk dragen we het eigendom of de exploitatie van wijkgebouwen aan derden over.

Vastgoed en programma Meedoen

De gebouwen die een relatie hebben met DOEN! zijn de zorg- en welzijnsgebouwen, de onderwijsgebouwen en de sportaccommodaties.

De ingezette lijn binnen DOEN! zal deze collegeperiode worden voortgezet en uitgevoerd. Voor de wijkgebouwen (soms onderdeel van een multifunctionele accommodatie) betekent dit een grotere verantwoordelijkheid voor de wijkbewoners. Voor het vastgoed is per wijk gekeken wat de mogelijkheden zijn. Maatwerk is hierbij gewenst. De beheer- en exploitatievorm is bekeken en wordt voorzien van een financiële taakstelling. Solitaire wijkgebouwen stoten we waar mogelijk af of voorzien we van een andere beheervorm.

De komende periode onderzoeken we in hoeverre en onder welke voorwaarden de verenigingen de accommodaties kunnen onderhouden en beheren. Dit kan besparingen voor de gemeente en mogelijk ook voor de verenigin-

gen opleveren, zonder dat dit op lange termijn tot hogere investeringen leidt.

Met de kwaliteitsimpuls voor onderwijs is de afgelopen tien jaar veel geïnvesteerd in nieuwbouw voor scholen. Met het oog op de toekomst is inmiddels een start gemaakt met de voorbereiding van een nieuwe visie, het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs. In dit plan zijn afspraken gemaakt over de huisvesting en het vastgoed van onderwijs. Deze afspraken vragen op diverse onderdelen om nadere uitwerking de komende periode.

Vastgoed en Aantrekkelijk Assen

De gebouwen die een relatie hebben met het programma Aantrekkelijk zijn de parkeergarages en kunst- en cultuurgebouwen.

De afgelopen jaren signaleren we een verslechtering van de exploitatie binnen het totaal van betaald parkeren (straat en garages), onder andere als gevolg van de recessie en maatschappelijke ontwikkelingen. Om het parkeerbedrijf in de toekomst financieel op orde te krijgen en te houden zullen diverse maatregelen genomen moeten worden. Tevens zullen wij onderzoeken of een verzelfstandiging kan bijdragen aan een verbeterde exploitatie van het parkeerbedrijf.

Voor De Nieuwe Kolk zullen we gezamenlijk met de gebruikers komen tot een integraal onderhoudscontract voor eigenaren en gebruikers. Verwacht wordt dat dit operationele voordelen oplevert, maar ook financieel voordeliger zal zijn.

Vastgoed en Samen Werken

De gebouwen die een relatie hebben met het programma Samen Werken zijn onder andere de gemeentelijke bedrijfsgebouwen, stads- en wijkbeheer en veiligheid (VRD/brandweer/GGD).

De samenwerking met andere organisaties, bijvoorbeeld op het gebied van belastingen, inkoop en materieel, kan gevolgen hebben voor de invulling van de gemeentegebouwen. We denken hierbij aan het afstoten van panden zoals aan de Noordersingel (voormalig vrouwenhuis) en de locatie Buitenzorg. Met de verzelf-

standing van de brandweer onderzoeken wij of het nieuwe pand bij de Groene Dijk in eigendom van de gemeente moet blijven of dat andere partijen dit bezit over kunnen nemen.

Grondbedrijf

In het collegeprogramma 2014-2018 is afscheid genomen van het automatisme om als gemeente zelf te ontwikkelen en te realiseren (actief grondbeleid). Dit zorgt enerzijds voor een beperkter investeringsniveau en een kleiner risicoprofiel. Anderzijds is er minder zeggenschap en is de sturing in de programmering en gronduitgifte minder direct. Dit vraagt om extra inzet voor het verhalen van gemeentelijke kosten (bedrijfsvoeringskosten en aanleg infrastructuur) op derden/projectontwikkelaars.

Het is wenselijk om in de begroting en het meerjarenperspectief van het grondbedrijf uit te gaan van een behoudender gronduitgiftescenario. Zowel bij het programma Wonen als bij het programma Werken liep de gronduitgifte de afgelopen jaren achter bij de prognoses en grondexploitaties. De naar beneden aangepaste programmering is hier een direct uitvloeisel van. De in de regio afgesproken groei-ambitie blijft evenwel overeind en wordt op langere termijn ook als realistisch ingeschat.

Het is niet meer vanzelfsprekend dat de grondprijzen jaarlijks geïndexeerd (kunnen) worden. We zullen terughoudend moeten zijn bij het verhogen van grondprijzen en voorzichtig moeten zijn bij het 'inboeken' van de opbrengsten ervan. Hier is in deze begroting dan ook geen rekening mee gehouden. De praktijk is afhankelijk van de actuele marktsituatie.

De economische omstandigheden en veranderende groei prognoses noodzaken ons om maatwerk te leveren bij de ontwikkeling van nieuwe gebieden. De huidige tijd vraagt om een meer gefaseerde en marktgerichte ontwikkelstrategie. Het uitgangspunt is dat tegenvallers in grondexploitaties worden opgevangen door te optimaliseren of te versoberen in gebiedsontwikkelingen. Voor de gronden in eigendom van ontwikkelaars wordt uitgegaan van een faciliterende rol van de gemeente met een actieve uitnodigingsstrategie.

In controle zijn en blijven over de gemeentelijke grondexploitatie in combinatie met een adequaat weerstandsvermogen voor risicoafdekking zijn voor ons college belangrijke speerpunten. In de Kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement zijn de spelregels hiervoor vastgelegd.

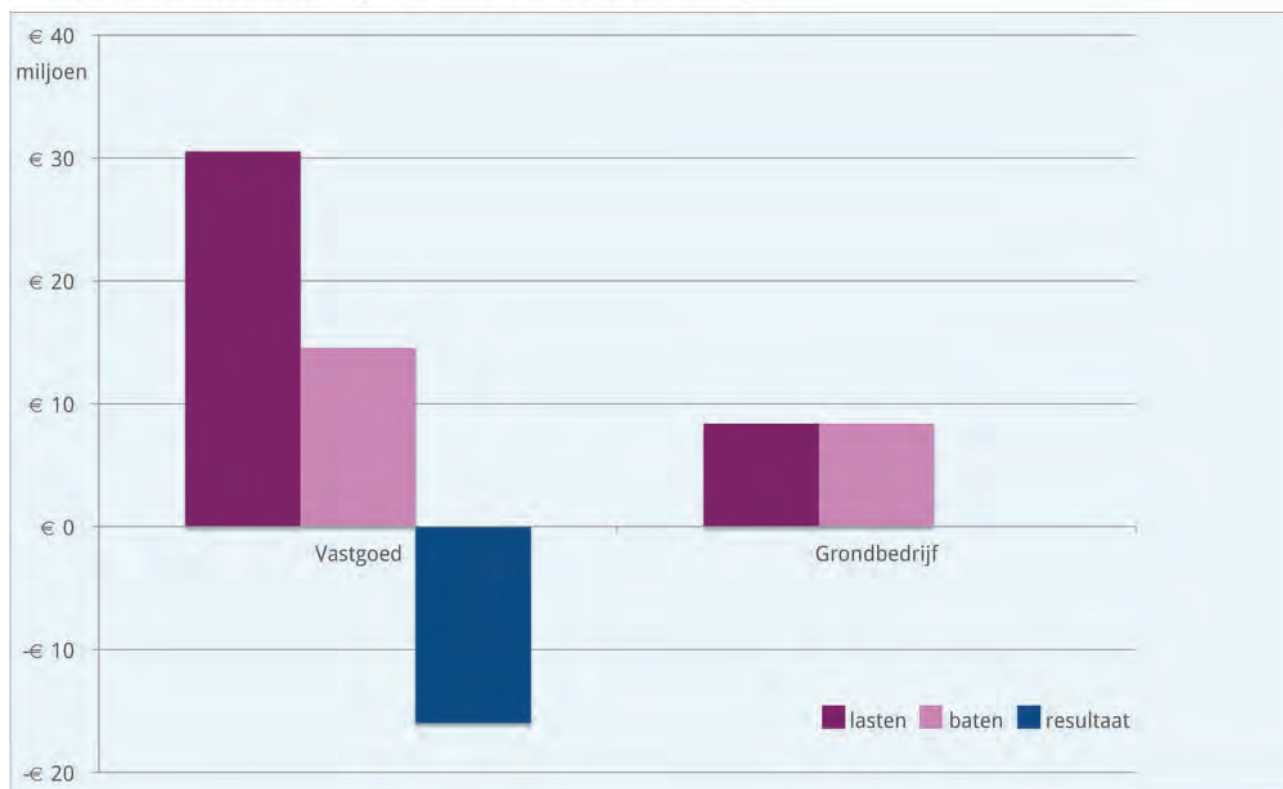

wat kost het

Vastgoed en Grondbedrijf		(bedragen * € 1.000)				
Beleidsthema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
lasten						
Vastgoed	22.100	29.515	30.536	31.323	31.707	31.777
Grondbedrijf	15.286	5.294	6.362	12.526	12.280	12.280
Totaal lasten	37.386	34.809	36.898	43.849	43.987	44.057
baten						
Vastgoed	10.037	13.951	14.279	14.279	14.279	14.279
Grondbedrijf	3.069	5.710	8.388	13.946	13.285	13.285
Totaal baten	13.106	19.661	22.666	28.224	27.564	27.564
Totaal saldo van baten en lasten	-24.280	-15.148	-14.232	-15.624	-16.423	-16.493
mutaties in reserves						
storting reserves		415	2.025	1.420	1.005	1.005
beschikking reserves	12.217	275	275	275	275	275
Totaal mutaties in reserves	12.217	-140	-1.750	-1.145	-730	-730
Resultaat	-12.063	-15.289	-15.982	-16.769	-17.153	-17.223

Programmabegroting 2015 gemeente Assen

Programma Vastgoed en Grondbedrijf

programma 8

Algemeen financieel Beleid

wat willen we bereiken

wat doen we daarvoor

wat levert het op

- mijn Assen -

Wij zetten in op realistische ambities. Ambities vragen om verbinding met de hiervoor benodigde inzet van middelen.

Ook de komende jaren speelt de financiële speelruimte hierbij een belangrijke rol.

links

documenten en Assen in cijfers

collegethema's

2014 - 2018

- ✓ Onvoorzien/incidenteel
- ✓ Belastingheffing
- ✓ Financiering
- ✓ Gemeentefonds
- ✓ Overige algemene middelen
- ✓ Bezuinigingstaakstelling
- ✓ Reserves

programma lezen

Financieel gezond

Handhaving van een gezonde financiële positie, sluitende jaarbegrotingen, controle hebben en houden over de lopende grote projecten en gemeentelijke grondexploitatie in combinatie met een adequaat weerstandsvermogen voor risicoafdekking: dit zijn in deze bestuursperiode de belangrijkste financiële speerpunten. Binnen dit kader geven we uitvoering aan het collegeprogramma Mijn Assen. We zetten in op haalbare en betaalbare ambities.

Duurzaam evenwicht

We besteden de middelen die we tot onze beschikking hebben zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht. We zorgen ervoor dat onze begroting duurzaam in evenwicht is en dat het gemeentelijk weerstandsvermogen op voldoende niveau is. We vullen nog openstaande bezuinigingsopgaven in en treffen nieuwe bezuinigingsmaatregelen als ontwikkelingen dat noodzakelijk maken. We maken in ons beleid zorgvuldig en gericht gebruik van de gemeentelijke reserves.

Belastingen

Heffing en invordering van de gemeentelijke belastingen gebeurt naar redelijkheid en billijkheid. We passen de belastingtarieven in deze bestuursperiode jaarlijks minimaal trendmatig aan en zorgen dat de tarieven van de overige gemeentelijke heffingen kostendekkend zijn en blijven.

Financiering

We financieren de gemeentelijke uitgaven efficiënt en risicomijdend. We doen dat binnen de wettelijke kaders en met inachtneming van de bepalingen in het Treasurystatuut. We zetten het bestaande rentebeleid voort.

Spelregels

Om de gemeentelijke huishouding gezond en toekomstbestendig te houden, maken we scherpe keuzes in het beleid, in de uitvoering en in de inzet van de middelen die daarvoor noodzakelijk zijn. Als on-

derdeel daarvan hanteren we in deze bestuursperiode het volgende pakket financiële spelregels:

- structurele lasten worden gedekt door structurele baten;
- alleen nieuwe investeringen/projecten als sprake is van een sluitend dekkingsplan;
- herijken van beleid in plaats van nieuw beleid 'stapelen' op bestaand beleid (nieuw voor oud);
- uit oogpunt van flexibiliteit vindt middeleninzet voor nieuw beleid alleen op projectbasis plaats; voor continuering is altijd een nieuw besluit nodig en is altijd beleidsevaluatie vereist;
- overschrijdingen worden opgevangen binnen het betreffende beleidsterrein; als er sprake is van meevallers binnen het beleidsterrein, dan zijn deze in te zetten als compensatie voor deze overschrijdingen; meevallers worden niet ingezet voor nieuw beleid;
- rijkskortingen op specifieke uitkeringen worden in beginsel opgevangen binnen het betreffende beleidsterrein;
- tegenvallers in grondexploitaties vangen we op door lopende grondexploitaties te optimaliseren of te versoberen.

Grondexploitatie

Onze grondexploitatie is 'in control' en financieel zelfstandig. Financiële verwevenheid tussen de exploitatie van de algemene dienst en het grondbedrijf is niet aan de orde. We hanteren reële waarderingsgrondslagen en zorgen voor adequate risicoafdekking. Strategische keuzes met betrekking tot lopende en nieuwe gebiedsontwikkelingen worden vooraf met uw raad besproken.

Reservepositie

De omvang van onze reserves is afgestemd op het doel waarvoor ze zijn ingesteld. Niet benodigde ruimte vloeit direct terug naar de algemene middelen. Vandaaruit kunnen ze weer worden ingezet voor realisatie van andere maatschappelijke doelen. Het gemeentelijk weerstandsvermogen blijft op peil.

wat willen we bereiken

Betere sturing

We zorgen voor een heldere, transparante en eenvoudig toegankelijke presentatie van het beleid en van de daarvoor in te zetten middelen. Daarom krijgen de programmabegroting en in het verlengde daarvan de voor- en najaarsnota

en het jaarverslag een nieuwe indeling. We zorgen ervoor dat de sturingsmogelijkheden van uw raad op het beleid en de besteding van de middelen alsmede op de daarmee te bereiken maatschappelijke effecten verder verbeteren. Over de wijze waarop en het tempo waarin hebben we in de raad van augustus afspraken met u gemaakt.

wat doen we daarvoor

Financieel gezond

We zorgen dat de begroting 2015 en de meerjarenprognose 2016-2018, met inbegrip van de middelen die benodigd zijn voor de uitvoering van het collegeprogramma Mijn Assen, sluitend zijn.

Dat doen we onder andere met behulp van de door u vastgestelde bezuinigingen. De totale omvang daarvan bedraagt inmiddels in totaal ruim € 34 miljoen. Van die opgave moet deze bestuursperiode in totaal nog ruim € 7,4 miljoen met maatregelen worden ingevuld. De begroting 2015 bevat de voorstellen daartoe. In combinatie met dat proces maken we, zolang dat in deze bestuursperiode noodzakelijk en mogelijk is, als overbrugging gebruik van tijdelijke financieel-technische maatregelen om de jaarbegrotingen sluitend te maken.

De omvang van de middeleninzet voor het realiseren van de beleidsprioriteiten uit ons collegeprogramma hebben we vastgesteld op € 1,5 miljoen op jaarbasis. De middelen die nodig zijn voor de versterking van het 'Duurzaamheidsfonds' zijn daar onderdeel van. Betreffende middelen maken vanaf 2015 deel uit van de programmabudgetten 2015.

Onvoorzien/incidenteel

De programmabudgetten in de begroting zijn actueel en volledig. Ze omvatten alle voor het komende jaar relevante kosten- en opbrengstramingen. Voor dekking van onvoorziene kosten van besluiten en andere ontwikkelingen die niet in de begroting 2015 zijn opgenomen, is

een budget voor onvoorziene en incidentele uitgaven beschikbaar. Uw raad stelt de omvang van het budget vast. We houden u op de hoogte over de besteding ervan.

Belastingheffing

De tarieven en opbrengsten van de onroerendezaakbelasting zijn in 2015 gebaseerd op de WOZ-waarden per 1 januari 2014. Daarnaast volgen de tarieven de inflatie. We hanteren daarvoor in 2015 een percentage van 1,5%. In 2016 en 2017 willen we de tarieven van de onroerendezaakbelasting jaarlijks met 1,5% extra verhogen als bijdrage aan de maatregelen om de begrotingen in die jaren sluitend te houden.

Het tarief voor de toeristenbelasting verhogen we in 2015 met € 0,05 per overnachting. De opbrengst van deze algemene belastingen hebben we voor het komende jaar geraamd op € 16,5 miljoen. Op basis van het huidige beleid zal dit doorgroeien naar circa € 18,0 miljoen in 2018.

Bij de vaststelling van de tarieven van de afvalstoffenheffing en het rioolrecht houden we rekening met de budgettaire gevolgen van het nieuwe afvalmodel, de bij de begroting 2014 genomen besluiten over de zogenoemde belastingruil 2014 en het actuele gemeentelijke rioleringsplan. De rijksheffing op de verbranding van afval wordt met ingang van 2015 in het tarief verdisconteerd.

Financiering

Er is permanent inzicht in lopende en toekomstige gemeentelijke geldstromen. Het beheer ervan

is gericht op beperking van de schuldenlast, kostenefficiëntie en het voorkomen van renterisico's. De nadere uitwerking van het financieringsbeleid is onderdeel van de Treasuryparagraaf. We blijven in de uitvoering van het beleid gebruik maken van de naar verwachting ook in 2015 nog aanhoudende gunstige situatie op de geld- en kapitaalmarkt. Het rentebeleid en de daarmee verband houdende ramingen in de begroting en financiële prognoses blijven gestoeld op duurzaamheid, financiële stabiliteit en het voorkomen van budgettaire schommelingen.

Gemeentefonds

Het gemeentefonds in de rijksbegroting wordt gevuld uit belastinginkomsten en als gemeente krijgen wij elk jaar geld uit het gemeentefonds om een deel van onze uitgaven te betalen.

Deeluitkeringen uit het gemeentefonds zijn:

- algemene uitkering;
- decentralisatie- en integratie-uitkeringen;
- uitkering uit het deelfonds sociaal domein (nieuw).

Op basis van de meicirculaire gemeentefonds 2014 is de uitkering voor 2015 voorlopig bepaald op € 151,8 miljoen, inclusief integratie-uitkering sociaal domein van € 81,4 miljoen.

Het kabinet presenteert in de meicirculaire 2014 voor de periode 2015-2018 een gemiddelde groei van het gemeentefonds van 0,6% per jaar. Die groei is naar de huidige inzichten ontoereikend om de in die periode optredende loon- en prijsontwikkelingen te compenseren. Dit impliceert dat de koopkracht van het fonds afneemt en de uitkeringen reëel gezien zullen krimpen. We houden er rekening mee dat Asser uitkering uit het fonds in 2018 zal afnemen tot € 151 miljoen. Dit is het vertrekpunt voor de ramingen in het financieel kader 2015-2018.

De korting op de Asser algemene uitkering is in 2015 in totaal circa € 6,0 miljoen structureel. Daar waar bezuinigingen op het gemeentefonds direct gelinkt zijn aan beleidsactiviteiten, is de bezuiniging op de betreffende budgetten doorgevoerd. Voor 2015 gaat het om Wmo Huishou-

delijke Hulp (€ 1,8 miljoen), hergebruik van scootmobielen en beëindiging van maatschappelijke stages.

Daarnaast verschuift de verantwoordelijkheid voor het buitenonderhoud aan de schoolgebouwen met ingang van 2015 van de gemeente naar de schoolbesturen. Voor gemeente Assen betekent dit een korting van ruim € 0,6 miljoen.

Het nieuwe deelfonds sociaal domein is bestemd voor taken op het gebied van Wmo, Jeugdwet en Participatiewet die het Rijk naar gemeenten decentraliseert. Wij mogen deze gelden binnen het sociaal domein naar eigen inzicht inzetten en deze beleidsvrijheid maakt het mogelijk om maatwerk te leveren aan inwoners. Op basis van de door de rijksoverheid gepresenteerde cijfers hebben we de omvang van het Asser sociaal deelfonds voorlopig bepaald op € 81,4 miljoen in 2015.

de opbouw is als volgt

Uit te voeren taken	budget *€ 1 miljoen
Wmo-uitvoering eigen taken	12,4
Wmo-uitvoering centrumtaken	25,0
Jeugdzorg	24,6
Participatie	19,4
Totaal sociaal deelfonds	81,4

We maken in overleg met uw raad nadere beleidsafspraken over de bestemming en het beheer van de jaarlijks via de integratie-uitkering sociaal domein beschikbaar komende middelen.

Bezuinigingstaakstelling

De nog uit de vorige bestuursperiode openstaande bezuinigingen op de terreinen van Zorg en Welzijn en Werk en Inkomen zijn met ingang van 2015 structureel ingevuld en definitief in de betrokken programmabudgetten verankerd. Gelijktijdig hebben we een pakket met nieuwe bezuinigingsmaatregelen samengesteld voor de openstaande opgave van € 7,4 miljoen met ingang van 2015.

wat doen we daarvoor

Bezuinigingsopgave 2015 – 2018

(bedragen * € 1.000)

taakstelling / jaar	2015	2016	2017	2018
Restant taakstelling 3e tranche + parkeren	3.990	3.836	4.478	4.552
Herijking gemeentefonds fase 1	700	1.300	1.300	1.300
Ambities collegeprogramma 2015-2018	853	1.555	1.555	1.555
Totale opgave 2015-2018	5.543	6.691	7.333	7.407

Bij de vaststelling van deze opgave hebben we naast de bestaande taakstelling ook rekening gehouden met de nadelige gevolgen van de herijking van het gemeentefonds van € 1,3 miljoen, de gezondmaking van de exploitatie van het betaald parkeren en met de tijdelijke extra financiële opgave van € 1,5 miljoen die is verbonden aan de uitvoering van ons collegeprogramma.

In de raad van 25 september 2014 hebben we de noodzaak, de wijze van invulling en de aard en strekking van de maatregelen die samen dit pakket vormen ter afweging en bespreking aan u voorgelegd.

Alle door ons voorgestelde maatregelen zijn in de programmabudgetten 2015 en in de financiële prognoses voor de jaren 2016-2018 verwerkt. Het totaal aan bezuinigingen uit de vorige en de huidige bestuursperiode komt daarmee aan het eind van deze bestuursperiode uit op ruim € 34 miljoen.

Reserves

De gemeentelijke reservepositie is en blijft ook in 2015 gezond. We zetten onze reserves in ter ondersteuning van het gemeentelijk beleid. Inzet ervan geschiedt gedoseerd en doelgericht en op basis van vooraf door de raad vastgestelde beleidsregels. Er vindt geen onnodige reservevorming plaats.

De algemene reserves en de bestemmingsreserves zijn daarnaast, als de omstandigheden daar aanleiding toe geven, beschikbaar voor gemeentebrede risicoafdekking en inzetbaar voor financiële tegenvallers.

Binnen de algemene reserve houden we, op basis van bestaande afspraken, voor dat doel een veiligheidsmarge aan van € 100,- per inwoner. De actuele omvang van deze reserve voldoet aan die minimumnorm. Daarboven aanwezige ruimte is, als andere bronnen daarvoor ontbreken of ontoereikend zijn, eveneens inzetbaar voor realisatie van specifieke beleidswensen.

De algemene en weerstandsreserves die in het kader van de grondexploitatie worden aangehouden, zijn afgestemd op de onderliggende risicoprofielen.

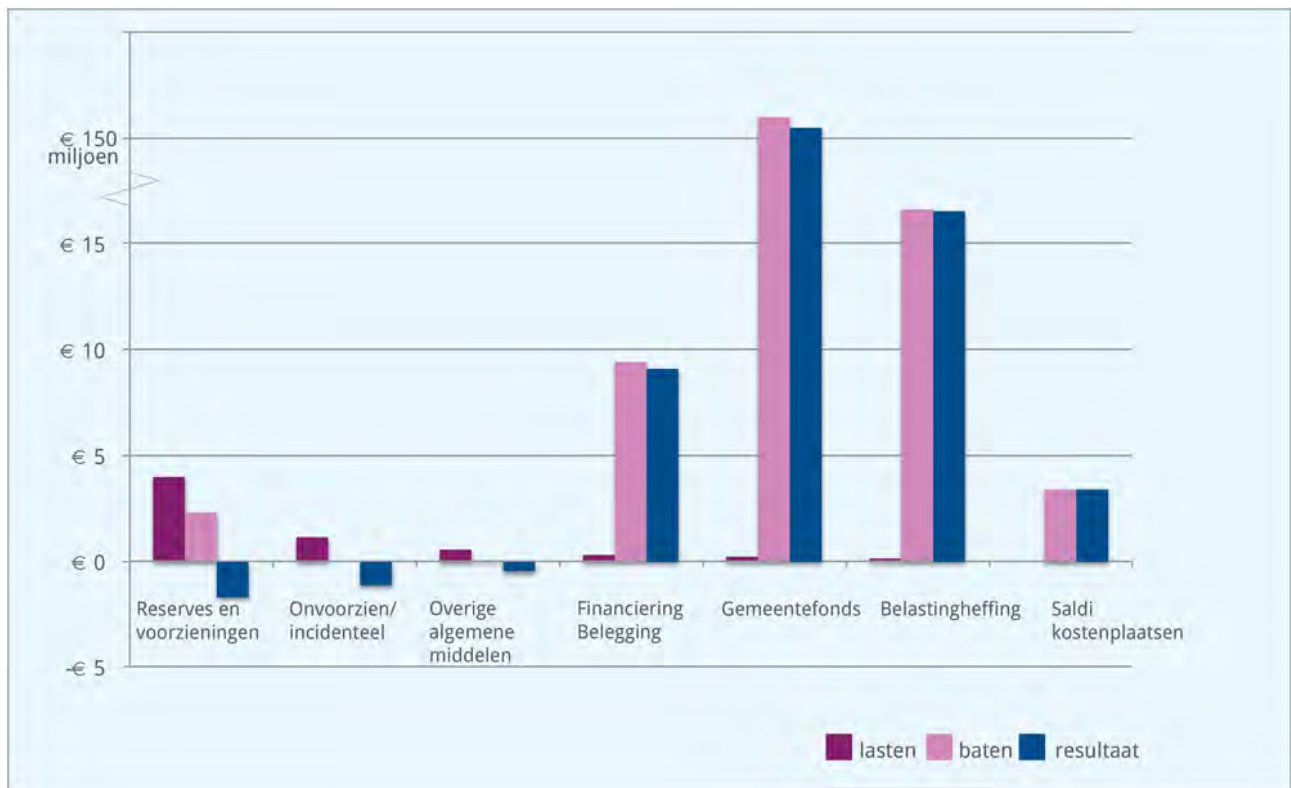
De toevoegingen en onttrekkingen die binnen het programma Algemene Dekking zijn gebudgetteerd en geprognoseerd, vloeien voort uit eerder gemaakte afspraken en de bestaande financiële spelregels.

Het weer op peil brengen van de reserve voor grote projecten is hier onderdeel van. De tweede en laatste tranche van € 4,0 miljoen staat voor 2018 in de planning.

wat levert het op

Algemeen financieel beleid				(bedragen * € 1.000)		
Beleidsthema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
lasten						
Onvoorzien/incidenteel		823	1.123	633	643	653
Belastingheffing	117	149	144	154	164	174
Financiering/Belegging	247	286	284	284	284	284
Gemeentefonds	-427	250	250	250	250	250
Overige algemene middelen	159	2.130	541	-30	642	1.107
Bezuinigingstaakstelling						
Saldi kostenplaatsen	-1.031	-3.647	-3.440	-3.440	-3.440	-3.440
Saldo		-2	-2	-2	-2	-2
Totaal lasten	-934	-11	-1.100	-2.151	-1.459	-974
baten						
Belastingheffing	14.439	16.365	16.650	17.261	17.912	18.373
Financiering/Belegging	10.091	8.164	9.402	7.311	7.336	7.361
Gemeentefonds	73.284	74.993	151.837	151.714	151.619	150.994
Overige algemene middelen	163	2.060	62	62	62	62
Totaal baten	97.977	101.582	177.951	176.348	176.929	176.790
Totaal saldo van baten en lasten	98.911	101.592	179.051	178.499	178.388	177.764
mutaties in reserves						
storting reserves	2.498	7.918	3.999	2.107	2.177	6.107
beschikking reserves	5.245	9.819	2.521	2.454	2.390	6.329
Totaal mutaties in reserves	2.747	1.901	-1.479	346	212	221
Resultaat	101.658	103.493	177.572	178.845	178.600	177.985

Programma Algemeen financieel beleid

Paragrafen

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid

Paragraaf 1 Lokale heffingen

Overzicht lokale heffingen

Lokale heffingen zijn algemeen of hebben een bestemming.

Algemene heffingen

- onroerendezaakbelasting
- toeristenbelasting
- precarioheffing

Bestemmingsheffingen

- rioolheffing
- afvalstoffenheffing
- lijkbezorgingsrechten
- liggelden

- marktgelden
- parkeerbelastingen
- bouwleges
- overige leges

Voor bestemmingsheffingen geldt dat de vast te stellen tarieven niet mogen leiden tot geraamde opbrengsten die hoger zijn dan de geraamde kosten (maximaal kostendeckende tarieven).

Beleid lokale heffingen

Het beleid voor de lokale heffingen kent op basis van het collegeprogramma voor de bestuursperiode 2014-2018 de volgende algemene uitgangspunten.

De tarieven voor de algemene heffingen stijgen met het inflatiepercentage (consumentenprijsindexcijfer). Voor 2015 is dit percentage 1,5%.

De totale opbrengst uit de onroerendezaakbelasting blijft – reëel – gelijk. Dit betekent, naast de aanpassing aan de inflatie (1,5%), compensatie van generieke waardedaling door tariefstijging en compensatie van generieke waardevermindering door tariefdaling. Generiek is in dit verband de totale waardevermindering c.q. -daling van alle onroerende zaken die belastbaar zijn.

Belastingruil. Vanaf 2016 dalen de kosten van de verwerking van huishoudelijk restafval als gevolg van de aanbesteding in 2014. Dit voordeel moet de gemeente teruggeven, omdat de afvalstoffenheffing kostendeckend is. Het gevolg zou dan zijn dat de belastingdruk daalt. In het kader van de bezuinigingsmaatregelen koos de gemeente ervoor om de belastingdruk niet te verlagen. Dit voorkomt dat de gemeente meer moet snijden in publieke voorzieningen. Dit betekent dat de tarieven

voor de onroerendezaakbelasting en de rioolheffing zo verhoogd worden, dat de gemiddelde belastingdruk – aangepast aan de inflatie – gelijk blijft en dus de verlaging van de afvalstoffenheffing compenseert. Daarbij hanteert de gemeente voor het begrip belastingdruk het totaal van onroerendezaakbelasting, afvalstoffen- en rioolheffing. De gemeente realiseert het voordeel van de kosten van de verwerking voor huishoudelijk restafval in 2016. Uitrusten van belastingen zou in 2016 leiden tot een significante trendbreuk in de tarieven van de onroerendezaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Om die reden wil de gemeente ze langs geleidelijke weg aanpassen tot het gewenste niveau in 2016. Dit resulteert in een verlaging van de afvalstoffenheffing en een verhoging van de onroerendezaakbelasting in 2014 en 2015.

De bestemmingsheffingen zijn kostendeckend. Dit betekent dat de vast te stellen tarieven leiden tot geraamde opbrengsten die gelijk zijn aan de geraamde kosten. De in 2014 geldende tarieven voor de rioolheffing, afvalstoffenheffing, lijkbezorgingsrechten en marktgelden zijn kostendeckend of nagenoeg kostendeckend. De overige tarieven – liggel-

den, parkeerbelastingen, bouwleges, overige leges – waren in 2014 niet kostendekkend.

De belastingvoorstellen (voorstel tarievenblad 2015) bevatten de uitwerking van deze alge-

mene uitgangspunten van het beleid voor lokale belastingen. Deze voorstellen gaan in op de kostendekkendheid van de tarieven.

Kwijtscheldingsbeleid

De beleidsvrijheid van gemeenten bij de uitvoering van de landelijk vastgestelde kwijtscheldingsregeling(en) is beperkt. Op grond van deze regelingen kan Assen alleen kwijtschelding verlenen voor de afvalstoffenheffing, rioolheffingen en onroerendezaakbelasting. Binnen deze regelingen heeft Assen gekozen voor toepassing van de 100%-bijstandsnorm. Dit betekent dat, afgezien van

vermogen, aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Het is ook toegestaan normpercentages van 90 of 95 te hantieren, de 100%-norm is de bovengrens.

Verder heeft Assen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om kwijtschelding te verlenen voor belastingsschulden van ondernemers die op bijstandsniveau leven.

Opbrengst lokale heffingen

Op basis van het beleid, de tarieven en volumeontwikkelingen is in de begroting 2015 een totale belastingopbrengst geraamd van € 32,9 miljoen bruto (2014: € 31,9 miljoen).

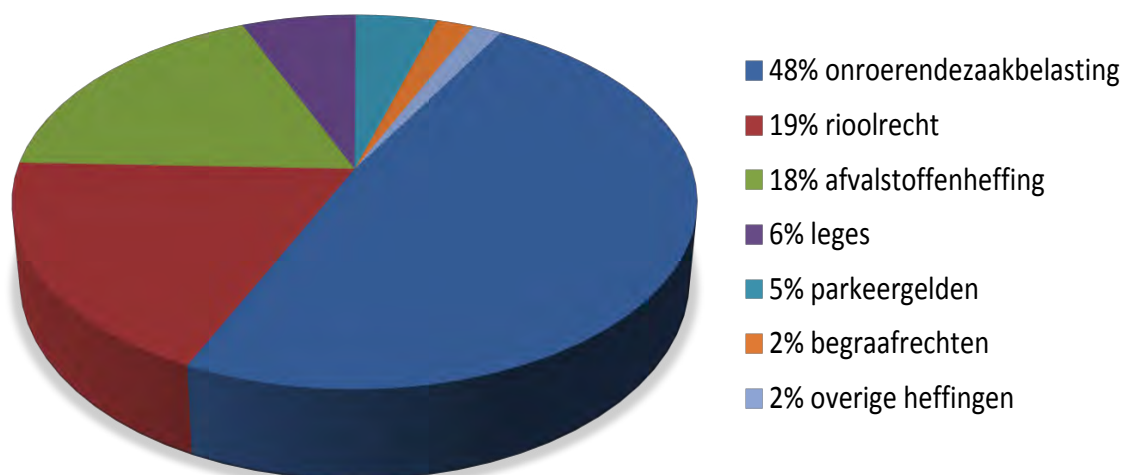
De samenstelling van de voor 2015 geraamde opbrengst en het beloop daarvan in vergelijking met de ramingen voor 2014, zien er als volgt uit.

Opbrengst gemeentelijke heffingen

(bedragen x € 1.000)

Gemeentelijke heffing	raming 2014	raming 2015	mutatie
Onroerendezaakbelastingen	15.900	16.185	285
Toeristenbelasting	325	340	15
Precarioheffing	73	73	-
Parkeergelden (straatparkeren)	1.480	1.702	222
Afvalstoffenheffing	5.863	6.100	237
Rioolrechten	6.067	6.360	293
Lijkbezorgingsrechten	659	659	-
Bouwleges	1.000	1000	-
Marktgeden	116	116	-
Overige legesopbrengsten	1.095	1.032	-63
Bruto totaal	32.578	33.567	989
Af: kwijtschelding	701	701	-
Opbrengst gemeentelijke heffingen	31.877	32.866	989

Verdeling opbrengst gemeentelijke heffingen

Opbrengsten en tarieven onroerendezaakbelasting				grondslag is WOZ-waarde		
Heffing	% tarief 2014	% tarief 2015	opbrengst 2014 in €*1.000	opbrengst 2015 in €*1.000	toename in €*1.000	
ozb eigenaren woningen	0,1682	0,1752	8.138	8.312	174	
ozb gebruikers niet-woningen	0,2500	0,2639	3.237	3.324	87	
ozb eigenaren niet-woningen	0,3112	0,3287	4.525	4.549	24	

Opbrengsten en tarieven afvalstoffen- en rioolheffing				(bedragen x € 1.000)			
Heffing	tarief (€) 2014	tarief (€) 2015	grondslag	in %	opbrengst 2014	opbrengst 2015	toename
Afvalstoffenheffing eenpersoons-huishouden	151,05	159,70	huishouden	5,7	1.581	1.672	91
Afvalstoffenheffing meerpersoons-huishouden	221,49	230,27	huishouden	3,9	4.281	4.428	147
Rioolheffing	180,44	188,15	aansluiting	4,3	6.067	6.360	293

Lokale belastingdruk voor huishoudens

De lokale belastingdruk voor huishoudens is gerelateerd aan het wonen. Dit betekent berekeningen van de belastingdruk per huishouden aan de hand van de onroerendezaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing voor gebruikers en eigenaren van woningen.

In de afgelopen jaren is voor het aangeven van de lokale belastingdruk voor eigenaren een ge-

middelde waardering onroerende zaken (WOZ)-woningwaarde van € 190.000 gehanteerd. Dit geeft een te beperkt inzicht in de werkelijke lokale belastingdruk van huishoudens met eigen woningen. Bij deze programmabegroting is daarom een nieuw overzicht toegevoegd met inzicht in de lokale belastingdruk, gerelateerd aan de waarde van de woning. Deze berekeningen zijn indicaties.

Belastingdruk per huishouden in €

Heffing/jaar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Afvalstoffenheffing	257,79	266,82	225,44	239,32	243,21	221,49	230,47
Rioolrecht	174,96	174,96	183,95	183,95	183,95	180,44	188,15
Onroerendezaakbelasting	187,07	189,41	223,44	227,90	231,99	319,58	324,37

Belastingdruk 2015 voor woningeigenaren per huishouden in €

Waarde woning	100.000	200.000	250.000	300.000	500.000	1.000.000
Afvalstoffenheffing	230,47	230,47	230,47	230,47	230,47	230,47
Rioolrecht	188,15	188,15	188,15	188,15	188,15	188,15
Onroerendezaakbelasting	170,72	341,45	426,81	512,17	853,62	1707,23

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Weerstandsvermogen

Deze paragraaf heeft tot doel inzicht te geven in het weerstandsvermogen en risicobeheersing. Weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre gemeentelijke risico's kunnen worden afgedekt door beschikbare weerstandscapaciteit.

Dit is van belang wanneer zich financiële tegenvallers voordoen. Voldoende weerstandsvermogen voorkomt dat een financiële tegenvaller ons direct dwingt tot bezuinigen. Het weer-

standsvermogen is voldoende als financiële tegenvallers goed opgevangen kunnen worden en het saldo van de weerstandscapaciteit minus risico's positief is.

Weerstandscapaciteit zijn alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente Assen beschikt om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken zonder dat de begroting en het beleid aangepast hoeven te worden.

Algemene beleidslijn

Vastgestelde beleidskaders

In 2011 is de kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement vastgesteld. Deze kadernota geeft onder andere de volgende kaders en intenties aan.

- De buffer van € 100 per inwoner in de algemene reserve wordt op termijn heroverwogen; deze norm blijft gehandhaafd tot het moment dat voldoende gesteund kan worden op risicomanagement.
- Het kengetal voor weerstandsvermogen (beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit) bedraagt tenminste 0,8. Dit betekent dat het weerstandsvermogen voldoende moet zijn.

Tot de weerstandscapaciteit worden gerekend:

- de algemene reserve
- de bestemmingsreserves voor zover er geen financiële verplichtingen zijn aangegaan
- de stille reserves voor zover op korte termijn verkoopbaar en voor zover het de bedrijfsvoering niet aantast
- de onbenutte belastingcapaciteit

Risico's met structurele gevolgen tellen mee voor twee jaren, omdat het uitgangspunt gekozen is dat beleid in twee jaar omgevormd kan worden.

Voor het grondbedrijf wordt de IFLO-norm (inspectie financiën lagere overheden) van het ministerie gehanteerd, gecombineerd met een risicoanalyse.

Voor de rapportagecriteria over beleidsrisico's zijn de volgende richtlijnen aangegeven: bij risico's van € 200.000 rapportage aan uw raad, bij risico's van € 50.000 rapportage aan het college en bij risico's van € 20.000 rapportage aan de directie.

Stand van zaken groeipadbenadering

In de kadernota wordt voor de verdere implementatie van risicomanagement uitgegaan van een groeipadbenadering.

Met het uitvoeren geven aan de kadernota hebben we een goed fundament gelegd voor risicomanagement. In plaats van een groeipad werken we nu aan continu verbeteren als het gaat om het benoemen van en sturen op risico's.

Stand van zaken:

- Als onderdeel van de besluitvorming van de kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement hebben we ervoor gekozen om met risicosessies te gaan werken.
- Met het houden van risicosessies werken we aan een verdere bewustwording in de organisatie als het gaat om risicomanagement en een aanscherping van de verschillende rollen.
- Voor het houden van risicosessies hebben we een basis-set ontwikkeld om vanuit een standaardwerkwijze aan de slag te kunnen gaan. Uiteraard zijn er mogelijkheden voor maatwerk.
- De methodiek die wordt gehanteerd, komt erop neer dat de risico's aan de hand van de Rismanbrillen worden geïnventariseerd, met vermelding van oorzaken en gevolgen.
- De Rismanbrillen vormen voor ons de invalshoeken van waaruit we naar risico's kijken: juridisch/wettelijk, organisatorisch, technisch, ruimtelijk/planologisch, financieel/economisch, sociaal/maatschappelijk, duurzaamheid en veiligheid, politiek/bestuurlijk.

- Ten aanzien van de methodiek hebben we overwogen om gebruik te maken van een geautomatiseerd systeem. Op basis van een verkenning heeft dit nog niet geleid tot een gevoel van meerwaarde. Vooral nog kunnen we prima volstaan met de gekozen werkwijze op basis van de zelf samengestelde basis-set.
- Naast ambtelijke risicosessies voor projecten, programma's of specifieke onderwerpen worden periodiek sessies met het college gehouden. In deze sessies staan strategische risico's en kansen centraal. Met deze sessies komen we tot een compleet beeld van de gemeentelijke risico's en kansen.
- Beoordeling: of de geformuleerde criteria bij rapportages over risico's voldoen aan de verwachtingen, moet nog worden gezien.
- De buffer van € 100 per inwoner voor de algemene reserve kan worden heroverwogen wanneer er voldoende gesteund kan worden op risicomanagement en de risico's in voldoende mate gefundeerd kunnen worden.

Wat gaan we doen in 2015?

In de kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement hebben we de afspraak gemaakt om in 2014 te bezien of de geformuleerde criteria bij rapportages over risico's voldoen aan de verwachtingen.

Wij gaan in 2015 door op de in 2013 en 2014 ingeslagen weg om niet alleen aan uw raad te rapporteren over risico's van boven de € 200.000. Zo worden bijvoorbeeld ook risico's gemeld die politiek/bestuurlijk urgent zijn. Dergelijke risico's zijn meestal niet financieel te vertalen. Naast de financiële risico's zijn dan ook de niet-financiële risico's van belang als het gaat om inzicht geven in het risicoprofiel van de gemeente.

Het melden van risico's aan uw raad is geborgd via de reguliere planning-en-controlcyclus en indien van toepassing is dit onderdeel van afzonderlijke raadsvoorstellen.

In de groeipadbenadering is ook de afspraak gemaakt om in 2014 de buffer van € 100 per inwo-

ner voor de algemene reserve te heroverwegen, wanneer er voldoende gesteund kan worden op risicomanagement en de risico's in voldoende mate gefundeerd kunnen worden.

Zoals hiervoor is aangegeven laten niet alle risico's zich financieel vertalen. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing maken we daar waar mogelijk financiële vertalingen van de risico's en waar dit niet kan is pro memorie ingevuld.

Zo maken we jaarlijks een inschatting of de verhouding risico's/weerstandvermogen tenminste 0,8 bedraagt.

Wij stellen u voor om de buffer van € 100 per inwoner als een minimale basis in de algemene reserve te handhaven.

Om tot een compleet beeld van de gemeentelijke risico's te komen hebben wij in februari 2014 ook een risicosessie gehouden. Hierin stond de vraag

waar je bestuurlijk gezien 'wakker van ligt' centraal. De uitkomsten hiervan zijn in hoofdlijnen vertaald in strategische risico's en zullen, waar ze aan de orde zijn, terugkomen in de planning-en-controlproducten.

Vanaf september 2014 willen we meer zicht zien te krijgen op de risico's die verband houden met de decentralisaties: Jeugdwet, Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ), Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Participatiewet. Hierbij gaat het om een inventarisatie van gebeurtenissen die zich kunnen voordoen en een effect kunnen hebben op het behalen van de doelstellingen welke met uw raad in de verschillende verordeningen zijn afgesproken.

Na de inventarisatie zullen we keuzes moeten maken in de wijze waarop we met deze (nieuwe) risico's omgaan. Vervolgens zal de gekozen strategie worden uitgewerkt en waar aan de orde geïmplementeerd worden in de processen en te volgen werkwijzen.

Met het in beeld brengen van de risico's van de drie D's komen we in 2014 tot een belangrijke actualisatie van de strategische risico's. Zo blijven

we erop toezien dat we de gemeentelijke risico's in beeld houden.

Om actueel te blijven houden wij de mogelijkheid open om ook in 2015 weer een risicosessie te houden. Met name zal het dan moeten gaan om nieuwe omstandigheden en/of interne en externe ontwikkelingen die van invloed zijn op de gemeente.

Als gevolg van risico's kunnen zich ook kansen voordoen. Ook kunnen kansen naar voren komen die rechtstreeks verband houden met de doelstellingen en opgaven van de gemeente. Conform voorgaande jaren zullen we ook in 2015 aandacht blijven besteden aan het benutten van deze kansen.

Bij het hanteren van het principe van integraal management geldt dat de manager ook verantwoordelijk is voor risicomangement. Het sturen op risico's is daarmee een vast onderdeel van de bedrijfsvoering en 'good governance' geworden. Naast de eigen organisatie gaat het hierbij ook om sturing op verbonden partijen en verzelfstandigde onderdelen. Conform voorgaande jaren worden de uitkomsten geïntegreerd in de planning-en-controlcyclus.

Risico's ten gevolge van externe, niet-beïnvloedbare factoren

Kabinetsbeleid

Onzekerheden over het rijksbeleid houden voor gemeenten financieel risico in. De instabiele economische situatie en de onzekerheid over doorzetten van herstel zijn daar mede debet aan, aangezien deze kunnen leiden tot hernieuwde bijstellingen in het kabinetsbeleid en tot extra bezuinigingen.

Ontwikkeling conjunctuur

De recessie waaruit de Nederlandse economie geleidelijk aan opkrabbelt, heeft ingrijpende gevolgen gehad voor de lokale economie en het tempo waarin we onze ambities konden realiseren. Niet voor niets hebben we forse bezuinigingen moeten treffen. Een hernieuwde terugval van de economie zal die effecten alleen nog maar verder versterken.

Lokaal kwam de recessie vooral tot uitdrukking in stagnerende groei van werkgelegenheid en verminderde verkoop van bedrijfsterreinen en bouwkevels, en een toenemend beroep op de bijstand en andere uitkerings- en ondersteunende maatregelen.

Directe financiële gevolgen bestaan aan de ene kant uit achterblijvende groei van inkomsten uit het gemeentefonds en uit gemeentelijke heffingen zoals de onroerendezaakbelasting, de bouwleges en de toeristenbelasting, en aan de andere kant uit een stijging van de uitgaven.

Gemeentefonds; de koppeling in relatie tot de rijksbezuinigingen.

Door de koppeling tussen rijksuitgaven en het gemeentefonds gaan het gemeentefonds en ge-

meenten mee in de bezuinigingen en andere krimpbewegingen van de rijksbegroting.

De effecten hebben inmiddels een zodanige omvang gekregen dat sprake is van een reële krimp van het gemeentefonds. Dat houdt bijvoorbeeld in dat via het gemeentefonds onvoldoende compensatie meer wordt verkregen voor de gevolgen van autonome loon- en prijsstijgingen. En ook dat gemeenten, zonder dat ze daar zelf ook maar enige invloed op hebben, last krijgen van onderbestedingen op de rijksbegroting.

De koppeling kan ook positief uitwerken. Echter voorlopig is de kans daarop nog klein.

Decentralisaties

Vanaf 2015 krijgen gemeenten te maken met de decentralisatie van de jeugdzorg en de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten, en de invoering van de Participatiewet. Het gaat om omvangrijke taakverschuivingen met grote maatschappelijke gevolgen en grote financiële risico's. Extra risico daarbij is dat het in alle gevallen gaat om voorzieningen en verstrekkingen die een openeindekarakter hebben.

Zie verder onder 'Risico's ten gevolge van openeinderegelingen'.

Wet Houdbare Overheidsfinanciën

In de Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof) vertaalt het Rijk de tekortnorm van de maximale groei van het financieringstekort van 3% naar de lagere overheden (het EMU-saldo). Voor de gemeenten betekent dit dat hun gezamenlijk financieringstekort in 2015 niet meer mag bedragen dan 0,32% van het BNP (de macronorm).

Jaarlijks stelt het Rijk in overleg met de lagere overheden deze macronorm vast. Rijk en lagere overheden hebben de intentie om deze macronorm vanaf 2017 op 0,2% te stellen.

De Wet Hof voorziet in sancties bij overschrijding van de macronorm. Het Rijk kijkt dan naar het financieringstekort van de individuele gemeenten. Daarvoor krijgt iedere gemeente een individuele referentiewaarde van het EMU-saldo. Dit is dan het maximaal toegestane financieringstekort van een gemeente.

Individuele gemeenten die boven deze referentiewaarde uitkomen, kunnen een aanwijzing tot aanpassing van hun financieel beleid krijgen. Dit kan onder meer inhouden: (extra) ombuigingen of een gericht beleid tot verbetering van de het financieringstekort.

Het Rijk en de lagere overheden hebben afgesproken dat deze sancties in de komende jaren achterwege blijven. Wel komt er een correctiemechanisme voor individuele gemeenten die niet voldoen aan de norm. Hoe dit correctiemechanisme eruit komt te zien is nog niet bekend.

Uit deze ontwikkeling blijkt wel het belang om het inzicht in de gemeentelijke schuld te verbeteren. In het begrotingsjaar wordt nagegaan of het financieel beleid aanpassing behoeft om meer te kunnen sturen op het financieringstekort van de gemeente.

Btw-compensatiefonds

Het openeindekarakter van het btw-compensatiefonds is opgeheven door middel van vaststelling van een plafond. Dit betekent dat overschrijdingen van het plafond via het gemeentefonds met gemeenten worden vereffend. Daarnaast is er een korting toegepast op het gemeentefonds. Het risico is aanwezig dat gemeenten te maken krijgen met verrekeningen via de algemene uitkering. Gelet op het onzekere karakter van de werking van het plafond en de kleine kans op de hiervoor geschetste naheffing, wordt vooralsnog uitgegaan van een pro-memorieraming.

Vennootschapsbelasting overheden

Vanaf 2016 vervalt de vrijstelling van vennootschapsbelasting voor overheidsbedrijven. Dit betekent dat de gemeente vennootschapsbelasting moet betalen over de winst die zij met deze overheidsbedrijven boekt. Het begrotingsjaar 2015 staat in het teken van het bepalen van de financiële gevolgen van de invoering van deze belastingplicht voor de gemeente.

Renterisico's

Bij de herfinanciering van aflossingen op vaste geldleningen kan de gemeente worden geconfronteerd met rentepercentages die hoger zijn dan op het moment waarop die leningen zijn opgenomen. De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) voorziet in begrenzing van dit renterisico: de renterisiconorm.

Hierbij mag het totaal van de vaste geldleningen waarvan de rente wordt voorzien en de noodzakelijke herfinancieringen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Bij het aangaan van nieuwe leningen wordt hiermee rekening gehouden door voldoende spreiding van de vervaldata in acht te nemen. De gemeente Assen voldoet ruimschoots aan de renterisiconorm.

Risico's ten gevolge van opneinderegelingen

Decentralisaties sociale domein

De transities in het sociale domein zullen zorgen voor een taakverzwaring van de gemeente, alle met een opneinderegeling. Een deel van de nieuwe taken komt over met een bezuiniging.

Het gaat hier om de volgende decentralisaties en kortingen.

- De verantwoordelijkheid/financiering van de jeugdzorg via de Jeugdwet (landelijke korting circa 15%, in Drenthe geldt een korting van 20%)
- De verantwoordelijkheid/financiering van begeleiding en dagbesteding voor thuiswonenden naar de Wmo (landelijke korting circa 25%)
- De verantwoordelijkheid/financiering van beschermd wonen (centrumgemeentetaak) naar de Wmo (voorlopig budgetneutraal)
- De landelijke korting op het budget Hulp bij het huishouden (Hbh) van 40%
- De veranderingen op het gebied van WSW, WWB en Wajong via de Participatiewet

De rijksmiddelen worden vanaf 2015 gedurende 3 jaar versterkt in de vorm van een 'integratie-uitkering sociaal domein'. De aanvankelijk door het kabinet beoogde bestedingsvoorwaarde is daarmee komen te vervallen.

Op regionaal (Drents) niveau is ten behoeve van de nieuwe Jeugdwet door gemeenten met elkaar

afgesproken om voor de zwaardere vormen van jeugdhulp het solidariteitsbeginsel te hanteren. Dit brengt voor alle individuele gemeenten in Drenthe een financieel risico met zich mee bij budgetoverschrijding op Drents niveau, op de daarbij afgesproken niveaus van jeugdhulp.

Door het opneindekarakter van de regelingen, de korte termijnen voor invoering en de kortingen die landelijk al zijn opgelegd, is sprake van een aanzienlijk risico, dat wij goed zullen monitoren.

Wet werk en bijstand

De middelen voor de uitvoering van de rijksregelingen van de Wet werk en bijstand (WWB) worden door het Rijk beschikbaar gesteld op basis van landelijke indicatoren. Afwijkingen op lokaal niveau zijn voor onze rekening. Het uitkeringsniveau wordt door het Rijk vastgesteld op basis van de landelijke cijfers van bijstandsccliënten.

Wij zijn belast met de uitkeringskosten, die een opneindekarakter hebben. Als gevolg van de economische recessie is de ontwikkeling van het aantal bijstandsccliënten een risico. Daarnaast wordt verwacht dat er grote wijzigingen zullen plaatsvinden in de sociale-zekerheidswetgeving en dat deze wijzigingen grote gevolgen hebben voor de intergemeentelijke sociale dienst en daarmee voor het programma Werk en Inkomen van de gemeente.

Risico's met betrekking tot de verbonden partijen

Het algemene risico inzake de verbonden partijen betreft calamiteiten die zich kunnen voordoen bij de vennootschappen, gemeenschappelijke regelingen en gesubsidieerde instellingen waarin de gemeente op enigerlei wijze financieel en bestuurlijk participeert. Dit risico kan variëren van verlies of afwaardering van ingebracht kapitaal tot het moeten deelnemen in verliesafdekking.

De gemeentelijke sturing op verbonden partijen is gericht op het realiseren van betere kwaliteit van producten en diensten. Tevens ontstaat meer inzicht in mogelijke financiële risico's. Onze gemeente wordt rechtstreeks aangesproken op de financiële resultaten van gemeenschappelijke regelingen. Bij andere partijen, zoals stichtingen, is de financiële relatie formeel beperkt tot de afgesproken bijdragen. Hoe dit feitelijk uitpakt, hangt af van de politiek-bestuurlijke afweging.

Intergemeentelijke sociale dienst (ISD)

De intergemeentelijke sociale dienst heeft als weerstandsvermogen een reserve bedrijfsvoering en een voorziening bijstandsdebiteuren. Beide vermogensbestanddelen zijn gemaximeerd. De bedrijfsvoeringreserve is gemaximeerd tot 5% van de totale bedrijfsvoeringbegroting en de voorziening is gemaximeerd tot 11% van het uitstaande vorderingstotaal. Voor alle overige producten geldt dat reserves en voorzieningen bij de deelnemende gemeenten zijn ondergebracht. Het gaat hier om het I-deel, het W-deel en het Meedoenbeleid. Door de komst van de Participatiewet per 1 januari 2015 verandert de financiering aan de gemeente. De voorlopige budgetten 2015 voor de uitkeringen zijn ten tijde van het schrijven van deze begroting nog niet bekendgemaakt. Wij verwachten u eind 2014 een doorrekening te kunnen geven van de financiële effecten. Het door u vastgestelde uitgangspunt – uitvoering van de transitie vindt plaats binnen de daarvoor door het Rijk beschikbaar gestelde middelen – staat hierbij centraal.

Alescon

Met de nieuwe Participatiewet stopt de instroom in de huidige Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Inwoners met een indicatie voor de Wsw én een vast dienstverband behouden echter hun rechten.

Onduidelijkheid over de financiering leidt tot een risico ten aanzien van de dienstverbanden bij Alescon. Alescon heeft over het algemeen sociale werkvoorziening (SW)-medewerkers in vaste dienst, waarbij een wijziging in beleid of financiering tot een financieringsrisico kan leiden van de sociale werkvoorziening. In het beleid rondom de Participatiewet zullen ook keuzes moeten worden gemaakt rondom het financieringsvraagstuk die aansluiten op uw beleid en recht doen aan de vastgestelde rechten van de sociale-werkvoorzieningsmedewerkers.

Er is een achtergestelde lening aan ASP bv (ALES-CON Sales and Participation bv) en enkele rekening-courantverhoudingen met besloten vennootschappen van in totaal plusminus € 650.000. Ons aandeel komt uit op € 238.000.

Plateau openbaar onderwijs Assen

Zo lang Plateau nog niet is verzelfstandigd, ontvangt het een gemeentelijke bijdrage à € 260.000 per jaar. Deze bijdrage is in de gemeentelijke begroting opgenomen tot en met 2015, ervan uitgaande dat het verzelfstandigingsgesprek in 2014 weer met Plateau wordt opgestart.

Nieuwbouw Dr. Nassau College

Uw raad heeft een krediet beschikbaar gesteld voor de nieuwbouw van het Dr. Nassau College, locatie Quintus, en de vernieuwbouw locatie Penta van het Dr. Nassau College. De ramingen voor de bouw en de tijdelijke huisvesting zijn gebaseerd op normbedragen. De aanbestedingen voor Quintus en Penta hebben plaatsgehad en de (ver)nieuwbouw kan binnen de bestaande kredieten worden gerealiseerd.

Gemeentelijke Kredietbank Drenthe

Het budget voor schuldhulpverlening ad € 500.000 is al jaren structureel ontoereikend om aan de toenemende vraag voor schuldhulpverlening te voldoen. Brede intake via het Inwonersplein en de aanpak in de buurtteams zullen voornamelijk beperkt effect sorteren op het aantal klanten bij de GKB. Zonder (structurele) beleidswijzigingen blijven tekorten ontstaan. De voorstellen zijn nu in voorbereiding en het streven is dat deze begin 2015 aan u worden aangeboden.

Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe

De financiële positie van de GGD is vooralsnog goed in evenwicht. Er zijn voldoende reserves aanwezig om eventuele tegenvallers op te vangen. Dat blijkt ook uit de paragraaf weerstandsvermogen in het jaarverslag 2013 van de GGD. Het is van belang de financiële positie goed te blijven monitoren, mede gezien de huidige bezuinigingen en de ontwikkelingen die mogelijk effect hebben op de opbrengsten van de GGD. De belangrijkste risico's voorziet de GGD dan ook in de door gemeenten mogelijk op te leggen bezuinigingen/taakstellingen (€ 675.000) en verkleining van de rol van de GGD binnen de transities (€ 625.000).

Daarnaast vormt landelijke aanbesteding van de forensische werkzaamheden die de GGD Drenthe uitvoert voor de politie een risico. Ook noemt de GGD de mobiliteitskosten en personeel en werkkostenregeling als risico's.

Langetermijnexploitatie De Nieuwe Kolk

Bij de voorjaarsnota 2012 is de herziene exploitatie voor De Nieuwe Kolk aan u voorgelegd. U heeft ingestemd met versneld inzetten van de Weiersstraat-reserve om de exploitatietekorten af te dekken. De huidige verwachting is dat rond het jaar 2023-2025 de Weiersstraat-reserve leeg is en niet meer is in te zetten voor de exploitatie van De Nieuwe Kolk. Hierdoor ontstaat vanaf dat moment een ingeschat exploitatietekort van € 2,5 miljoen. Dit tekort loopt verder op wanneer de dekking van de Essent-middelen, die ten grondslag liggen aan de € 1 miljoen die bij de begroting 2012 beschikbaar gesteld zijn, wegvalt in 2032.

Exploitatie van partijen in De Nieuwe Kolk

De partijen die gehuisvest zijn in De Nieuwe Kolk hebben te maken met onzekerheden in de exploitatie, onder andere door het onzekere economische tij en de bezuinigingen.

Nu wordt ook duidelijk hoe de ramingen van de herziene exploitatie zoals vastgesteld in 2012 bij de voorjaarsnota in de realiteit uitpakken. Dit is niet bij alle partijen conform de verwachtingen, maar vooralsnog loopt de totaalexploratie in de pas.

Er is wel een risico voor de langetermijnexploitatie van Theater/Bioscoop De Nieuwe Kolk en voor het Centrum Beeldende Kunst Drenthe. Derhalve is er een onderzoek gedaan naar de ambities van het theater en werkt het CBK Drenthe aan een herziene toekomstvisie.

Het theater heeft op basis van de uitkomsten een nieuw langetermijnbusinessplan ontwikkeld. Rondom de begroting 2015 informeren wij u over de subsidiebehoeften van het theater en wat dit betekent voor de totaalexploratie van De Nieuwe Kolk.

Daarnaast drukken de huisvestingslasten zwaar op de exploitaties van de verbonden partijen in De Nieuwe Kolk. Het risico is aanwezig dat deze partijen op termijn problemen krijgen in hun exploitatie, waaronder de kosten voor huisvesting.

Voor het Centrum Beeldende Kunst is het risico groot. De maatregel die genomen is, is de inzet van de Weiersstraat-reserve. Op het moment dat de exploitatietekorten op realisatiebasis groter uitpakken dan geraamd, is de reserve eerder uitgeput.

Daarnaast is er het risico dat De Nieuwe Kolk op termijn te maken kan krijgen met leegstand.

Risico's grondexploitaties en projecten

Grondexploitaties

Risico's op grondexploitaties moeten binnen het grondbedrijf worden opgevangen. Een deel van de risico's wordt binnen de exploitatieberekeningen opgevangen onder de post onvoorzien. Voor mogelijk optredende risico's is een weerstandsreserve gevormd.

Afgelopen jaar is bij het opstellen van de begroting per exploitatiegebied een analyse gemaakt van kosten, opbrengsten en risico's. Op grond hiervan zijn keuzes gemaakt om de ontwikkeling van de algemene reserve van het grondbedrijf op aanvaardbaar niveau te houden.

De huidige moeilijke economische situatie is van grote invloed op de ontwikkelingen binnen het grondbedrijf. Bij het actualiseren van de calculaties is hiervoor een inschatting gemaakt.

Jaarlijks wordt bij het opstellen van de jaarrekening op basis van de actuele calculaties de afwaardering van de complexen bepaald.

Risico's die cijfermatig niet zijn opgenomen in een calculatie, moeten worden afgedekt door de weerstandsreserve binnen het grondbedrijf. De weerstandsreserve is rekenkundig bepaald op basis van de IFLO-norm en wordt onderbouwd door risicoanalyses.

FlorijnAs

RISICOMANAGEMENT

Periodiek worden de risico's op project- en programmaniveau geactualiseerd. Indien nodig worden naar aanleiding van wijzigingen in de projecten nieuwe risico-inventarisaties opgemaakt.

TIJD

In het convenant tussen Rijk en regio van 23 juni 2008 is een kasritme opgenomen voor de uitbetaling van de bereikbaarheidsprojecten. Het convenant gaat ervan uit, gelet op het aangegeven kasritme, dat de concrete projecten in 2020 zijn afgerond. Voor deze projecten is niet de vraag óf zij zullen worden uitgevoerd, maar hoe en wanneer. Om de risico's te minimaliseren wordt erop gestuurd dat voor 2020 alle verplichtingen zijn aangegaan en de projecten zijn afgerond. De huidige planning laat zien dat het zeer aannemelijk is dat de projecten dan zijn afgerond. Het Rijk wordt jaarlijks op de hoogte gehouden van de voortgang van de FlorijnAs-projecten.

Door te sturen op planning, door bewaking van de scope en ambities, en door zinvol gebruik te maken van de Crisis- en herstelwet (Chw), kan het risico dat de planning uitloopt worden beperkt.

SCOPE

In de vergadering van uw raad van 8 mei 2014 is de investeringsraming 2014 inclusief scopewijzigingen vastgesteld. Dit mede naar aanleiding van het afsluiten van een salderingsovereenkomst met de provincie Drenthe in april 2014. Inmiddels staat vast dat het Rijk 5% gaat korten op de btw. Hier-

mee is de noodzaak tot scopewijziging in verband met een hogere btw-korting van de baan.

Voor de meeste projecten is inmiddels een uitvoeringskrediet beschikbaar gesteld. Naarmate de projecten meer in de fase van de uitvoering komen, worden de risico's inzichtelijker.

FINANCIERING

Nu vaststaat dat het rijk een btw-korting van 5% gaat invoeren, staat ook de hoogte van de rijksbijdrage vast en daarmee de hoogte van de risicovoorziening FlorijnAs. Deze moet voldoende zijn om de algemene risico's af te dekken. In de afzonderlijke projecten is namelijk ook nog een bedrag opgenomen voor onvoorziene uitgaven.

De financiering van de RSP-projecten Bereikbaarheid FlorijnAs bestaat onder andere uit een deel cofinanciering van de gemeente Assen. Eind 2013 is op een totaal van de gemeentelijke cofinanciering van € 30,5 miljoen een bedrag van € 4,9 miljoen nog niet definitief geregeld. Deze financiering kan worden gevonden in de beheerfondsen en de btw-compensatie. Vanuit de geplande onderhoudswerkzaamheden binnen de reikwijdte van het programma FlorijnAs is deze cofinanciering mogelijk.

Het toekomstig beheer van de nieuwe infrastructuur is nog niet volledig in de meerjarenbegroting opgenomen en vormt daarmee een onzekere factor.

Bouw sociale huurwoningen

Financieel uitgangspunt is een sluitende woning-/vastgoedexploitatie, zonder dat daarvoor door de gemeente wordt bijgedragen. Mogelijke financiële tegenvallers worden niet op de algemene middelen van de gemeente afgewenteld, maar gedekt vanuit een voor dat doel binnen de woningexploitatie te vormen risicoreserve. Mocht het project, om welke reden dan ook, onverhoopt worden stopgezet, dan zal binnen de gemeentelijke begroting dekking moeten worden gevonden voor de reeds gemaakte voorbereidingskosten tot een maximum van 15% van de geraamde stichtingskosten. In het rapport 'Assen bouwt 1.0' zijn de risico's bij de bouw en exploitatie van sociale huurwoningen uitgebreid in beeld gebracht. Daarbij is vastgesteld dat er goede mogelijkheden zijn om deze risico's met passende beheersmaatregelen te managen.

Voortgang eigen bezuinigingen; nog te compenseren taakstellingen

In de vorige bestuursperiode hebben we te maken gehad met drie bezuinigingsrondes. De implementatie daarvan ligt goed op koers. Het gaat om omvangrijke bezuinigingspakketten met ingrijpende maatregelen, waaraan soms intensieve voorbereidingstrajecten voorafgaan. Het risico bestaat daarin dat ze niet of niet direct volgens het vooraf afgesproken tijdpad kunnen worden gerealiseerd. In verband daarmee worden stand en voortgang van de bezuinigingen periodiek gemonitord. Over de uitkomsten en mogelijk noodzakelijke bijstellingen rapporteren we in de programmabegroting en voor- en najaarsnota.

De nog openstaande taakstellingen op de terreinen van Zorg en Welzijn en Werk en Inkomen worden vanaf 2015 structureel ingevuld. Tot en met 2014 is hier met incidentele maatregelen in voorzien.

Over de invulling van het vanaf 2015 nog openstaande deel van de derde tranche bezuinigingen ad € 4,6 miljoen vindt in het kader van de beleidsinvulling 2015-2018 besluitvorming plaats. Daarin wordt tevens de dekking van de nadelige gevolgen van de herijking van het gemeentefonds betrokken, naast de extramiddeleninzet die nodig is voor uitvoering van de ambities uit het collegeprogramma Mijn Assen.

Bedrijfsvoering – onderdekking projecten

Een afnemende omzet in projecten en het grondbedrijf leidt tot afnemende ambtelijke inzet, waardoor onderdekking in de bedrijfsvoering en extra druk op de reguliere gemeentelijke exploitatie ontstaat.

Bedrijfsvoering – achterblijvende overhead

De overhead van de bedrijfsvoering komt onder druk doordat een aantal organisatieonderdelen van de gemeente Assen op afstand zijn gekomen of gaan komen, zoals de RUD, de Veiligheidsregio en de ontwikkeling van Welzijnsorganisatie 2.0.

Met het op afstand zetten van bedrijfsonderdelen bestaat het risico op kosten van achterblijvende overhead.

Bedrijfsvoering – frictiebudget

Als gevolg van de organisatieontwikkeling en de realisatie van door de economische crisis noodzakelijk geworden bezuinigingen is personele frictie ontstaan. Om de daaraan verbonden kosten en financiële risico's te kunnen opvangen, is een frictievoorziening gevormd met een totale omvang van € 6 miljoen. Deze is gebaseerd op een inschatting van de verplichtingen die er inmiddels zijn en mogelijk verder ontstaan als gevolg van personeel dat door de bestaande bezuinigingen boventallig c.q. herplaatsbaar is geworden.

Stand en verloop van het herplaatsbare personeel en de voorziening worden permanent bewaakt. Op basis daarvan gaan we ervan uit dat de voorziening toereikend is voor de bestaande doelgroep.

Het beleid en sturing door het management zijn erop gericht om de omvang van de frictie zoveel mogelijk te beperken.

Nieuwe bezuinigingen en de veranderopgave Zorg en Welzijn zullen verdergaande reductie in formatie en additionele frictiekosten tot gevolg hebben. De bestaande voorziening is daar op dit moment niet op berekend en zal, als die situatie zich voordoet, aangevuld moeten worden.

Betaald parkeren

Als gevolg van de uitbreiding van het aantal parkeer garages in de afgelopen jaren is het kapitaalbeslag door het parkeerbedrijf toegenomen. De bekostiging vindt plaats uit de parkeerinkomsten. Daarbij werd voor de lange termijn een zekere groei van het aantal parkeerders verondersteld, die is gekoppeld aan de verwachte toename van inwoners van de gemeente. Zoals bekend is het verwachte inwonersaantal voor Assen naar beneden bijgesteld. Deze bijstelling zal zijn weerslag op betaald parkeren hebben. Tevens is uitgegaan van een tariefstijging voor betaald parkeren zonder dat dit leidt tot vraaguitval. De parkeerinkomsten staan echter wel onder druk. Oorzaak

hiervan is onder andere dat het koopgedrag van consumenten verandert; een voorbeeld hiervan is de verschuiving naar aankopen via webwinkels op internet in plaats van winkelen in de stad. Daarnaast heeft de huidige recessie ook effecten op het parkeergedrag en daarmee op de parkeerinkomsten. Middels een parkeermarketingonderzoek is inzicht verkregen in motivatie en wensen van parkeerders in Assen. In samenspraak met uw raad zijn maatregelen in beeld gebracht met als doel het parkeerproduct beter af te stemmen op deze wensen, maar wel met een positief resultaat voor het 'parkeerbedrijf'.

Garantstellingen

Wij voeren een terughoudend garantiebeleid. In het verleden zijn garantieverplichtingen aangegaan ten behoeve van door instellingen aan te trekken vaste financieringsmiddelen. Bij niet-nakoming van betalingsverplichtingen door de

instellingen kunnen wij op onze garantie worden aangesproken. Dit is overigens in de afgelopen jaren nog nooit gebeurd. Het totaal van deze verplichtingen toont een aflopende trend. Een deel valt onder de garantstelling door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw.

Debiteurenrisico's

Vorderingen op derden nemen wij op de balans op voor de nominale waarde zolang er reële verhaalsmogelijkheden aanwezig zijn. Wanneer de verhaalsmogelijkheid afwezig is, wordt er een voorstel tot oninbaarverklaring gedaan en vindt afboeking van de vordering plaats. In de begroting is ervan uitgegaan dat alle openstaande vorderingen voldaan worden. De praktijk heeft geleerd dat dit enigszins te optimistisch gesteld is, maar de financiële gevolgen kunnen tot nu toe binnen de bestaande budgets worden opgevangen.

Weerstandsvermogen	
(bedragen x € 1.000)	begroting 2015
Weerstandscapaciteit in reserves (A)	29.118
Risico's (B)	28.292
Weerstandsvermogen absoluut (A-B)	826
Weerstandsvermogen ratio (A/B)	1,03

De ratio voor het weerstandsvermogen bedraagt 1,03. Bij de vaststelling van de Kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement is afgesproken dat een ratio van 0,8 voldoende is en 1,0 ruim voldoende. Er wordt dus , evenals voorgaande jaren, voldaan aan de afgesproken norm.

Daarbij is het van belang te weten dat voor het bepalen van de weerstandscapaciteit een aantal componenten als pro memorie zijn meegenomen, waardoor de feitelijke weerstandscapaciteit hoger is.

Weerstandscapaciteit	
(bedragen x € 1.000)	begroting 2015
Algemene reserve	9.914
Algemene reserve Grondbedrijf	2.911
Weerstandreserve Grondbedrijf	11.514
Risicoreserve FlorijnAs gerealiseerd	4.779
Bestemmingsreserves exclusief verplichtingen	p.m.
Stille reserves	p.m.
Onbenutte belasting capaciteit	p.m.
Nieuwe beleidsruimte	p.m.
totaal	29.118

Risico's

(bedragen x € 1.000)

begroting 2015

Niet beïnvloedbare factoren	p.m.
Open einde regelingen	6.800
Verbonden partijen	5.470
Grondexploitaties en projecten	14.720
Overige	1.302

Paragraaf 3 Kapitaalgoederen

Algemeen

Inleiding

Als gemeente hebben wij duurzame middelen nodig om goederen en diensten aan de burger te kunnen leveren. Deze middelen worden aangeduid met de term kapitaalgoederen. De belangrijkste kapitaalgoederen hebben betrekking op wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Al deze kapitaalgoederen vergen onderhoud en dienen in exploitatie te worden genomen. Deze paragraaf biedt inzicht in de beleidskaders voor de instandhouding van de kapitaalgoederen en de financiële consequenties daarvan.

Algemene beleidskaders

Voor het realiseren van een kwaliteitsverbetering in het ontwerp, de inrichting en het beheer van de openbare ruimte hebben wij de beleidskaders vastgelegd in de Raamnota Openbare Ruimte. Deze is in 2010 geactualiseerd.

De Raamnota bevat concrete richtlijnen en referentiebeelden over het gewenste beeld van de openbare ruimte. De Raamnota is een integrale paraplunota, wat wil zeggen dat de specifieke beleidsnota's (bijvoorbeeld de Groenstructuurvisie) voldoen aan de richtlijnen uit de Raamnota. Naast de Raamnota is de notitie IBOR Assen (2007) vastgesteld. Deze is in 2010 geactualiseerd.

In deze notitie hebben wij beeldkwaliteitsniveaus vastgesteld voor het Integraal Beheer van de Openbare Ruimte (IBOR). Voor de gehele stad geldt het beeldkwaliteitsniveau Basis als minimum en voor een aantal delen van de stad geldt

het niveau Hoog. In de notitie IBOR Assen is bovendien vastgesteld dat al bij de ontwikkeling van plannen nadrukkelijk rekening gehouden wordt met het beheer. In de stukken met betrekking tot de besluitvorming over dit soort projecten moet altijd een beheerparagraaf zijn opgenomen.

In het Gemeentelijk Water- en Rioleringsplan Assen (GWRP 2013-2018) hebben wij de gezamenlijke visie en ambities van de gemeente en de waterschappen vastgelegd op het gebied van water in relatie tot ruimtelijke ordening.

Financiële Kaders

De besteding voor de instandhouding van kapitaalgoederen hebben wij opgenomen in de verschillende thema's van de begroting. De kosten van de instandhouding bestaan onder andere uit kosten voor onderhoud, kapitaallasten, beheer en exploitatielasten. De flexibiliteit in de onderhoudsbudgetten is beperkt, omdat onderhoud vroeg of laat altijd moet worden uitgevoerd. Bovendien leidt achterstallig onderhoud over het algemeen tot meer kosten dan wanneer het onderhoud tijdig wordt gepleegd.

De hoogte van de budgetten is afhankelijk van het gekozen kwaliteitsniveau. De vaststelling van het kwaliteitsniveau is aan u voorbehouden. Hiervoor hebben wij diverse beheervisies opgesteld, waarin beleidsdoelstellingen voor de diverse kapitaalgoederen zijn vastgesteld. In het vervolg van dit hoofdstuk is per soort kapitaalgoed op hoofdlijnen een relatie met de relevante beleidskaders gelegd.

Wegbeheer

Beleid

beleidskaders	vastgesteld	actualisatie voorzien in
Nota Wegbeheer Assen	2008	pm

Uitvoering van het planmatig dagelijks onderhoud vindt plaats op basis van IBOR-beeldkwaliteitsniveaus en is met name gericht op het behoud van de verkeersveiligheid, duurzaamheid, comfort en aanzien. Het groot onderhoud vindt plaats aan de hand van structureel uitgevoerde technische metingen. Voor het centrum, de winkelcentra in de wijken en de entrees van Assen is de beeldkwaliteit voor alle producten op Hoog A vastgesteld. Voor de overige structurelementen, het buitengebied en de wijken, is de beeldkwaliteit op Basis B vastgesteld.

Om een goed inzicht, afstemming met andere belangen en prioritering te krijgen, is een voort-

schrijdende planning nodig. Daarbij kijken wij steeds vier jaar vooruit met een doorzicht naar de werkvoorraad daarna (vijf tot zes jaar). In 2009 hebben wij een integrale planning opgesteld voor 2010-2020, die continu wordt afgestemd op het Gemeentelijk Water- en Rioleringsplan (GWRP 2013-2018). Wij maken een integrale afweging ten aanzien van de prioritering van de projecten die voortkomen uit einde levensduur en slijtage van de inrichting, maatschappelijke vragen en bijvoorbeeld functiewijzigingen. De planningen worden afgestemd op de FlorijnAs en de wensprogramma's van Gebiedsgericht Werken (GGW).

Financiën

De Nota wegbeheer (24 januari 2008) geeft inzicht in de werkwijze en financiering van het dagelijks onderhoud van de verhardingen. De financiering van herinrichtingsprojecten ten gevolge van einde levensduur komt uit een bijdrage uit de reserve voor straten en wegen (indien er ook sprake is van groot onderhoud), het meerjaren-

perspectief voor vervanging van rioleringen (indien er ook sprake is van groot onderhoud aan de riolering), subsidies en de algemene middelen. In de productbegroting van wegbeheer zijn de vervangingsinvesteringen ten gevolge van einde levensduur niet opgenomen.

begrote lasten voor de wegen							(bedragen x € 1.000)
omschrijving	realisatie	begroting			meerjarenraming		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Totaal Wegen	2.768	3.626	2.921	2.966	3.011	3.056	

Afwijkingen en risico's

Een integrale planning, afweging van projecten en het wegvallen van subsidies houden voor ons als wegbeheerder een risico in. Dit risico bestaat uit wegen die versleten zijn en steeds onvoldoende prioriteit krijgen in een integrale afweging. Als wegbeheerder moeten we de weg echter veilig houden en daarom zullen maatregelen ge-

nomen moeten worden. Hierdoor neemt de druk op de middelen voor het dagelijks beheer toe.

Dit kan enerzijds betekenen dat vervangingsprojecten pas in een later stadium kunnen worden uitgevoerd of anderzijds dat het verhogen van efficiëntie plaatsvindt door hetzelfde te doen met minder geld.

De bezuinigingstaakstelling voor Schoon, Heel en Veilig heeft tot gevolg dat grootonderhoudsprojecten moeten worden heroverwogen en/of uitgesteld. De realisatie van de bezuinigingstaakstellingen heeft tot gevolg dat de burger waarneemt

dat de openbare ruimte met betrekking tot de verzorgingskwaliteit en technische kwaliteit neerwaarts is bijgesteld. In de komende jaren zal vaker de ondergrens worden bereikt en een onvoorziene bijdrage uit de algemene middelen ter beschikking moeten worden gesteld.

Overige infrastructuur

Beleid

beleidskaders	vastgesteld	actualisatie voorzien in
Beleidsplan openbare verlichting	2008	-
Beheersplan kunstwerken	2011	-
Beleidsplan graffiti en wildplakken	2011	-
Beleids- en beheersplan verkeersregelinstanties	2013	-

Uitvoering van het planmatig dagelijks onderhoud vindt plaats op basis van IBOR-beeldkwaliteitsniveaus en is met name gericht op het behoud van de verkeersveiligheid, duurzaamheid, comfort en aanzien. Het groot onderhoud vindt plaats aan de hand van structureel uitgevoerde technische metingen. Voor het centrum, de winkelcentra in de wijken en de entrees van Assen is de beeldkwaliteit voor alle producten op Hoog A vastgesteld. Voor de overige structurele elementen, het buitengebied en de wijken, is de beeldkwaliteit op Basis B vastgesteld.

Om een goed inzicht, afstemming met andere belangen en prioritering te krijgen, is een voortschrijdende planning nodig. Daarbij kijken wij steeds vier jaar vooruit met een doorzicht naar de werkvoorraad daarna (vijf tot zes jaar). Wij maken een integrale afweging ten aanzien van de prioritering van de projecten die voortkomen uit einde levensduur en slijtage van de inrichting, maatschappelijke vragen en bijvoorbeeld functiewijzigingen. De planningen worden afgestemd op de FlorijnAs en de wensprogramma's van Gebiedsgericht Werken (GGW).

Financiën

De beheerplannen geven inzicht in de werkwijze en financiering van het dagelijks onderhoud van de overige infrastructuur. In de productbegroting van overige infrastructuur zijn de vervangingsinvesteringen ten gevolge van einde levensduur opgenomen. De stand van de voorzieningen voor groot onderhoud en vervanging van onder andere

re kunstwerken en verkeersregelingen is vooralsnog voldoende op niveau.

Wij kiezen voor grootschalige vervanging van openbare verlichting, waarvoor budget beschikbaar is gesteld.

De geraamde stand van de voorziening voor kunstwerken is eind 2015 € 615.000.

begrote lasten voor overige infrastructuur (bedragen x € 1.000)						
omschrijving	realisatie	begroting		meerjarenraming		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bermen	283	283	91	109	127	145
Schoonhouden openbare ruimte	1.032	793	716	739	761	784
Verkeersregelingen	263	372	361	392	389	389
Kunstwerken	248	532	642	649	656	663
Klein straatmeubilair	24	36	21	21	21	21
Openbare verlichting	541	882	764	797	830	863
Totaal overige infrastructuur	2.391	2.898	2.596	2.708	2.785	2.866

Afwijkingen en risico's

De bezuinigingstaakstelling voor Schoon, Heel en Veilig heeft tot gevolg dat grootonderhoudsprojecten moeten worden heroverwogen en/of uitgesteld. De realisatie van de bezuinigingstaakstelling heeft tot gevolg dat de burger waarneemt

dat de openbare ruimte met betrekking tot de verzorgingskwaliteit en technische kwaliteit naar de ondergrens zakt, waarbij de kans aanwezig is dat er een onvoorziene bijdrage uit de algemene middelen ter beschikking moet worden gesteld.

Rioolbeheer en waterzuivering

Beleid

beleidskaders	vastgesteld	actualisatie voorzien in
Gemeentelijke Rioleringsplan Assen 2009-2012 (GRP)	2009	2013
Waterplan	2006	2013
Baggerplan	-	2013
Beheer van het openbaar vaarwater in Assen	2008	2013
Beheerplan oeverconstructies	2011	2013

In oktober 2013 hebt u het Gemeentelijk Water- en Rioleringsplan Assen 2013-2018 (GWRP 2013-2018), de bijbehorende maatstaven en het gewenste onderhoudsniveau voor het water en rioleringsstelsel vastgesteld.

Om goed inzicht te krijgen, belangen af te wegen en prioriteiten te stellen, is een voortschrijdende planning nodig. Daarbij wordt steeds vier jaar vooruitgekeken met een doorzicht naar de werkvoorraad daarna (circa vijf tot zes jaar). In 2013

hebben wij een integrale planning opgesteld voor 2014-2020, die continu wordt afgestemd op het gemeentelijk wegbeheer.

Wij maken een integrale afweging ten aanzien van de prioritering van de projecten die voortkomen uit einde levensduur en slijtage van de riolering, maatschappelijke vragen en bijvoorbeeld functiewijzigingen. De plannings worden afgestemd op de FlorijnAs en de wensprogramma's van Gebiedsgericht Werken (GGW).

Financiën

De uitgaven met betrekking tot de riolering worden gedekt door inkomsten uit rioolrechten. Voor overige zaken is een onderhoudsvoorziening.

De geraamde stand van de voorziening is eind 2015 € 7,982 miljoen en is op een voldoende niveau.

begrote lasten voor riolering en water							(bedragen x € 1.000)
omschrijving	realisatie	begroting			meerjarenraming		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Rioleringbeheer en klein onderhoud	3.788	3.188	3.453	3.638	3.664	3.699	
Watergangen	374	818	772	786	800	800	
Waterwegen	232	248	249	249	249	249	
totaal riolering en water	4.394	4.254	4.475	4.674	4.714	4.749	

Afwijkingen en risico's

In het rioolbeheer voorzien wij geen afwijkingen wat betreft kwaliteitsniveau, financiën en/of risico's door achterstallig onderhoud en dergelijke. Derhalve zal, met uitzondering van tussentijdse beleids- en/of begrotingswijzigingen, de rioolheffing zich conform het GWRP 2013-2018 ontwikkelen.

In het beheer van de waterwegen houden wij rekening met mogelijke afwijkingen wat betreft kwaliteitsniveau, financiën en/of risico's voor de volgende onderdelen.

Baggeren vaarwegen

De vaarwegen zijn in 2008 gebaggerd. Medio 2015 zal rekening moeten worden gehouden met het onderhoud (baggeren van vaarwegen).

Onderhoud oeverconstructies

In 2013 hebben wij, op basis van recent opgedane ervaring met de damwanden en nader onderzoek, de meerjarenplanning geactualiseerd. Op basis van de in het Beheerplan Oeverconstructies vastgestelde uitgangspunten, hebben wij de begroting bijgesteld.

Groenbeheer

Beleid

beleidskaders	vastgesteld	Actualisatie voorzien in	opmerking
Groenstructuurvisie	2006	2012	Geen actualisatie maar evaluatie
Groenbeheervisie	2008	-	-
Beleidsnota Natuur- en Milieueducatie	2009	-	-
Stedelijk Speelbeleidskader	2009	2014	Geen actualisatie maar evaluatie
Het Groene Frame	2010	-	-

De Groenstructuurvisie (visieniveau) en Het Groene Frame (praktijkniveau) geven onze langetermijnvisie weer voor het groen in Assen, om

het groene karakter van Assen te bewaren en te versterken. De Groenstructuurvisie en Het Groene Frame zijn de toetsingskaders voor de ontwik-

keling van ruimtelijke plannen en de basis voor het ontwikkelen van groenplannen.

Onze opgaven zijn het versterken en in stand houden van de kwaliteiten en de functies, het versterken en invullen van ontbrekende schakels in de groenstructuren en het versterken van de groene verbindingen tussen stad en omliggend landschap.

Tevens is de Groenstructuurvisie onze kapstok voor het opstellen van de Groenbeheervisie. Deze Groenbeheervisie geeft algemene kaders voor het beheer van het openbaar groen en richtlijnen voor het dagelijks onderhoud. Verder staan hierin de uitgangspunten voor het opstellen van gebiedsgerichte beheerplannen. De kwaliteitsniveaus voor het beheer zijn door u vastgesteld aan de hand van de kwaliteitscatalogus Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR). Als aandachtspunt hebben wij aangegeven dat geen rekening is gehouden met de investeringen voor vervanging van de openbare ruimte aan het eind van de levensduur.

In 2015 wordt het MEC in gebruik genomen. Het programma in het kader van duurzaamheidsedu-

catie en communicatie wordt hierop afgestemd. De uitzetting van het exploitatiebudget wordt budgetneutraal uitgevoerd.

Ons Stedelijk Speelbeleidskader geeft de kaders en ambities weer voor het buitenspelen in Assen voor de lange termijn. De nota geeft het belang van buitenspelen aan voor de gezondheid en ontwikkeling van kinderen en voor de leefomgeving. De hoofdlijnen zijn: een goede kwaliteit en maatwerk, afgestemd op de behoeften. In 2014 wordt het speelbeleid geëvalueerd en afgezet tegen de doelstellingen in het kader van een gezonde leefstijl.

De kwaliteitsniveaus voor het beheer hebben wij vastgelegd in de kwaliteitscatalogus IBOR: Integraal Beheer Openbare Ruimte. Samen met burgers en instellingen houden we het onderhoudsniveau van ons buurtgroen op peil. De uitgangspunten voor de verzorging en de verzorgingsniveaus van de openbare ruimte zijn in de nota Integraal Beheer Openbare Ruimte vastgelegd. Kwaliteitsbehoud (inrichtings-, verzorgings- en technische kwaliteit) blijft een belangrijk uitgangspunt.

Financiën

Het huidige budget is toereikend voor regulier beheer op basis van de afgesproken IBOR-kwaliteitsniveaus. Binnen de beheerbudgetten is geen ruimte voor het renoveren/vervangen van verouderd groen en uitbreiding van areaal.

Vanaf 2011 kunnen met het huidige budget dan ook geen renovaties plaatsvinden. Dit heeft gevolgen voor de kwaliteit van het groen (Schoon, Heel en Veilig is voor de versleten plantvakken niet meer te garanderen).

begrote lasten voor groenbeheer				(bedragen x € 1.000)		
omschrijving	realisatie	begroting		meerjarenraming		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Plantsoenen	1.857	1.272	642	592	692	792
Bossen en natuurterreinen	177	23	24	24	24	24
Kinderboerderijen	118	50	50	50	50	50
Groenonderhoud recreatieterreinen	256	163	113	113	113	113
Speelterreinen	350	441	479	440	441	442
totaal groenbeheer	2.759	1.949	1.307	1.218	1.318	1.420

Afwijkingen en risico's

De doorvoering van de bezuinigingen en het volumebeleid kunnen tot gevolg hebben dat de burger waarneemt dat de verzorgingskwaliteit en technische kwaliteit van het openbaar groen naar de ondergrens beweegt. Een nadere uitwerking van de bezuinigingstaakstellingen vindt plaats in afstemming met het bestuur, de burgers en bedrijven.

Het renoveren van groen is structureel nodig om aan de afgesproken kwaliteitsniveaus (Raamnota Openbare Ruimte, Groenstructuurvisie, IBOR-kwaliteitscatalogus) te kunnen blijven voldoen.

Met de planningen willen wij aansluiten op herinrichtingsprojecten, onderhoud aan wegen en riolen, en projecten in het kader van Gebiedsgericht Werken. Waar mogelijk sluiten wij ook aan bij de planning van Gebiedsgericht Werken (GGW).

De stijging van de kosten van de speelterreinen wordt veroorzaakt door de verschuiving van de kapitaallasten van de post plantsoenen naar speelterreinen.

Begraven

Beleid

beleidskaders	vastgesteld	actualisatie voorzien in
Beleidsnotitie begraafplaatsen	2006	-
Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen	2011	-
Inrichtings- en beheerplan De Boskamp	2011	-
Beleidsnota historie en toekomst Noorder- en Zuiderbegraafplaats inclusief lijst cultuurhistorisch waardevolle monumenten	2010	-

De beleidsnota begraafplaatsen geeft de kaders aan voor beleid en uitvoering voor de lange termijn. Onze doelen zijn het zorgen voor kwalitatief goed begraven op korte en lange termijn, het waarborgen van de begraafcapaciteit, het bieden van kwalitatief goede begraafplaatsen waar kostendekkend wordt begraven en het op peil houden van de bijdrage die de begraafplaatsen leveren aan de groene kwaliteiten van Assen en aan de openbare ruimte. Projectmatig maken wij momenteel de inhaalslag van de bestaande situatie naar de doelen van de beleidsnota.

Het begraven moet voldoen aan wettelijke eisen (Wet op de Lijkbezorging). Het groenbeheer en het padenonderhoud op de begraafplaatsen voldoet aan de afgesproken IBOR-kwaliteitsniveaus (Basis). Er is een financiële meerjarenplanning opgesteld voor de toekomstige investeringen voor de begraafplaatsen (onder andere herinrichtings- en ruimingsplan voor De Boskamp, herinrichting en herstel Zuider- en Noorderbegraafplaats).

Financiën

begrote lasten voor begraafplaatsen

(bedragen x € 1.000)

omschrijving	realisatie	begroting		meerjarenraming		
	2013	2014	2015	2015	2016	2017
Totaal Begraafplaatsen	190	240	240	240	240	240

Afwijkingen en risico's

Het huidige budget is niet toereikend om regulier beheer van de begraafplaatsen, de opstallen, hekwerken, administratie, dienstverlening en planvorming te financieren. In 2013 is een overeenkomst met de Facultatieve Groep gesloten (huur et cetera), waaruit inkomsten naar de ge-

meente toe komen. Deze inkomsten zullen worden aangewend om eerder genoemd tekort aan te vullen en waar mogelijk voor de uitvoering van plannen voor de Noorder- en Zuiderbegraafplaats en De Boskamp (ruimings- en inrichtingsplan).

Maatschappelijk vastgoed

Beleid

beleidskaders	vastgesteld	actualisatie voorzien in
Contourennota vastgoed 2009-2013	2009	2015

Binnen de gemeentelijke organisatie draagt de eenheid Leefomgeving, team Vastgoed en Grondzaken, als middelenafdeling zorg voor het huisvesten van beleidsdoelstellingen. Dit team heeft tevens een controlefunctie en zal daarbij kritische vragen stellen aan de betrokken beleidsafdelin-

gen, die vastgoed inzetten ten behoeve van de beleidsdoelen. De controlefunctie zal in de toekomst worden uitgebreid met een adviserende rol, waardoor een efficiëntere inzet van middelen kan worden gerealiseerd.

Financiën

In 2014 heeft een nieuwe inspectie van het vastgoed plaatsgevonden. Op basis van deze inspectie en door de noodzaak om de lasten te verlagen, zetten we de komende jaren in op een gedifferentieerd onderhoud van (en binnen) de gebouwen, waarbij soberheid en doelmatigheid het uitgangspunt is, gebaseerd op periodieke conditiemetingen (aansluitend bij de landelijke NEN-

normeringen). Het beheer zal in de toekomst meer gericht zijn op risicogestuurd onderhoud. In bepaalde gevallen wordt groot onderhoud uitgevoerd op het moment dat er kapitaalverlies dreigt of de veiligheid niet meer is gewaarborgd. Dat kan in bepaalde gevallen betekenen dat het vastgoed er niet altijd optimaal uitziet, maar dat onderhoud nog niet strikt noodzakelijk is.

begrote lasten voor gebouwen per thema

(bedragen x € 1.000)

omschrijving	realisatie		begroting		meerjarenraming	
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Wonen	652	497	482	482	482	482
Meedoen	14.168	16.093	17.445	18.232	18.616	18.616
Aantrekkelijk	7.160	11.021	10.759	10.759	10.759	10.759
Bedrijfsvoering	3.265	2.910	2.855	2.855	2.855	2.855
Maatschappelijk vastgoed	614	1.590	1.590	1.590	1.590	1.590
Totaal	25.860	32.111	33.132	33.919	34.303	34.303

Onderhoudsvoorzieningen

Op basis van meerjarige onderhoudsprogramma's begroten wij per gebouw de noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden.

Deze onderhoudsprogramma's worden regelmatig geactualiseerd. De jaarlijkse uitgaven van met name het cyclisch onderhoud kunnen fluctueren.

Om dit effect enigszins te nivelleren werken wij met onderhoudsvoorzieningen per thema

Om de jaarlijkse lasten van het cyclisch onderhoud te kunnen egaliseren, hebben wij onderhoudsvoorzieningen ingevoerd. De huidige stand van de voorzieningen is voldoende om de

onderhoudsprogramma's te kunnen bekostigen. Wel zal in de nabije toekomst een nieuwe doorblik voor de komende tien jaar moeten worden gemaakt. Dit om de onderhoudsvoorzieningen af te stemmen op de langetermijnvisie voor gebouwen.

In 2011 heeft de laatste actualisatie plaatsgevonden. Op dit moment wordt gewerkt aan het verzamelen van gegevens voor de bepaling van de benodigde middelen en jaarlijkse storting in een onderhoudsvoorziening voor de gemeentelijke parkeergarages. De relatie met de reserve voor parkeren wordt hierin ook meegenomen.

voorziening onderhoud gebouwen per thema			(bedragen x € 1.000)
omschrijving	benodigd onderhoudsplan 2015	stand voorziening eind 2015	storting 2015
Wonen	-	151	-
Meedoen	323	3.194	198
Aantrekkelijk	122	1.196	122
Bedrijfsvoering	-	495	-
Maatschappelijk vastgoed	-	65	-
Totaal	446	5.101	321

Paragraaf 4 Financiering

Beleid

De focus van het financieel beleid ligt traditioneel bij het in evenwicht zijn van baten en lasten: een sluitende begroting. Minder aandacht was er voor het belang van de financieringspositie. Bij de financieringspositie gaat het om de vraag of de gemeente op langere termijn aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen. De gemeentelijke schuld is daarbij van belang. De omvang van deze schuld bepaalt immers de hoogte van de rentelasten en daarmee het aandeel in de gemeentelijke uitgaven. De (gewenste) omvang van de gemeentelijke schuld is daarom een belangrijk onderdeel van de integrale afweging van de besteding van middelen, die aan de vaststelling van de programmabegroting voorafgaat.

De Wet houdbaarheid overheidsfinanciën (Wet Hof) onderstreept het belang van de financieringspositie en daarmee de omvang van de gemeentelijke schuld bij vaststelling van de begroting. Op grond van deze wet mag de schuld van de gemeenten gezamenlijk in 2015 niet meer bedragen dan 0,3% van het Bruto Nationaal Product (BNP). Bij overschrijding van deze macronorm kunnen maatregelen voor individuele gemeenten volgen. Het Rijk en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) hebben afgesproken dat deze maatregelen tijdens de huidige kabinetsperiode uitblijven.

Referentiewaarde EMU-saldo

Voor de beoordeling van de financieringspositie is de gemeentelijke referentiewaarde van het EMU-saldo (Economische en Monetaire Unie) van belang. Dit is een vertaling van de macronorm van 0,3% voor de gemeente Assen. Deze referentiewaarde is gedurende de huidige kabinetsperiode niet bindend, maar kan in de toekomst een rol gaan spelen. Bij overschrijding van deze referentiewaarde kan de gemeente geconfronteerd worden met de verplichting om maatregelen te treffen waardoor zij weer onder de referentiewaarde blijft. Los van deze formele norm vormen

kengetallen zoals de solvabiliteitsratio, de schuld-ratio en de nettoschuldquote per inwoner belangrijke indicatoren voor de houdbaarheid van de financieringspositie.

Om een beeld te vormen van de financieringspositie in Assen volgt een overzicht van kengetallen en de berekening van de gemeentelijke referentiewaarde van het EMU-saldo. De provincie heeft aangegeven dat zij in het kader van het toezicht de financieringspositie van de gemeente met behulp van deze kengetallen wil beoordelen.

Kengetallen financieringspositie

Omschrijving/jaar	in	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vaste schuld	€ 1.000.000	103	136	143	136	133	103
Vlottende schuld	€ 1.000.000	68	88	98	62	-	68
Aantal inwoners	aantal	66.857	67.177	67.208	67.204	67.204	67.204
Schuld-/solvabiliteitsratio	%	55/45	61/39	64/36	61/39	-	-
Nettoschuld per inwoner	€ 1.000	2	3	3	3	-	2
Nettoschuldquote	%	53	76	96	98	-	-
EMU-referentiewaarde	€ 100.000	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	129	22	27

De schuldratio geeft aan in welke mate het bezit van de gemeente belast is met schuld. Als de schuldratio 60% is dan is 40% van het bezit niet belast met schuld. Dit heet de solvabiliteitsratio. Een andere graadmeter voor de financieringspositie van de gemeente is de nettoschuld per inwoner. Voor de bepaling van de nettoschuld worden de bezittingen die niet zijn ingezet voor de publieke taak niet meegenomen.

De nettoschuldquote is goed bruikbaar om op langere termijn de ontwikkeling van de schuldpositie van de gemeente te beoordelen. Voor de houdbaarheid van de financiële positie van de gemeente is de nettoschuldquote een belangrijke parameter. Deze quote geeft het aandeel van de nettoschuld in de inkomsten weer en geeft daarmee een indicatie of de gemeente op langere termijn in staat is aan haar rente- en aflossingsverplichtingen te voldoen.

Gemeentelijke referentiewaarde EMU-saldo		(bedragen x € 1.000)		
Post #/omschrijving/jaar		2014	2015	2016
1	Exploitatiesaldi vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	12.120	-516	-1.612
2	Afschrijving ten laste van de exploitatie	10.177	10.353	10.400
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.752	1.358	1.312
4	Investerings in (im)materiële vaste activa, op de balans geactiveerd	44.554	32.667	22.737
5	Bijdragen van andere overheden (EU e.o.) inzake investeringen die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet in mindering zijn gebracht bij post 4	1.793	-	-
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op de exploitatie verantwoord	308	-	-
7	Aankoop van grond en uitgaven aan bouw-/woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-	-	-
8	Baten bouwgrondexploitatie: baten voor zover transacties niet op de exploitatie verantwoord zijn	-	-	-
9	Lasten op balanspost voorzieningen, voor zover deze transacties met derden betreffen	3.040	5.131	2.045
10	Lasten in verband met transacties met derden die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten, worden rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) gebracht	-	-	-
11	Verkoop van effecten:			
	a. verkoop van effecten? (ja/nee)	ja	nee	nee
	b. zo ja, wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	868	-	-
Berekend EMU-saldo		-22.312	-26.603	-14.682

Rente

Voor het bepalen van de rente-uitgangspunten gaan wij uit van de actuele economische situatie en de daarbij te verwachten ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt. Dit resulteert in een raming van de te verwachten rentebaten en -lasten. Op basis van deze begroting stellen wij de rente-uitgangspunten voor de programmabegroting vast.

Bij het opstellen van de programmabegroting zijn de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt lastig in te schatten. Er is sprake van herstel van de Amerikaanse economie en broos herstel van de economie in de Eurozone. Het is zeer de vraag of dat herstel doorzet, gezien de actuele politieke

ontwikkelingen in de Oekraïne en het Midden-Oosten.

De wereldhandel en daarmee de Nederlandse export staan als gevolg van deze politieke ontwikkelingen onder druk. De verwachting blijft daarom dat de Europese Centrale Bank (ECB) haar rentebeleid niet substantieel zal wijzigen. De rentepercentages voor leningen op korte termijn blijven zich laag verhouden tot de rentepercentages voor de lange termijn. Daarom zien wij geen reden tot het herzien van de rente-uitgangspunten. Samengevat hanteren wij voor de calculatie van de rente in de programmabegroting de volgende uitgangspunten.

Rente-uitgangspunten

Omschrijving/begrotingsjaar	2013	2014	2015
Calculatierente interne financiering	4,5%	4,5%	4,5%
Calculatierente externe financiering tot kasgeldlimiet	1,0%	2,0%	2,0%
Calculatierente externe financiering boven kasgeldlimiet	4,5%	4,5%	4,5%
Rentebijbeschrijving reserves Algemene Dienst	0,0%	0,0%	0,0%
Renteverrekening met grondbedrijf	4,5%	4,5%	4,5%
Calculatierente interne doorbelasting	5,0%	5,0%	5,0%

De renteparagraaf geeft het resultaat weer op de rente (baten en lasten), met daarbij de onderdelen die daarvoor bepalend zijn.

Renteparagraaf

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving/begrotingsjaar	resultaat 2013	begroting 2014	begroting 2015
Lasten			
Rente vaste geldleningen	5.478	4.970	4.439
Rente reserves en voorzieningen	7.568	5.852	6.046
Rente kortgeldfinanciering (financieringstekort)	115	4.634	6.797
Rente rekening-courant grondbedrijf	0	0	0
Diverse rentekosten	71	0	0
Vergoedingsrente gemeentelijke heffingen	3	0	0
Voordeel renteomslag	1.031	3.647	3.431
Totaal lasten	14.284	19.103	20.713

Omschrijving/begrotingsjaar	resultaat 2013	begroting 2014	begroting 2015
Baten			
Rente geldleningen uitgezette gelden instellingen	0	50	33
Rente rekening-courant grondbedrijf	438	1.389	1.993
Diverse rentebaten	0	0	0
Rente belegging overtollige financieringsmiddelen	0	0	0
Invorderingsrente gemeentelijke heffingen	0	0	0
Rente investeringen	13.522	17.664	18.687
Bouwrente	32	0	0
Nadeel renteomslag	0	0	0
Totaal baten	14286	19.103	20.713

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Werkwijze opstelling bedrijfsvoeringbegroting 2015

De bedrijfsvoeringsparagraaf geeft aanvullende informatie op het programma bedrijfsvoering.

De bedrijfsvoeringbegroting is met een meer kaderstellend karakter tot stand gekomen door de

zogenaamde top-down benadering. Op basis van aanvaard beleid wordt de begroting opgesteld, hiermee wordt beoogd strak te sturen op beheersing van de budgetten.

Middeleninzet bedrijfsvoering

Begroting kosten bedrijfsvoering

omschrijving	realisatie	begroting	begroting	mutatie 2014-2015	
	2013	2014	2015	in €	in %
Personeelskosten	42.424	39.031	40.769	1.738	4,45
Beheerkosten	8.099	6.284	7.845	1.561	28,96
Kapitaallasten	3.714	3.137	3.045	- 92	-2,92
Inkomsten bedrijfsvoering	1.473	1.312	3.440	2.128	162,20
Mutatie reserve	0	108	63	-45	100
Totaal kosten bedrijfsvoering	52.764	47.032	48.158	1.126	2.60

Loonsom

De loonsom is op de gebruikelijke wijze geactualiseerd waarbij rekening is gehouden met cao-ontwikkelingen, autonome ontwikkelingen en de invulling van bezuinigingen.

Beheerskosten

De beheerskosten laten een stijging zien ten opzichte van de begroting 2014. Dit heeft enerzijds te maken met het doorvoeren van bezuinigingen op het gebied van bedrijfsvoering en anderzijds met het toevoegen van budgettaire ruimte die nodig is voor het uitvoeren van de transitie.

Kapitaallasten

De kapitaallasten zijn geactualiseerd. Conform de bestendige gedragslijn zijn alleen reguliere vervangingsinvesteringen opgenomen.

Inkomsten

De mutatie op de inkomsten heeft grotendeels te maken met het opnemen van de salarislasten van de medewerkers werk naar werk die ten laste worden gebracht van de frictievoorziening en detachingsinkomsten.

Begroting toerekening kosten bedrijfsvoering				(bedragen * € 1.000)	
Omschrijving	realisatie	begroting	begroting	mutatie 2014-2015	
	2013	2014	2015	€	%
Begrotingsprogramma's	41.034	39.112	40.292	1.181	7,78-
Projecten en investeringen	7.753	6.552	6.519	-32	10,52-
Grondbedrijf	828	1.368	1.346	-22	-
Totaal toerekening	49.625	47.132	48.158	1.126	7,13-

Ontwikkeling personeelsformatie

De geraamde personeelsformatie is afgestemd op de opgave die in 2015 moet worden gereali-

seerd. Daarbij is onder meer rekening gehouden met de gevolgen van de bezuinigingen die voor dat jaar in de planning staan. Als gevolg hiervan daalt de formatie met 20 fte's.

Belooft personeelsformatie 2014 – 2015 in fte's				
	jaarrekening 2013	begroting 2014	begroting 2015	% mutatie 2014-2015
Gemeente	593,20	598,25	578,68	-3,27 %

Toerekening van de formatie

In onderstaand overzicht wordt de verdeling van de formatie in fte naar programma's, projecten en grondbedrijf weergegeven.

Begroting 2015 Personele inzet			
Programma / Beleidsthema	uren (x 1.000)	fte	
Wonen in Assen			
Woningbouw/woonplan	48	34	
Openbare ruimte	117	82	
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	4	3	
Duurzaamheid	45	32	
Totaal Wonen in Assen	214	151	
Werken in Assen			
Werkgelegenheid (waaronder transitie Participatiewet)	2	2	
Economische ontwikkelingen en innovatie	7	5	
Totaal Werken in Assen	10	7	
Meedoen in Assen			
Jeugdzorg (waaronder transitie Jeugdzorg)	7	5	
WMO, gezondheidszorg en vrijwillig werk (w.o. transitie AWBZ/Wmo)	37	26	
Mijn Buurt Assen	42	30	

Programma / Beleidsthema	uren (x 1.000)	fte
Sport	12	8
Onderwijs	32	23
Totaal Meedoen in Assen	130	91
Aantrekkelijk Assen		
Aantrekkelijke binnenstad	3	2
Cultureel Hart	3	2
Evenementen	8	6
Parkeren	5	4
Veiligheid	26	19
Totaal Aantrekkelijk Assen	46	32
Samen werken aan Assen		
Bestuur	10	7
Regionale samenwerking	13	9
Dienstverlening	46	32
Totaal Samen werken aan Assen	69	49
Bedrijfsvoering		
Bedrijfsvoering	231	163
Totaal Bedrijfsvoering	231	163
Vastgoed		
Vastgoed	25	18
Totaal Vastgoed	25	18
Projecten / Grondbedrijf		
Projecten (waaronder FlorijnAs) / Grondbedrijf	98	69
Totaal Projecten / Grondbedrijf	98	69
Totaal	822	579

Investerings in bedrijfsmiddelen	(bedragen * €1.000)
Automatisering hardware	680
Automatisering software	173
Vervoermiddelen	183
Totaal investeringen bedrijfsvoering	1.036

Bezuinigingen bedrijfsvoering in vier tranches						
bezuinigingen bedrijfsvoering	bezuiniging (bedragen * € 1.000)					
	realisatie	taak	taak	taak	taak	taak
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1 Uitvoeringsprogramma 2011 - 2014	5.794	5.794	5.794	5.794	5.794	5.794
2 Aanvullende bezuinigingen 2012-15	1.000	2.200	3.200	3.200	3.200	3.200
3 Nota Verder Bouwen	-	1.400	1.650	2.050	2.450	2.700
4 Minderen met Maat	-	-	-	-	1.000	2.100
Totale bezuinigingen bedrijfsvoering	6.794	9.393	10.644	11.044	12.444	13.794

Relatie programma's en bedrijfsvoering

De bezuinigingen op de programma's hebben ook een relatie met de bedrijfsvoering en de wijze van uitvoering van het takenpakket van de gemeente. In die zin zijn bezuinigingen op de programma's en de bedrijfsvoering onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Eerste tranche Uitvoeringsprogramma 2011-2014

De eerste tranche van de bezuinigingen voor de bedrijfsvoering is volledig verwerkt en daarmee afgerond.

Tweede tranche Aanvullende bezuinigingen 2012-2015

De tweede tranche bezuinigingen op de bedrijfsvoering heeft te maken met efficiency die we willen realiseren door het efficiënter inrichten van processen. De doelstelling is om in vier jaar tijd twintig procent productiever te worden (vijf procent per jaar) en de doorlooptijden te halveren. Zeven processen worden geoptimaliseerd. In de begroting 2015 is de laatste schijf van deze tranche integraal verwerkt.

Derde tranche Nota Verder bouwen

Zoals in de nota 'Verder bouwen, ambities en bezuinigingen 2014-2017' is afgesproken is de bezuinigingsopgave voor de bedrijfsvoering in 2015 verhoogd met € 250.000. Het betreft hier de doorvertaling van de extra efficiencytaakstelling die gerelateerd is aan het regeerakkoord naar de bedrijfsvoering. In het regeerakkoord wordt ervan uitgegaan dat als gevolg van de samenwerking gemeenten efficiency kunnen realiseren. De korting die door het Rijk is opgelegd loopt vanaf 2015 jaarlijks op met € 250.000. Verder is tot een aanvullende taakstelling besloten om de achterblijvende overhead van de brandweer op te vangen. Het gaat hier om een taakstelling met ingang van 2015 van € 150.000 jaarlijks oplopend tot en met 2017. Daarnaast is rekening gehouden met de doorvertaling van de bezuinigingsopgave voor het onderdeel De Nieuwe Werkomgeving.

Vierde tranche Minderen met maat

In het collegeprogramma 2014-2018 zijn aanvullende bezuinigingen voorzien die voor de bedrijfsvoering in 2017 en 2018 zijn beslag zal krijgen het gaat hier om een bedrag van in totaal € 2,1 miljoen.

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Doel

Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moeten gemeenten een paragraaf 'verbonden partijen' opstellen. Het doel van deze paragraaf is op een centrale plaats inzicht verschaffen in, en informatie verstrekken over, alle partijen waarmee de gemeente bestuurlijke en financiële banden onderhoudt.

Inzicht hierin is relevant omdat:

- betrokken partijen direct of indirect belast (kunnen) zijn met uitvoering van beleid dat door de gemeente aan de betreffende partij is overgedragen;
- daarmee gemeentelijke middelen gemoeid kunnen zijn en financiële risico's worden gelopen.

Definitie verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaot- of publiek-rechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. Organisaties waarmee een subsidierelatie is aangegaan, vallen volgens de toelichting in het BBV buiten deze indeling.

Bestuurlijk

Gemeentelijke zeggenschap uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur dan wel uit hoofde van stemrecht.

Financieel

Gemeentelijke aansprakelijkheid ten aanzien van aan betrokken partij beschikbaar gestelde financiële middelen die niet verhaalbaar zijn bij faillissement, of ten aanzien van het bedrag waarvoor de gemeente aansprakelijk gesteld kan worden indien de partij haar verplichtingen niet nakomt.

Algemene beleidslijn

De gemeente Assen verbindt zich in principe alleen bestuurlijk en financieel jegens een derde als deze verbintenis een duidelijk aantoonbare meerwaarde oplevert ten opzichte van alternatieven zoals zelf doen.

Hiervoor wordt gekozen met het oog op het realiseren van een of meer specifieke beleidsdoelstellingen:

- hetzij vanuit bestuurlijke overwegingen;
- dan wel vanuit een oogpunt van doelmatigheid en doeltreffendheid;
- dan wel vanuit financieel-economische overwegingen.

Aansturing

Met de notitie 'aansturing verbonden partijen' hebben we de verbetering op de aansturing van verbonden partijen in gang gezet. We willen meer sturen op activiteiten, doelen en risico's van processen (taken, rollen en bevoegdheden) die onze gemeente bij andere organisaties heeft belegd en waarvoor uw raad een financiële bijdrage ter beschikking stelt. Wij willen een betere informatievoorziening over verbonden partijen via de planning-en-controlcyclus, om een beter zicht te krijgen op de risico's van processen die deze partijen uitvoeren (risicomanagement).

Doel is vooraf bepalen welke prestaties we van de verbonden partijen vragen, welke effecten we ermee bereiken en wat de kosten daarvan zijn. Achteraf willen we kunnen bepalen in welke mate de beoogde effecten bereikt zijn (doeltreffendheid) en wat dit gekost heeft (doelmatigheid). Het accent ligt op het vooraf sturen en het daarvoor aanscherpen van de beleidskaders. Het sturen en beheersen van prestaties, effecten en hun kwaliteit (doelmatigheid en doeltreffendheid) vergt aanpassingen in de relaties tussen verbonden partijen en de gemeente, maar ook in de gemeentelijke werkprocessen.

Een organisatie is volgens de regeling voor verbonden partijen een verbonden partij als de jaarlijkse bijdrage aan of deelname in het kapitaal van de organisatie meer dan € 50.000 bedraagt, of als de gemeente deze organisatie heeft aangewezen als verbonden partij in verband met het maatschappelijk en/of publiek belang van de taken en het risico daarbij. In deze regeling zijn de voorwaarden opgenomen waar verbonden par-

tijen aan moeten voldoen ten aanzien van het indienen van de meerjarenbegroting en de tussentijdse verantwoording, waarbij zo veel mogelijk wordt aangesloten bij de P&C-cyclus (begroting, voorjaarsnota, najaarsnota en jaarrekening). Uitgangspunt is dat de verbonden partij haar activiteiten en daarmee te bereiken doelstellingen SMART begroot en verantwoordt, zoveel mogelijk met behulp van objectief meetbare kengetallen. We willen bereiken dat Assen vooraf scherper de prestaties, de daarmee beoogde effecten en de daarvoor benodigde subsidies kan bepalen. Tevens is opgenomen dat de verantwoording voorzien moet zijn van een accountantsverklaring en indien relevant moet er worden voldaan aan het leveren van de juiste gegevens waarop de Single Information Single Audit (SiSa) van toepassing is.

Toezicht

Het toezicht op verbonden partijen behoort voornamelijk tot het takenpakket van de eenheid Beleid en de eenheid Bestuurs- en Managementadvisering. De eenheid Beleid richt zich op de wat-vraag. Zij adviseert over de beleidsvorming en beleidscoördinatie vooraf en de beleidstoetsing achteraf. Het gaat dan om de doeltreffendheid. Zij adviseert over de inhoud van de processen die de gemeente bij verbonden partijen belegt (het bepalen van de effecten en resultaten). De eenheid Bestuurs- en Managementadvisering richt zich op de hoe-vraag. Zij adviseert over de kaders voor de rechtmatigheid en doelmatigheid van de processen die de verbonden partijen voor de gemeente uitvoeren, en toetst die achteraf. De medewerkers adviseren over de wijze van het beleggen van processen die verbonden partijen gaan uitvoeren (risicobeheersing).

Overzicht Verbonden partijen

Toelichting

De met een *) aangeduide partijen zijn voortgekomen uit de overeenkomst tussen Essent en RWE. De voormalige aandeelhouders van Essent nemen in dezelfde verhouding deel in deze rechtspersonen om gezamenlijk aansprakelijkheden zoveel mogelijk te beperken en de afwikke-

ling van de genoemde overeenkomst zo gestructureerd mogelijk te laten verlopen. Door de bijzondere structuur van deze rechtspersonen vertonen de jaarrekeningen geen winst- en verliesrekening van betekenis en vloeien daaruit geen dividenduitkeringen voort.

Alescon

Plaats	Assen	
Doel	Participatie en re-integratie werkzoekenden (WSW)	
Bestuurlijk belang	GR; lid DB en AB	
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage	
Bijdrage	€ 1.275.100	
Verwachte veranderingen in het belang		geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€	2.604.000
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€	3.060.000
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€	20.000
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€	18.000
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€	456.000

Bank Nederlandse Gemeenten nv

Plaats	Den Haag	
Doel	Bank	
Bestuurlijk belang	Inbreng kapitaal/dividend	
Financieel belang	Aandeelhouder	
Ontvangst	€ 100.000 (dividend)	
Verwachte veranderingen in het belang		geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€	p.m.
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€	p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€	p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€	p.m.
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€	p.m.

Claim Staat Vennootschap bv *)

Plaats	Den Bosch	
Doel	Bundeling belang in verband met potentiële schadevordering op de Staat met betrekking tot indirect geleden schade als gevolg van de splitsingswetgeving	
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder	
Financieel belang	Deelneming in kapitaal	
Bijdrage	€ 0	
Verwachte veranderingen in het belang		geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€	p.m.
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€	p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€	p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€	p.m.
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€	p.m.

CBL (Cross Border Lease) Vennootschap bv *)

Plaats	Den Bosch		
Doel	Deelneming in CBL-fonds ter afdekking van eventuele verliezen voortvloeiende uit in het verleden afgesloten CBL-overeenkomsten met Amerikaanse investeerders		
Bestuurlijk belang	Deelneming in kapitaal		
Financieel belang	Aandeelhouder		
Bijdrage	€ 0		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar		€	p.m.
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar		€	p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar		€	p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar		€	p.m.
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar		€	p.m.

Dimpact U.A. Coöperatieve vereniging

Vestigingsplaats	Enschede		
Doel	Samenwerken aan digitalisering van de dienstverlening aan inwoners		
Bestuurlijk belang	Lid Algemene Ledenvergadering		
Financieel belang	Jaarlijkse vaste bijdrage en bijdrage per afgenomen product		
Bijdrage	€ 300.000		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar		€	p.m.
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar		€	p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar		€	p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar		€	p.m.
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar		€	p.m.

Drents Archief, Regionaal Historisch Centrum

Plaats	Assen		
Doel	Gemeenschappelijk professioneel beheer Drents Archief en gemeente Assen		
Bestuurlijk belang	GR; lid AB en DB		
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage		
Bijdrage	€ 115.000		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar		€	215.000
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar		€	200.000
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar		€	137.000
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar		€	125.000
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar		€	0

Drentse Bedrijven Locaties (DBL), Stichting

Plaats	Meppel		
Doel	Economische stimulering		
Bestuurlijk belang	Lid stichtingsbestuur		
Financieel belang	Subsidie		
Bijdrage	€ 14.100		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar		€	p.m.
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar		€	p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar		€	p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar		€	p.m.
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar		€	p.m.

Eems Dollard Regio (EDR)

Vestigingsplaats	Nieuweschans		
Doel	Economische en culturele stimulering.		
Bestuurlijk belang	Lid openbaar lichaam		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage		
Bijdrage	€ 5.200		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€		p.m.

Enexis Holding nv

Vestigingsplaats	Den Bosch		
Doel	Nutsbedrijf, distributie en transporteren van energie, netwerkbeheer		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Financieel belang	Inbreng kapitaal/dividend		
Ontvangst	€ 600.000 (dividend)		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€		p.m.

Gemeenschappelijke Kredietbank Drenthe (GKB)

Plaats	Assen		
Doel	Sociale kredietverstrekking		
Bestuurlijk belang	GR; lid DB en AB		
Financieel belang	Handhaving kostendekkende exploitatie		
Bijdrage	€ 511.000		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€	1.326.000	
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€	1.606.000	
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€	14.114.000	
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€	14.114.000	
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€	280.000	

Gemeenschappelijke regeling Assen en waterschap Hunze en Aa's

Plaats	Assen		
Doel	Aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud systemen individuele behandeling afvalwater		
Bestuurlijk belang	Lichte GR zonder gemeenschappelijke bestuursorganen		
Financieel belang	Geen directe financiële verplichting		
Bijdrage	€ 0		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€	0	
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€	0	
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€	0	
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€	0	
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€	0	

Gemeenschappelijke regeling Assen en Waterschap Noorderzijlvest

Plaats	Assen		
Doel	Aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud systemen individuele behandeling afvalwater		
Bestuurlijk belang	Lichte GR zonder gemeenschappelijke bestuursorganen		
Financieel belang	Geen directe financiële verplichting		
Bijdrage	€ 0		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€		0
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€		0
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€		0
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€		0
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€		0

Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Drenthe (GGD)

Plaats	Assen		
Doel	Vorbereiden en uitvoeren activiteiten en diensten in het kader van de basisgezondheidszorg		
Bestuurlijk belang	GR; lid DB en AB		
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage		
Bijdrage	€ 2.167.000		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€	1.495.000	
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€	1.495.000	
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€	2.000.000	
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€	2.000.000	
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€		0

Groningen Airport Eelde nv

Plaats	Eelde		
Doel	Personen- en vrachtvervoer		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder en lid raad van toezicht		
Financieel belang	Inbreng kapitaal		
Bijdrage	€ 0		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€		p.m.

Veiligheidsregio Drenthe (VRD)

Plaats	Assen		
Doel	Brandweezorg en hulpverlening bij brand en rampen en geneeskundige hulpverlening bij calamiteiten		
Bestuurlijk belang	GR; lid AB en DB		
Financieel belang	Exploitatiebijdrage		
Bijdrage	€ 2.850.700		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€	3.856.000	
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€	3.717.000	
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€	19.445.000	
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€	19.872.000	
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€		500.000

Intergemeentelijke Sociale Dienst Assen (ISD)

Plaats	Assen		
Doel	Uitvoering taken Wet werk en bijstand c.a.		
Bestuurlijk belang	GR; lid DB		
Financieel belang	Aandeel jaarlijkse exploitatie		
Bijdrage	€ 7.032.000		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar		€	189.000
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar		€	189.000
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar		€	6.449.000
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar		€	6.141.000
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar		€	0

Openbaar Voortgezet Onderwijs Noord- en Midden-Drenthe, stichting

Plaats	Assen		
Doel	Bevordering van en zorg voor voortgezet onderwijs		
Bestuurlijk belang	Stichting		
Financieel belang	Sluitende exploitatie		
Bijdrage	€ 0		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar		€	5.627.000
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar		€	5.727.000
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar		€	3.517.000
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar		€	3.517.000
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar		€	100.000

Plateau Openbaar Onderwijs Assen

Plaats	Assen		
Doel	Bevordering van en zorg voor openbaar basisonderwijs		
Bestuurlijk belang	Bestuurscommissie ex Art. 83 Gemeentewet		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage conform financieel statuut		
Bijdrage	€ 260.000		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar		€	5.519.000
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar		€	5.519.000
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar		€	0
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar		€	0
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar		€	0

Recreatieschap Drenthe

Plaats	Diever		
Doel	Bevordering recreatie in de breedste zin van het woord		
Bestuurlijk belang	GR; lid AB		
Financieel belang	Exploitatiebijdrage		
Bijdrage	€ 55.100		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar		€	604.000
verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar		€	608.000
verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar		€	323.000
verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar		€	323.000
verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar		€	0

Regio Groningen-Assen 2030

Plaats	Groningen	
Doel	Samenwerking ten behoeve van regio-ontwikkeling	
Bestuurlijk belang	Deelname convenant; lid stuurgroep en DB	
Financieel belang	Bijdrage in fonds/investering subsidie(s)	
Bijdrage	€ 931.200	
Verwachte veranderingen in het belang		geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€ 7.409.000	
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€ 12.964.000	
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€	p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€	p.m.
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€ 5.555.000	

Regionaal Uitvoeringsorgaan Drenthe (RUD)

Plaats	Assen	
Doel	Bundeling van taken op het gebied van milieu	
Bestuurlijk belang	GR; lid AB en DB	
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage	
Bijdrage	€ 798.200	
Verwachte veranderingen in het belang		geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€	0
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€	0
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€	750.000
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€	1.150.000
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€	- 370.000

Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)

Plaats	Groningen	
Doel	Versterken economische positie van Noord-Nederland	
Bestuurlijk belang	GR; adviesrol	
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage	
Bijdrage	€ 70.000	
Verwachte veranderingen in het belang		geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€ 7.544.000	
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€ 7.544.000	
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€ 308.456.000	
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€ 308.456.000	
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€	p.m.

STIVAM

Plaats	Zwolle	
Doel	Contracten afsluiten verwerking restfractie bij Attero	
Bestuurlijk belang	Lid AB en DB	
Financieel belang	Kostendekkende exploitatie	
Bijdrage	€ 0	
Verwachte veranderingen in het belang		geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€	p.m.
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€	p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€	p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€	p.m.
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€	p.m.

VAMIJ cv

Plaats	Wijster		
Doel	Financiering bouw geïntegreerde vuilverbrandingsinstallatie		
Financieel belang	Deelname in kapitaal		
Bijdrage	€ 0		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€		p.m.

Vereniging Drentse Gemeenten

Plaats	Westerbork		
Doel	Gebundelde bestuurlijke belangenbehartiging binnen Drenthe		
Bestuurlijk belang	Lidmaatschap vereniging		
Financieel belang	Lidmaatschap vereniging		
Bijdrage	€ 24.300		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€		p.m.

Vereniging Nederlandse Gemeenten

Plaats	Den Haag		
Doel	Gebundelde bestuurlijk belangenbehartiging op landelijk niveau		
Bestuurlijk belang	Lidmaatschap vereniging		
Financieel belang	Jaarlijkse contributie		
Bijdrage	€ 79.500		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€		p.m.

Verkoop Vennootschap bv

Plaats	Den Bosch		
Doel	Maximalisatie uiteindelijke verkoopopbrengst; optimalisering risicoafdekking		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Financieel belang	Deelneming in kapitaal		
Bijdrage	€ 0		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€		p.m.

Vordering op Enexis bv

Plaats	Den Bosch		
Doel	Bundeling van belangen in de bruglening aan Enexis		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Financieel belang	Deelneming in kapitaal		
Bijdrage	€ 0		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€		p.m.

Waterleiding Maatschappij Drenthe nv

Plaats	Assen		
Doel	Nutsvoorziening		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Financieel belang	Inbreng kapitaal/ dividend		
Ontvangst	€ 0 (dividend)		
Verwachte veranderingen in het belang			geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang eigen vermogen eind begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen begin begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang vreemd vermogen eind begrotingsjaar	€		p.m.
Verwachte omvang financiële resultaat begrotingsjaar	€		p.m.

Paragraaf 7 Grondbeleid

Strategische Afwegingsnotitie Grondbedrijf

Het gemeentelijke grondbeleid ondersteunt de beleidsdoelstellingen die de gemeente Assen heeft voor onder meer woningbouw, werken, infrastructuur en het realiseren van maatschappelijke voorzieningen. De Regiovisie Groningen-Assen, de Structuurvisie+, de Masterstudie FlorijnAs, de visie op de binnenstad, het Structuurplan Stadsrandzone en de duurzaamheidsvisie geven een beeld van de ambities voor de toekomstige ontwikkeling van Assen.

Op 14 juli 2011 is voor eerst een Strategische Afwegingsnotitie Grondbedrijf behandeld in de gemeenteraad. Aanleiding voor deze notitie was de vraag of de grootschalige gebiedsontwikkelingen van de FlorijnAs in relatie staan tot de financiële positie van het grondbedrijf. In 2011 is toegezegd dat de afwegingsnotitie jaarlijks bij de begrotingsbehandeling zal worden betrokken. Deze paragraaf is een strategische afweging, waarbij de beleidsmatige ambities en keuzes worden behandeld in samenhang met de financiële positie van het grondbedrijf.

Beleidsmatige ambities en keuzes

Grondbeleid

Op 16 december 2010 is de Nota Grondbeleid 2010-2013 vastgesteld door de gemeenteraad. Net zoals in de voorgaande nota uit 2005 bleef het hoofduitgangspunt voor het grondbeleid ongewijzigd: 'Assen hanteert actief grondbeleid.' Maar de economische omstandigheden en veranderende groei prognoses noodzakten ons om maatwerk te hanteren bij de ontwikkeling van nieuwe gebieden. De huidige tijd vraagt om een meer gefaseerde en marktgerichte ontwikkelstrategie. Wij onderzoeken in hoeverre en op welke wijze deze beleidswijziging een plek dient te krijgen in een vernieuwd grondbeleid.

In het collegeprogramma 2014-2018 wordt voor Kloosterveen 2 en 3, werklandschap Assen-Zuid en het Havenkwartier een gewijzigde ontwikkelstrategie voorgesteld. Voor Kloosterveen 2 en 3 wordt uitgegaan van een actieve ontwikkeling van de eigen gronden en van een passieve grondpolitiek met een actieve uitnodigingsstrategie voor de gronden in eigendom van ontwikkelaars. In het Havenkwartier zorgt de ontwikkeling van het gebied rond de haven voor een aanjaagfunctie. Ook bij het Havenkwartier wordt de ontwikkeling aan de markt overgelaten (uitnodigingsplanolo-

gie), waarbij de gemeentelijke eigendommen worden ingezet. Tevens zullen de gronden ten oosten van de Graswijk in werklandschap Assen-Zuid in de huidige coalitieperiode niet actief door de gemeente in ontwikkeling worden gebracht. Het gebied ten westen van de Graswijk ontwikkelen wij afhankelijk van de vraag.

In het collegeprogramma 2014-2018 wordt afscheid genomen van het automatisme van actief grondbeleid. Dit zorgt enerzijds voor een beperkter investeringsniveau en een kleiner risicoprofiel voor de plandelen waar faciliterend/passief grondbeleid het uitgangspunt is. Anderzijds zorgt dit voor een beperkte zeggenschap en wordt de sturing in de programmering en gronduitgifte minder direct. Passief grondbeleid vergt extra aandacht voor kostenverhaling op derden en de verevening tussen financieel voordelige en nadelige ontwikkelingen.

Grondprijnsbeleid

Op 17 december 2009 is de Nota Grondprijnsbeleid 2010-2014 vastgesteld. Bij de bepaling van uitgifteprijzen wordt in beginsel uitgegaan van de marktwaarde van bouwrijpe grond. Om beleidsmatige redenen wordt bij sociale woningbouw en

maatschappelijke voorzieningen afgeweken van dit beginsel. In het kader van transparantie worden de uitgifteprijzen van de gemeente Assen jaarlijks openbaar gemaakt in de grondprijzenbrief.

De beleidsmatige uitgangspunten van de Nota Grondprijnsbeleid 2010-2014 zijn nog steeds actueel. Het hanteren van marktconforme prijzen is maatschappelijk gezien nog steeds de beste optie. De verwachtingen voor de hoogte van grondprijzen waren echter in 2009, bij het vaststellen van de Nota Grondprijnsbeleid, beduidend anders dan nu het geval is. Vastgoedwaarden, bouwkosten en daarmee ook grondwaarden veranderen als gevolg van de gewijzigde marktomstandigheden. Het is niet meer vanzelfsprekend om grondprijzen jaarlijks te (kunnen) indexeren. We zullen terughoudend moeten zijn bij het verhogen van grondprijzen en voorzichtig moeten zijn bij het 'inboeken' van de opbrengsten ervan. Hier is in deze begroting dan ook geen rekening mee gehouden. De praktijk zal afhankelijk zijn van de actuele marktsituatie.

Vanaf de begroting 2014 is ervoor gekozen om de uitgifteprijzen reeds bij de begroting te laten vaststellen. Het toetsingskader loopt daarmee gelijk op met de begrotingscyclus. Ook de komende collegeperiode is het wenselijk om met behulp van de grondprijzenbrief transparant te zijn in onze uitgifteprijzen. Wij hebben inmiddels de openbare grondprijzenbrief 2015 vastgesteld. Deze grondprijzenbrief is tevens opgenomen in het projectenboek.

Toekomstig Grond(prijs)beleid

In 2015 lopen zowel de nota grondbeleid als de nota grondprijnsbeleid af. De huidige tijd vraagt om een meer gefaseerde, praktische en flexibele ontwikkelstrategie, passend bij de beschikbare gemeentelijke middelen. Het opnieuw vaststellen van een nota met een looptijd van 4 jaar past daar niet bij. Wij willen voor de komende bestuursperiode geen nieuwe nota grond(prijs)beleid ter besluitvorming voorleggen. Jaarlijks, tijdens de begrotingsbehandeling, worden de aangepaste uitgangspunten met deze paragraaf grondbeleid, voorgelegd aan uw raad.

Wonen

Assen had in de periode 2010 tot en met 2020 een gemiddelde jaarlijkse taakstelling van 520 te bouwen woningen. Naar aanleiding van de economische recessie is binnen de regio Groningen-Assen gewerkt aan een herijking van de regionale opgave. Begin 2012 heeft dit voor Assen geresulteerd in een verlaging van de woningbouwopgave naar ongeveer 300 woningen per jaar. Ondanks het feit dat deze (verlaagde) beleidsmatige ambitie realistisch uitvoerbaar wordt geacht, wordt in de begroting en het meerjarenperspectief van het grondbedrijf uitgegaan van een behoudender scenario, met gemiddeld 200 woningen per jaar in de periode 2010-2030.

Werken

De beleidsmatige ambitie voor de bedrijventerreinen is uitgifte van 85 hectare in de periode 2010 tot en met 2030. Deze opgave stemt overeen met de gemaakte afspraken binnen de regio GA. De afgelopen 4 jaar is echter het gemiddelde uitgifteniveau niet gerealiseerd. Het zal een hele uitdaging worden om deze 'achterstand' de komende jaren weer in te lopen. Hoewel de komende jaren de beleidsmatige ambitie van 4,25 hectare per jaar realistisch uitvoerbaar wordt geacht, wordt in de begroting en het meerjarenperspectief van het grondbedrijf uitgegaan van een behoudender scenario, met een uitgifte van 3 hectare per jaar tot 2030.

FlorijnAs

Het programma FlorijnAs (PFA) maakt onderdeel uit van het convenant Regiospecifiek Pakket Zuidoost (RSP-ZZO). Het betreft een integrale noord-zuidgerichte ontwikkeling van een 'stadsboulevard', waarbij infrastructuur de primaire aanleiding vormt. De Stadsboulevard is echter ook een drager voor de duurzame (her)ontwikkeling van aanpalende gebieden. Hierdoor heeft de FlorijnAs directe gevolgen voor de ontwikkelopgaven binnen het grondbedrijf. Het Havenkwartier en het werklandschap Assen-Zuid zijn hiervan de meest duidelijke voorbeelden.

In april 2014 is een overeenkomst met de provincie afgesloten om te komen tot beëindiging van de samenwerking voor het Regiospecifiek Pakket FlorijnAs. Onderdeel van deze beëindiging is dat

alle geldstromen tussen provincie en gemeente worden gesaldeerd. Met de provincie is een bedrag overeengekomen van € 11,5 miljoen voor binnenstedelijke ontwikkeling. Dit bedrag komt beschikbaar als dekking voor het grondbedrijf. Deze € 11,5 miljoen wordt in 2014 verrekend met de in het grondbedrijf gereserveerde bijdragen voor de cofinanciering van de FlorijnAs en voor de N33. In het gepresenteerde meerjarenperspectief voor het grondbedrijf bij de begroting 2014 werd nog uitgegaan van € 14 miljoen.

In Assen-Zuid wordt de aansluiting op de A28 voor rekening en risico van het PFA aangelegd. Daarnaast zal de hoofdontsluiting in Assen-Zuid tot een bedrag van maximaal € 5 miljoen (inclusief grondaankopen) worden gerealiseerd binnen het PFA. In het Havenkwartier maken de aanleg van de Stadsboulevard, autobrug Industrieweg en de aanpassing van het Kanaal (Blauwe As) onderdeel uit van het PFA.

Financieel beleid

Het uitgangspunt van het financiële beleid is dat het grondbedrijf financieel zelfstandig is. Dit betekent dat het proces van stedelijke ontwikkeling wat betreft de activiteiten van het grondbedrijf niet leidt tot een beslag op de algemene midde-

len van de gemeente. Dat vraagt om een financieel gezond bedrijf, waarbinnen grote schommelingen in het eigen vermogen kunnen worden opgevangen. De financiële grondslagen van het grondbedrijf zijn door uw raad vastgesteld en gebaseerd op het Besluit begroting en verantwoording (BBV). In de financiële grondslagen zijn onder meer de waarderingsgrondslagen van de activa (bezittingen) vastgelegd. Tevens is in het BBV bepaald dat verliezen worden genomen zodra die bekend zijn en winsten worden verwerkt op het moment van realisatie.

In het coalitieprogramma wordt voorgesteld om in begrotingen uit te gaan van realistische ambities. De keuze voor een behoudendere programmering en ook (geprognosticeerde) uitgifteprijzen zijn hiervan een direct uitvloeisel. Het onder controle hebben en houden van de gemeentelijke grondexploitatie in combinatie met een adequaat weerstandsvermogen voor risicoafdekking zijn voor ons college de belangrijkste financiële speerpunten. Tegenvallers in grondexploitaties vangen we op door lopende grondexploitaties te optimaliseren of te versoberen. De gewijzigde ontwikkelstrategie voor Kloosterveen 2 en 3, het Havenkwartier en werklandschap Assen-Zuid zijn daarvan het gevolg.

Begroting en meerjarenperspectief grondbedrijf

Projecten binnen het grondbedrijf hebben nagenoeg altijd een looptijd van meer dan één jaar. De beslismomenten zijn niet gekoppeld aan de jaarcyclus van de begroting. De uitgaven bij projecten vloeien voort uit in het verleden separaat door uw raad vastgestelde grondexploitaties (zoals bijvoorbeeld Kloosterveen 1, Kloosterveen 2, Messchenveld 1 en werklandschap Assen-Zuid). Daarnaast worden in het meerjarenperspectief van de begroting prognoses van uitgaven en inkomsten verwerkt van nieuwe ontwikkelingen waarover uw raad mogelijk nog een besluit neemt (zoals bijvoorbeeld Havenkwartier of Kloosterveen 3). Bij een transparante informatievoorziening over het grondbedrijf is het volgens de richtlijnen van het BBV van belang om een onderscheid te maken tussen de vastgestelde grondexploitaties en de nieuwe ontwikkelingen.

De financiële positie van het grondbedrijf, de balans en de exploitatierekening worden in belangrijke mate bepaald door de financiële veranderingen in de vastgestelde grondexploitaties. Dit zijn projecten met langjarige looptijden. Bij de begroting is een projectenboek gevoegd, waarin per project een blad is opgenomen met kerngegevens. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen de vastgestelde grondexploitaties en de nieuwe ontwikkelingen.

In het projectenboek zijn alleen de projecten opgenomen waarin de gemeente financieel participeert. Niet vermeld worden de projecten die volledig door marktpartijen worden gerealiseerd (zoals bijvoorbeeld Woonpark Diepstroeten). De gemeentelijke bemoeienis beperkt zich in die gevallen tot de publiekrechtelijke rol (planologische procedures en vergunningen). Financieel gezien

loopt de gemeente hier dus geen risico, maar beleidsmatig kan de gemeente wel belang hebben bij de realisatie ervan.

Voor de beschrijving van de vermogenspositie van het grondbedrijf is het van belang om onderscheid te maken tussen de algemene reserve en de weerstandsreserve van het grondbedrijf. De

weerstandsreserve dient voor het opvangen van risico's in vastgestelde grondexploitaties en reeds verworven gronden voor nieuwe ontwikkelingen. De algemene reserve van het grondbedrijf kan daarentegen worden benut voor nieuwe investeringen, het afdekken van onrendabele gebiedsontwikkelingen en het afdekken van de risico's van nieuw in exploitatie te nemen gebieden.

Algemene reserve grondbedrijf

Actualisering vastgestelde grondexploitaties

De jaarrekening 2013 en genomen besluiten vormen de basis voor de begroting 2015. Ook 2013 was evenals de jaren daarvoor een slecht jaar qua grondopbrengsten. De vertraging in de opbrengsten zorgt voor een verslechtering van de individuele grondexploitaties en dus een verslechterd meerjarenperspectief.

Binnen de vastgestelde grondexploitaties is de geplande gronduitgifte van Wonen en Werken opnieuw kritisch bekeken en afgezet tegen de regionale afspraken en daadwerkelijke marktverwachtingen.

Zoals aangegeven, is in het meerjarenperspectief bij zowel Wonen als Werken de prognose voor de opbrengsten naar beneden bijgesteld. De programmering is opgenomen in het projectenboek.

Voor de ontwikkeling van grondprijzen is een behoudende lijn gekozen, waarbij we niet rekenen op verhogingen.

De door uw raad genomen besluiten en de actualisatie van vastgestelde grondexploitaties zorgen voor een gewijzigd verloop van de algemene reserve van het grondbedrijf, zoals te zien is in de volgende grafiek (blauwe lijn). Dit verloop is meegenomen in de consolidatie voor de begroting 2015 en het meerjarenperspectief.

In vergelijking met de begroting 2014 is op lange termijn sprake van een negatief effect als gevolg van de aangepaste programmering en het niet indexeren van geprognosticeerde verkoopopbrengsten. In de eerste jaren is een verbetering zichtbaar als gevolg van eerdere winstneming in Kloosterveen 2, wat mogelijk wordt door de gewijzigde ontwikkelstrategie, de toevoeging in 2014 van € 11,5 miljoen uit de overeenkomst met de provincie en saldering in 2014 van gereserveerde bedragen voor de cofinanciering van de FlorijnAs.

Effecten van nieuwe ontwikkelingen

De voornaamste (potentiële) nieuwe ontwikkeling is het Havenkwartier en in een later stadium Kloosterveen 3. De ontwikkeling van Kloosterveen 3 is als gevolg van de aangepaste programmering pas na 2022 voorzien. Voor het Havenkwartier wordt een gewijzigde ontwikkelstrategie voorgesteld en ten aanzien van de planning en fasering van de gebiedsontwikkeling is aansluiting gezocht bij de financiële mogelijkheden van het grondbedrijf.

De paarse lijn in de volgende grafiek geeft het verloop aan van de algemene reserve, inclusief het effect van de nieuwe ontwikkelingen.

Om binnen de financiële mogelijkheden van het grondbedrijf te blijven, zijn de ontwikkelstrategieën voor de nieuwe gebieden gewijzigd. Voor Kloosterveen 2 en 3 zullen wij alleen de gemeentelijke eigendommen ontwikkelen. De gemeente zal niet investeren op de gronden die in eigendom zijn van private ontwikkelaars.

In het Havenkwartier zullen we de ontwikkeling en realisatie grotendeels overlaten aan de markt met een uitnodigingsplanologie. De ontwikkeling van het gebied rond de haven kan hierbij zorgen voor een aanjaagfunctie, waarbij de gemeentelijke eigendommen worden ingezet en ontwikkeld.

Dit vergt wel een investering en afwaardering voor het grondbedrijf.

Deze nieuwe ontwikkelingen zorgen volgens de huidige plannen voor een daling van de algemene reserve, waardoor deze meerdere jaren rond de nullijn blijft. We zullen daarom deze ontwikkelingen verder uitwerken en zoeken naar alternatieven en verdere optimaliseringen.

Overige nieuwe ontwikkelingen en besluitvorming

Met het nu voorliggende meerjarenperspectief is onvoldoende ruimte aanwezig om naast de genoemde prioritaire gebiedsontwikkelingen ook bij te dragen aan andere wenselijke investeringen. Dit blijft zorgwekkend, aangezien er bij diverse ontwikkelingen in het verleden regelmatig een beroep is gedaan op het grondbedrijf. Ook voor de toekomst wordt verwacht dat bijdragen vanuit het grondbedrijf wenselijk zullen zijn. Daar zijn nu geen middelen voor gereserveerd binnen het grondbedrijf of elders. Dit vraagt mogelijk om een heroverweging. Vooralsnog is er geen ruimte voor nieuwe wensen.

Onder meer de volgende projecten zijn niet opgenomen in het voorliggende meerjarenperspectief van het grondbedrijf.

- Herontwikkeling gemeentelijke vastgoedlocaties (onder andere Driemaster, Veningerland-school, Mercuriustheater, Korpushoekhal, Bibliotheek Marsdijk)
- Natuurontwikkeling Assen aan de Aa (Nijlondsloop)
- Toeristisch-recreatieve zone Assen-Zuid (kopgroep, geluid, gebiedsontwikkeling)
- Gebiedsontwikkeling stationsomgeving
- Winkelcentrum Nobellaan
- Winkelcentrum Peelo
- Uitvoeringsprogramma visie binnenstad
- Scopewijziging Norgerbrug-tracé
- Ontwikkeling achterzijde Hema
- Effecten nieuwe bezuinigingen

Weerstandsreserve en Risicoanalyse

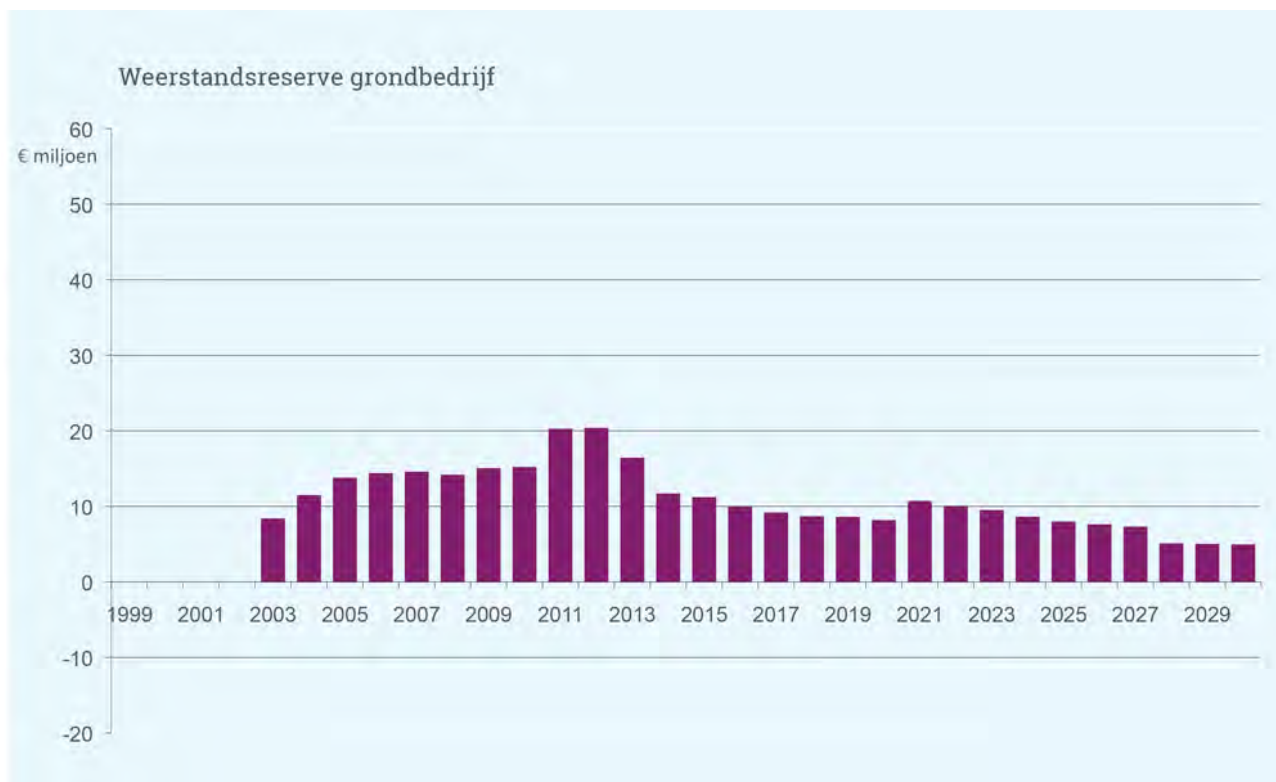
In de kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement (vastgesteld bij de begroting 2012) is ook het weerstandsvermogen van het grondbedrijf betrokken. Jaarlijks zal bij de begroting opnieuw inzicht worden gegeven in de actuele stand en de nieuwste prognoses.

In de kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement is vastgelegd dat voor de jaarlijkse bepaling van de benodigde weerstandsreserve voor het grondbedrijf de IFLO-norm van het ministerie van Binnenlandse Zaken wordt gehanteerd en dat deze onderbouwd wordt met een risicoanalyse op projectniveau.

De weerstandsreserve op basis van de IFLO-norm wordt bepaald door van de in exploitatie genomen

gebieden 10% over de positieve boekwaarden te berekenen plus 10% over de nog te maken kosten. Alleen de in het betreffende jaar in exploitatie genomen gebieden worden in de berekening betrokken. De niet in exploitatie genomen gebieden zijn immers afgewaardeerd tot de marktwaarde bij (op dat moment) huidige bestemming, waardoor de risico's relatief gering zijn.

Het voordeel van een normenmethode zoals de IFLO is dat de weerstandsreserve wordt bepaald op basis van objectieve, toetsbare criteria en toepasbaar is voor de meerjarenprognose. Het verloop van de benodigde weerstandsreserve op basis van de IFLO-norm in de begroting 2015 staat hierna weergegeven.

Een nadeel van de IFLO-norm is dat geen rekening wordt gehouden met projectspecifieke risico's. De weerstandsreserve wordt immers rekenkundig bepaald op basis van de boekwaarde en de nog te maken kosten. Sommige projecten hebben echter een hoger risicoprofiel dan andere projecten. Door de vaststelling van complexe projecten zoals Assen-Zuid, Kloosterveste en op

termijn wellicht het Havenkwartier wordt het belangrijker om projectspecifieke risico's in beeld te hebben. Daarom wordt aanvullend op de IFLO-toetsing per grondexploitatie een risicoanalyse opgesteld. Het totaal van de risico's ligt in lijn met de berekende weerstandsreserve op basis van de IFLO-norm.

Uitvoeringskredieten Grondbedrijf

Een actueel en integraal overzicht van de grondexploitaties is noodzakelijk om te kunnen sturen op het grondbeleid van de gemeente Assen. Jaarlijks worden alle grondexploitaties herzien en meegenomen in de begrotingscyclus. Hierdoor ontvangt uw raad alle geactualiseerde berekeningen tegelijkertijd. De actuele calculaties staan opgenomen in het Projectenboek Grondbedrijf, met informatie over alle complexen binnen het grondbedrijf, die jaarlijks gelijktijdig met de begroting vertrouwelijk beschikbaar is voor uw raad.

Ook worden jaarlijks – middels een apart raadsvoorstel gelijktijdig met de begroting – de kredieten in overeenstemming gebracht met het geprognosticeerde kostenniveau zoals opgenomen in de actuele calculaties.

Voor het uitvoeringskrediet is gekozen voor een uniforme definitie. De geactualiseerde kredieten bestaan uit alle reeds gemaakte kosten (inclusief strategische grondaankopen en bijgeschreven rente) en alle geprognosticeerde kosten (inclusief de geprognosticeerde prijsstijgingen en de geprognosticeerde interne rekenrente). De gerealiseerde winstnemingen (welke een last zijn voor de calculatie) worden niet meegenomen in het uitvoeringskrediet.

Financieel

1. Inleiding
2. Voorjaarsnota 2014
3. Resultaten programmabegroting 2015 en financiële prognoses 2016-2018
4. Uitgangspunten en spelregels voor de budgetopbouw
5. Lasten en baten programmabegroting 2015 en meerjarenraming 2016-2018
6. Analyse begrotingsresultaat 2015 en prognoses 2016 -2018
7. Bezuinigingen 2014-2018
8. Overzicht lasten en baten per programma en beleidsthema
9. Incidentele lasten en baten
10. Gemeentelijke reservepositie
11. Arbeidskostengerelateerde verplichtingen

Financieel

1. Inleiding

In het hoofdstuk 'Financieel' gaan we dieper in op de financiële positie en geven we achtergrondinformatie. We lichten de in deze bestuursperiode benodigde middeleninzet toe, geven aan wat de herkomst daarvan is, tot welke resultaten onze aanpak leidt en op welke grondslagen die resultaten zijn gebaseerd.

Met de informatie in dit hoofdstuk voorzien we tevens in de informatieplicht zoals die op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is voorgeschreven. Ook geven we hiermee het inzicht in en de toelichting op de Asser begroting dat noodzakelijk is in het kader van de uitoefening van het financieel toezicht door het Provinciaal bestuur. In ons financiële beleid sturen we op repressief financieel toezicht. Dat betekent dat we sturen op realisatie en instandhouding van een materieel sluitende begrotingen en/of meerjarenprognoses.

In het hoofdstuk 'Financiën' presenteren we onder andere het overzicht van de voor 2015 geraamde lasten en baten en geven we op hoofdlijn uitleg over het verloop en de einduitkomst daarvan.

Verder gaan we in op de resultaten van de nieuwe meerjarenprognose 2016-2018 en lichten we de ingrediënten toe die daar in zijn meegenomen en van belang zijn voor de einduitkomsten.

Daarnaast komt in dit hoofdstuk een aantal andere onderwerpen aan de orde dat van belang is voor de beeldvorming over de financiële positie van onze gemeente.

Het gaat daarbij onder meer om de stand van de gemeentelijke reserves, de zogenoemde arbeidskosten gerelateerde verplichtingen, en de in de begroting en de meerjarenprognose opgenomen 'incidentele lasten en baten'. Ook informeren wij u over de bezuinigingen, voorgenomen investeringen en over de uitkering uit het gemeentefonds.

Omdat de financiële kaders, de begrotingspositie en meerjarenprognose bij de Voorjaarsnota 2014 voor het laatst zijn getoetst en geactualiseerd, maken wij in het verdere verloop van dit hoofdstuk steeds de vergelijking met de financiële eindprognoses en het beleid dat in die nota door uw raad is vastgesteld. We hebben de uitkomsten en belangrijkste ontwikkelingen uit die nota met het oog daarop vooraf kort op een rij gezet.

2. Voorjaarsnota 2014

Resultaten voorjaarsnota 2014

Bij de voorjaarsnota (mei 2014) is de begrotingspositie geactualiseerd. De beleidsuitvoering lag op schema en de begroting 2014 en het financi-

eel perspectief voor de jaren 2015-2016 waren sluitend met inbegrip van de nog in te vullen bezuinigingen. De eindcijfers van de voorjaarsnota 2014 luiden als volgt:

Resultaten voorjaarsnota 2014

(bedragen* € 1.000)

Omschrijving/jaar	2014	2015	2016	2017
Eindresultaten begroting 2014 en meerjarenprognose 2015-2017	35	63	195	50
Actualisering programmabudgetten en prognoses	-2.896	-42.088	-42.033	-42.033
Actualisering budgetten en prognoses Algemene dekking	1.038	42.240	42.236	42.331
Actualisering inzet reserves	1.917	-101	-142	-142
Geactualiseerde resultaten 2014-2018 voorjaarsnota 2014	94	114	256	206

Samenvattend beeld voorjaarsnota

Het jaar 2014 is het slotjaar van het uitvoeringsprogramma van het vorige college. Vanaf 2015 vervallen de extra middelen ad € 1,8 miljoen die tot dan toe jaarlijks beschikbaar waren voor beleidsintensiveringen in die periode. Voor realisatie van de ambities uit het nieuwe collegeprogramma Mijn Assen moeten vanaf 2015 opnieuw middelen worden vrijgespeeld.

De tiende bezuinigingsmonitor gaf aan dat er vanaf 2015 nog een structurele bezuinigingsopgave van € 4,65 miljoen diende te worden ingevuld. Het gaat om de openstaande opgave van € 4,0 miljoen uit de derde tranche van de bezuinigingen en de aanvulling daarop van € 0,65 miljoen ten behoeve van de gezondmaking van de exploitatie van betaald parkeren. In verband met de bestuurswisseling is besloten het bezuinigingsproces door te schuiven tot na de verkiezingen, in casu naar september dit jaar.

Van de 'oude' bezuinigingsopgaven dienden de taakstellingen op de terreinen van Zorg en Welzijn en Werk en Inkomen nog blijvend te worden ingevuld. Hierin wordt vanaf 2015 voorzien. De herijking van het gemeentefonds was gaande en zou voor Assen naar verwachting uitmonden in een financiële tegenvaller van € 1,3 miljoen.

De kabinetsbezuinigingen die vanaf 2015 hun beslag krijgen, zijn in het financiële eindbeeld van 2015-2017 verwerkt. Het zwaartepunt ligt in 2015. In dat jaar wordt door het Rijk voor circa € 6,0 miljoen op de uitkering uit het gemeentefonds bezuinigd.

De voorbereiding van de drie transities is gaande. Noodzakelijke wetgevingstrajecten liepen nog en er bestond nog onduidelijkheid over de omvang van de overkomende rijksmiddelen. Intern is de afspraak dat uitvoering van de nieuwe taken binnen de van het Rijk overkomende budgetten plaats dient te vinden.

3. Resultaten programmabegroting 2015 en financiële prognoses 2016-2018

Ons collegeprogramma Mijn Assen en de indeling van de beleidsthema's daarbinnen zijn vanaf 2015 de basis voor de inrichting van de programmabegroting, voor de opbouw van de programma- en productbudgetten, en voor de allocatie en autorisatie van de financiële middelen.

Eigen ambities en beleidsdoelen bepalen samen met de ontwikkelingen van buitenaf de route waarlangs de financiële positie zich in deze bestuursperiode ontwikkelt en de omvang van de nog noodzakelijke bezuinigingen. Jaarlijks sluitende begrotingen zijn en blijven daarbij einddoel. In de beleidsnotitie Minderen met Maat van september 2014 is het beleid verder uitgewerkt. Het vrijspelen van ruimte voor de uitvoering van ons collegeprogramma en het onder controle brengen

van negatieve effecten van de herijking van het gemeentefonds maken daar onderdeel van uit.

De in de notitie voor de bestuursperiode 2015-2018 gepresenteerde aanpak en de daarbij behorende beleidsmaatregelen zijn momenteel de basis voor de beleidsinhoud en bepalend voor de hoogte van de budgetten in en de eindresultaten van de programmabegroting 2015 en de meerjarenprognose 2016-2018. Via voor- en najaarsnota wordt de beleidsuitvoering gevolgd en waar nodig bijgestuurd.

De programmabegroting 2015 en de meerjarenprognose 2016-2018 geven als resultaat van het in de beleidsnotitie Minderen met Maat gepresenteerde uitvoeringsschema het volgende sluitende financiële perspectief voor de periode 2015 -2018.

Uitvoeringsschema collegeprogramma en bezuinigingen 2015-2018

Omschrijving / jaar (bedragen* € 1.000)	2015	2016	2017	2018
Eindresultaten 2015-2018 Voorjaarsnota 2014	94	114	256	206
Actualisering/autonome ontwikkelingen				
Autonome bijstelling programmabudgetten	261	-24	-793	-1.400
Uitvoering collegeprogramma				
Wonen in Assen	-75	-150	-150	-150
Werken in Assen	-50	-100	-100	-100
Meedoen in Assen	-383	-765	-765	-765
Aantrekkelijk Assen	-345	-540	-540	-540
Invulling bezuinigingsopgave				
Wonen in Assen	1.592	1.592	1.592	1.592
Werken in Assen	0	150	150	150
Meedoen in Assen	156	344	384	410
Bedrijfsvoering	0	0	1.000	2.100
Vastgoed	629	629	629	629
Algemeen financieel beleid	450	690	930	930
Dekkingsmaatregelen				
Tijdelijke overbruggingsmaatregelen	1.650	300	0	0
Dekkingsmaatregelen ambities collegeprogramma	0	1.500	1.500	1.500
Eindresultaten 2015-2018	10	46	165	10

4. Uitgangspunten en spelregels voor de budgetopbouw

De nieuwe budgetten in de programmabegroting 2015 en de nieuwe financiële prognoses voor de periode 2016-2018 zijn gebaseerd op het beleid ten tijde van de voorjaarsnota 2014, de financiële beleidslijnen en spelregels uit ons collegeprogramma Mijn Assen en de beleids-, bezuinigings- en dekkingsmaatregelen uit de beleidsnotitie Minderen met Maat van september 2014.

Bij de verdere opbouw van de programmabudgetten voor 2015 en de opstelling van de financiële prognoses is daarnaast ook rekening gehouden met de volgende aannames en vertrekpunten.

structurele onderbesteding

Kritische doorlichting van de bestaande product- en programmabudgetten, op zoek naar daarin nog aanwezige 'lucht'. Daar waar die situatie zich voordeed en dat zonder gevolgen is voor het beleid, is die ruimte afgeroomd en ten gunste van de begroting en de bezuinigingsopgave gebracht.

bezuinigingen 2011 - 2014

Verwerking in de budgetten en prognoses van alle uit de vorige bestuursperiode stammende en met maatregelen belegde bezuinigingen. De totale omvang hiervan bedraagt € 28,5 miljoen. De ten tijde van de voorjaarsnota 2014 nog openstaande taakstellingen op de terreinen van Zorg en Welzijn (€ 1,1 miljoen) en Werk en Inkomen (0,7 miljoen) zijn ingaande de begroting 2015 met structurele maatregelen belegd. Dat geldt tevens voor de in 2015 nieuw op de bedrijfsvoering drukkende bezuinigingen van € 1,7 miljoen. Het totaal van de op de bedrijfsvoering rustende bezuinigingen komt daarmee in 2015 uit op ruim € 10 miljoen.

bezuinigingen 2015 - 2018

De met ingang van 2015 additioneel in te vullen bezuinigingsopgave is vastgesteld op € 7,2 miljoen en volledig met maatregelen belegd. Daarbij is rekening gehouden met het tijdelijke karakter van de middelen die nodig zijn voor uitvoering van ons collegeprogramma. Het totaalpakket be-

staat om die reden uit een structureel deel van € 5,8 miljoen en een tijdgebonden deel van € 1,5 miljoen. Het tijdgebonden deel beslaat de periode 2016-2018.

collegeprogramma 2015 - 2018

In de lopende bestuursperiode is een jaarlijkse ruimte van € 1,5 miljoen beschikbaar voor uitvoering van ons collegeprogramma Mijn Assen. De betrokken budgetten zijn hierop afgestemd. Om onderbesteding en daarmee onnodig beslag op middelen te voorkomen, is voor 2015 volstaan met € 0,85 miljoen.

extra middelen geschrap

De extra middelen die in de bestuursperiode 2010-2014 voor beleidsuitvoering beschikbaar waren zijn met ingang van 2015 conform de planning van de begroting afgevoerd. Het betrof een totaalbudget van € 1,8 miljoen.

gemeentefonds

De raming en prognoses voor de uitkering uit het gemeentefonds zijn onder meer gebaseerd op de accresprognoses uit de meicirculaire 2014. Er is geen rekening gehouden met recentere vergaande bezuinigingen dan die op grond van het bestaande rijksbeleid in beeld waren. Het zwaartepunt van die bezuinigingen ligt in 2015. De totale korting bedraagt dan € 5,7 miljoen. Na 2015 loopt de omvang ervan op onderdelen jaarlijks nog verder op.

broos herstel economie

Wij hebben bij de prognoses van de algemene uitkering niet geanticipeerd op eventuele positieve ontwikkelingen die mogelijk het gevolg zijn van het economisch herstel en de positieve signalen rondom de rijksbegroting 2015. De Miljoenennota 2015 en de septembercirculaire 2014 zullen daar uitsluitsel over moeten geven.

herijking gemeentefonds

De nadelige gevolgen van de herijking van het gemeentefonds ad € 1,3 miljoen zijn doorvertaald in de nieuwe raming van de algemene uitkering. Dekking van dit nadeel is onderdeel van de bezuinigingsopgave van € 7,2 miljoen. Met mogelijk nog door het kabinet te treffen verzachtende maatregelen voor zogenoemde 'kazernegemeenten' en gemeenten waar veel zorginstellingen zijn gehuisvest, is nog geen rekening gehouden. De

tweede fase van de herijking krijgt naar verwachting in 2016 zijn beslag. Resultaten voor de gemeente Assen zijn op dit moment niet bekend.

transities vertaald naar bedrijfsvoering

De met de drie transities verband houdende jaarlijkse beleidsuitvoering en de bedrijfsvoering verlopen begrotingstechnisch budgettair neutraal. Dat betekent dat de daarvoor jaarlijks via het gemeentefonds van het Rijk overkomende middelen maatgevend zijn. De binnen die middelen voor de bedrijfsvoering beschikbare ruimte is voor dit doel afgezonderd en vanaf 2015 toegevoegd aan het programmabudget Bedrijfsvoering. Daarbij zijn we voor wat betreft de Wmo uitgegaan van de landelijke richtlijn van 3 procent. Voor de uitvoering van de Jeugdwet hebben we de VNG-richtlijn van 4,3 procent aangehouden.

Aanvullend op reguliere jaarlijkse bijstellingen is het programmabudget Bedrijfsvoering ten opzichte van 2014 met ruim € 2,0 miljoen verhoogd, met het oog op dekking van de kosten die vanaf 2015 zullen gaan ontstaan als gevolg van de uitvoering van de nieuwe taken op het terrein van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en jeugdzorg. Het betreft een eerste inschatting, die de komende jaren op basis van ervaringen in de praktijk verder ingevuld en verfijnd zal moeten worden.

overige (doel)uitkeringen

De ramingen en prognoses van de doeluitkeringen – uitkeringen die naast de uitkering uit het gemeentefonds van het Rijk worden ontvangen – zijn geactualiseerd en waar nodig conform de financiële spelregels doorvertaald naar het achterliggende beleidsveld. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de middelen die van het Rijk worden ontvangen voor uitvoering van de Wet Buig en voor activiteiten op het terrein van zorg, welzijn, onderwijs en sport.

prognose bijstandscliënten

In de begrotingen van de intergemeentelijke sociale dienst (ISD) en de gemeentelijke kredietbank (GKB) is ervan uitgegaan dat de aantallen werkzoekenden en bijstandscliënten in 2015, ondanks het lichte economische herstel, verder zullen toenemen. Het dagelijks bestuur van de intergemeentelijke sociale dienst ISD houdt als aanname rekening met een stijging van 3%. De

budgettaire gevolgen van die stijging zijn in de gemeentebegroting verwerkt. Verdere ontwikkelingen zijn onzeker. Datzelfde geldt voor de middelen die de komende jaren benodigd zijn voor de schuldsanering.

volume- en prijscompensatie

Na een aantal jaren buiten werking te zijn gesteld, is het zogenoemde volumebeleid met ingang van 2015 hervat. Dat geldt niet voor de automatische prijscompensatie. Herinvoering daarvan is, als onderdeel van de bezuinigingen, voorlopig met een jaar uitgesteld. De hiervoor geprognoseerde budgettaire ruimte van € 0,45 miljoen is vrijgevallen ten gunste van het resultaat van de begroting. Voor wat betreft de periode 2016-2018 is rekening gehouden met een jaarlijks inflatiepercentage van 1% tot 1,5%.

loonontwikkeling

Het gemeentelijk bedrijfsvoeringsbudget is geactualiseerd. Daarbij is onder andere rekening gehouden met vastliggende bezuinigingen en jaarlijkse autonome ontwikkelingen. Voor het jaar 2015 is rekening gehouden met een nominale stijging van het salarispeil van 2,5% (ten opzichte van het niveau van februari 2014). Voor de periode 2016-2018 is als aanname uitgegaan van een jaarlijkse nominale stijging van 1%. Verder is rekening gehouden met budgettaire gevolgen van jaarlijkse periodieke verhogingen. De jaarlijkse lasten en dekkingsmaatregelen als gevolg van de invoering van de nieuwe werkomgeving zijn budgettair neutraal in het programmabudget Bedrijfsvoering verwerkt.

gemeentelijke heffingen

De ramingen en prognoses voor de opbrengsten van de gemeentelijke heffingen zijn ten opzichte van 2014 geactualiseerd. Als vertrekpunt is rekening gehouden met een reguliere jaarlijkse trendmatige tariefaanpassing van 1,5%. In de prognoses van de onroerendezaakbelasting-opbrengsten voor 2016 en 2017 is rekening gehouden met een extra tariefaanpassing van jaarlijks 1,5% boven de trend. Deze maatregel is onderdeel van het beleids- en dekkingsplan 2015-2018.

De ramingen en prognoses voor de opbrengsten van de afvalstoffenheffing en het rioolrecht zijn en blijven gebaseerd op het principe van volledige kostendekking. Bij de tariefstelling van de af-

valstoffenheffing is als onderdeel daarvan rekening gehouden met de besluitvorming over de invoering van het nieuwe afvalmodel en met de gevolgen van de belasting die het Rijk heft op het verbranden van afval. Deze laatste maatregel heeft een kosten- en tariefverhogend effect. De budgettaire gevolgen van de zogenoemde belastinguitruil, waartoe bij de begroting 2014 is besloten, zijn verder geëffectueerd.

actualisatie investeringsplanning

In de begroting 2015 en de meerjarenprognose is rekening gehouden met de lasten van eerdere investeringsbeslissingen en met reguliere vervanging van investeringen met het oog op de continuïteit in de beleidsuitvoering en de bedrijfsvoering. Om onnodig middelenbeslag te voorkomen is de raming van de lasten bijgesteld op basis van de actuele uitvoeringsplanning. Ten opzichte van het beeld van de voorjaarsnota 2014 levert dit voor de begroting 2015 een eenmalige ruimte op van € 1,0 miljoen.

financiering en reserves

Het financierings- en rentebeleid en de daarop gebaseerde ramingen en prognoses zijn ongewijzigd ten opzichte van de begroting 2014. De Financieringsparagraaf bevat de toelichting daarop. De voor de komende jaren gebudgetteerde inzet van reserves geschiedt overeenkomstig de besluitvorming en de daarvoor afgesproken spelregels. Het indexeren van bestemmingsreserves vindt in deze bestuursperiode enkel plaats waar dat op grond van een meerjarig amortisatieplan noodzakelijk is en vastligt. De reserve voor grote projecten wordt, zoals besloten, in 2018 met € 4,0 miljoen versterkt vanuit de Essent-gelden.

grondexploitatie

De gemeentelijke grondexploitatie en de uitvoering van de FlorijnAs zijn volledig financieel zelfstandig. Er is geen financiële afhankelijkheid van de exploitatie van de algemene dienst. De tijdelijke inzet van de reserve voor het grondbedrijf voor begrotingsdoeleinden stopt vanaf 2018. De middelen uit het Regiospecifiek Pakket (RSP) Zuiderzeelijn, die de gemeente Assen de komende jaren van het Rijk ontvangt voor de FlorijnAs, worden ingezet ter dekking van de in dat verband te maken projectkosten. Ook de kosten van het projectbureau worden hieruit opgevangen.

5. Lasten en baten programmabegroting 2015 en meerjarenraming 2016-2018

De indeling van de programmabegroting en de toedeling van de budgetten aan de programma's daarbinnen zijn gebaseerd op besluitvorming die in september 2014 over de nieuwe opzet en indeling van de begroting heeft plaatsgevonden. Allocatie van middelen en autorisatie van de budgetten door uw raad vindt met ingang van 2015 plaats op het niveau van de acht nieuwe begrotingsprogramma's.

Met het oog op vergelijkbaarheid en analyse zijn de 'oude' programmabudgetten omgezet en vertaald naar de vanaf 2015 in gebruik te nemen nieuwe begrotingsstructuur.

De programmabegroting 2015 en de bijbehorende meerjarenprognose 2016-2018 zijn sluitend.

De totale omvang van de begroting 2015 neemt ten opzichte van 2014 met ruim € 50,0 miljoen toe. De belangrijkste oorzaak hiervan is decentralisatie van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de jeugdzorg.

Opbouw en samenstelling van de programmabudgetten en de financiële prognoses die samen tot die uitkomsten leiden, zien er – rekening houdend met de uitgangspunten hiervoor – als volgt uit.

Lasten en baten per begrotingsprogramma		(bedragen * € 1.000)				
Programma	Realisatie 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Meerjarenprognose		
				2016	2017	2018
lasten						
Wonen in Assen	18.767	20.829	19.237	18.700	19.111	19.504
Werken in Assen	70.049	118.872	110.328	92.122	81.836	81.836
Meedoen in Assen	51.705	52.152	106.832	106.451	106.155	106.050
Aantrekkelijk Assen	15.424	14.442	14.205	14.573	14.707	14.716
Samen werken aan Assen	4.611	5.908	5.269	5.053	5.018	5.073
Bedrijfsvoering	45.390	50.177	51.875	51.303	49.038	48.328
Vastgoed en Grondbedrijf	37.386	34.809	36.898	43.849	43.987	44.057
Algemeen financieel beleid	-934	-11	-1.100	-2.151	-1.459	-974
Totaal lasten	242.398	297.179	343.544	329.900	318.393	318.591
baten						
Wonen in Assen	19.317	18.493	18.727	19.272	19.446	19.618
Werken in Assen	64.042	110.762	83.478	65.395	55.109	55.109
Meedoen in Assen	28.348	26.581	25.657	25.321	25.098	25.098
Aantrekkelijk Assen	5.565	1.765	1.987	1.987	1.987	1.987
Samen werken aan Assen	984	1.083	1.042	1.042	1.042	1.042
Bedrijfsvoering	-1.186	10.973	11.520	10.698	9.198	9.198
Vastgoed en Grondbedrijf	13.106	19.661	22.666	28.224	27.564	27.564
Algemeen financieel beleid	97.977	101.582	177.951	176.348	176.929	176.790
Totaal baten	228.153	290.900	343.029	328.288	316.373	316.406
Totaal saldo van baten en lasten	-14.245	-6.279	-516	-1.612	-2.020	-2.185
mutaties in reserves						
storting reserves	6.831	8.700	6.214	3.907	3.562	7.492
beschikking reserves	24.769	15.072	6.739	5.565	5.746	9.685
Totaal mutaties in reserves	17.938	6.372	525	1.658	2.185	2.194
Resultaat	3.693	93	10	46	164	9

6. Analyse begrotingsresultaat 2015 en prognoses 2016 -2018

De in de begroting 2015 opgenomen programmabudgetten zijn top-down opgebouwd. Daarvoor zijn de door uw raad geautoriseerde budgetten uit de programmabegroting 2014 (stand voorjaarsnota 2014) en de in combinatie daarmee geprognosticeerde bijstellingen uit de jaarschijf 2015 van de meerjarenraming 2015-2017 als basis gehanteerd. Die basis is geactualiseerd aan de hand van besluitvorming en autonome externe ontwikkelingen.

Vervolgens zijn de in 2015 voor de uitvoering van ons collegeprogramma benodigde budgetten toegevoegd en de bezuinigings- en dekkingsmaatregelen die noodzakelijk zijn voor het sluitend maken van de programmabegroting 2015 verwerkt.

Begroting en programmaresultaat 2015

Het overzicht hierna geeft per programma de financiële vertaling en de uitkomsten van de gekozen aanpak weer.

Programmabudgetten 2015							(bedragen * € 1.000)
Programma	Begroting 2014	Mutaties mjp	Volume	Actualisatie	Bezuiniging	Ambitie CP	Begroting 2015
lasten							
Wonen in Assen	20.829	-850	449	327	-1.592	75	19.237
Werken in Assen	118.872	-8.207		-347		10	110.328
Meedoen in Assen	52.152	54.902	65	-694	-126	533	106.832
Aantrekkelijk Assen	14.442	-481		44		200	14.205
Samen werken aan Assen	5.908	-816	5	171			5.269
Bedrijfsvoering	50.177	-1.115		2.643		170	51.875
Vastgoed en Grondbedrijf	34.809	2.718		-101	-529		36.898
Algemeen financieel beleid	-11	-3.726	20	3.067	-450		-1.100
Totaal lasten	297.179	42.426	539	5.110	-2.697	988	343.544
baten							
Wonen in Assen	18.493	-281	226	289			18.727
Werken in Assen	110.762	-6.911		-20.374			83.478
Meedoen in Assen	26.581	-1.104			30	150	25.657
Aantrekkelijk Assen	1.765	-330		552			1.987
Samen werken aan Assen	1.083			-41			1.042
Bedrijfsvoering	10.973	-2.000		2.547			11.520
Vastgoed en Grondbedrijf	19.661	2.358		547	100		22.666
Algemeen financieel beleid	101.582	55.593		20.776			177.951
Totaal baten	290.900	47.326	226	4.297	130	150	343.029
Totaalsaldo baten en lasten	-6.279	4.900	-313	-814	2.827	-838	-516
mutaties in reserves							
storting reserves	8.700	-2.490		-124		128	6.214
beschikking reserves	15.072	-7.057		-1.389		113	6.739
Totaal mutaties in reserves	6.372	-4.567		-1.265		-15	525
Resultaat	93	334	-313	-2.079	2.827	-853	10

Financiële prognoses 2016-2018

Voor het opstellen en de actualisering van de financiële prognoses voor de jaren 2016 en 2017 is uitgegaan van een vergelijkbare aanpak als bij de begroting voor 2015.

Dat betekent dat de jaarschijven 2016 en 2017 uit de bestaande meerjarenprognose waar dat nodig was zijn geactualiseerd en ook dat er een eerste prognose is gemaakt voor het jaar 2018. Die

prognose gaat uit van voortzetting van het aanvaarde beleid en geeft op basis daarvan eveneens een sluitend beeld.

De nieuwe prognoses 2016-2018 zijn richtinggevend voor de route waarlangs de Asser begroting zich de komende jaren ontwikkelt en voor de in de betreffende jaren te verwachten begrotingsresultaten. Via de komende jaarbegroting en de voorjaarsnota's vindt tussentijdse bijstelling en verfijning plaats.

Programmabudgetten 2016-2018							(bedragen * € 1.000)	
Programma	Begroting begin	Mutaties		Actualisatie	Bezuiniging	Ambitie		
		MJP	Volume			CP	Begroting eind	
begrotingsjaar 2016								
lasten	343.544	-15.933	532	2.758	-1.838	838	329.900	
batens	343.029	-16.648	220	1.297	240	150	328.288	
saldo baten en lasten	-516	-714	-312	-1.461	2.078	-688	-1.612	
mutaties in reserves	525	1.168		-20		-15	1.658	
Resultaat 2016	10	454	-312	-1.481	2.078	-703	46	
begrotingsjaar 2017								
lasten	329.900	-11.925	537	921	-1.040		318.393	
batens	328.288	-12.189	224	-190	240		316.373	
saldo baten en lasten	-1.612	-264	-313	-1.111	1.280		-2.020	
mutaties in reserves	1.658	526					2.185	
Resultaat 2017	46	263	-313	-1.111	1.280		164	
begrotingsjaar 2018								
lasten	318.393		537	787	-1.126		318.591	
batens	316.373		224	-191			316.406	
saldo baten en lasten	-2.020		-313	-978	1.126		-2.185	
mutaties in reserves	2.185			9			2.194	
Resultaat 2018	164		-313	-969	1.126		9	

Maatregelen Minderen met Maat

De bezuinigingsmaatregelen stammend uit de bestuursperiode 2010-2014 zijn inmiddels nagenoeg volledig met maatregelen belegd, in de programma- en productbudgetten verankerd, in uitvoering genomen en inmiddels ook grotendeels gerealiseerd.

De maatregelen uit de beleidsnotitie Minderen met Mate worden, ervan uitgaande dat uw raad daarmee instemt, met ingang van 2015 in uitvoering genomen. Voor dekking van de kosten die zijn verbonden aan de uitvoering van ons collegeprogramma 2014-2018 zijn specifieke dekkingsmaatregelen getroffen.

7. Bezuinigingen 2014-2018

Sinds de start van de crisis zijn de volgende pakketten met bezuinigingsmaatregelen vastgesteld en in uitvoering genomen.

Bezuinigingen 2014-2018 en volgende jaren		(bedragen* € 1.000)			
Omschrijving / jaar	2014	2015	2016	2017	2018 ev
Producten					
Uitvoeringsprogramma CP 2011-2014	9.064	9.064	9.064	9.064	9.064
Aanvullende bezuinigingen 2012-2015	2.520	2.520	2.520	2.520	2.520
Nota Verder Bouwen 2014-2017	4.577	5.010	4.914	4.622	4.278
Minderen met Maat 2015-2018	-	2.827	3.405	3.622	3.711
Totaal producten	16.161	19.421	19.903	19.828	19.573
Bedrijfsvoering					
Uitvoeringsprogramma 2011-2014	5.793	5.793	5.793	5.793	5.793
Aanvullende bezuinigingen 2012-2015	2.200	3.200	3.200	3.200	3.200
Nota Verder Bouwen 2014-2017	1.400	1.650	1.900	2.150	2.400
Minderen met Maat 2015-2018	-	-	-	1.000	2.100
Totaal bedrijfsvoering	9.393	10.643	10.893	12.143	13.493
Verbonden partijen					
Uitvoeringsprogramma 2011-2014	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Aanvullende bezuinigingen 2012-2015	-	-	-	-	-
Nota Verder Bouwen 2014-2017	-	-	-	-	-
Minderen met Maat 2015-2018	-	-	-	-	-
Totaal verbonden partijen	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Totaal bezuinigingsmaatregelen 2014-2018 ev	26.554	31.064	31.796	32.971	34.066

Specificatie bezuinigingsmaatregelen Minderen met Maat 2015-2018

(bedragen * € 1.000)

Onderdeel / maatregel	2015	2016	2017	2018
Bezuinigingsmaatregelen				
Wonen in Assen				
Woningbouw/woonplan				
Monumentenzorg				
Afschaffen subsidieregeling	-37	-37	-37	-37
Openbare ruimte				
Wegbeheer				
Terugbrengen beeldkwaliteit	-500	-500	-500	-500
Verzorging infrastructuur				

Specificatie bezuinigingsmaatregelen Minderen met Maat 2015-2018

(bedragen * € 1.000)

Onderdeel / maatregel	2015	2016	2017	2018
Terugbrengen beeldkwaliteit	-50	-50	-50	-50
Verlagen mairegime	-160	-160	-160	-160
Verminderen markeringen en bebording	-20	-20	-20	-20
Verminderen straatmeubilair	-15	-15	-15	-15
Verminderen/aanpassen onkruidbestrijding	-50	-50	-50	-50
Verminderen/aanpassen ov-punten	-180	-180	-180	-180
Groenbeheer				
Meewerkers 3 maanden op uitkeringsbasis		-150	-150	-150
Omvorming intensief gras naar extensief gras	-185	-185	-185	-185
Terugbrengen beeldkwaliteit	-250	-250	-250	-250
Verlagen mairegime	-50	-50	-50	-50
Verminderen bloembakken en inboet bomen	-45	-45	-45	-45
Verminderen speeltoestellen	-50	-50	-50	-50
Totaal Wonen in Assen	-1.592	-1.742	-1.742	-1.742
Meedoen in Assen				
Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)				
Lokaal jeugdbeleid				
Aanpassen rolverdeling (peuterspeelzaalwerk, kinderopvang, Brede School, naschoolse activiteiten)		-150	-150	-150
Mijn Buurt Assen				
Welzijnswerk				
Afromen jaarlijkse onderbesteding stedelijke projecten	-50	-50	-50	-50
Sport				
Sport				
Reduceren beleidsmiddelen	-76	-114	-154	-180
Onderwijs				
Schoolbestuurlijke taken				
Doorberekenen dienstverlening	-30	-30	-30	-30
Totaal Meedoen in Assen	-156	-344	-384	-410
Bedrijfsvoering				
Bedrijfsvoering				
Bedrijfsvoering				
Anders organiseren			-1.000	-2.100
Totaal Bedrijfsvoering			-1.000	-2.100
Vastgoed en Grondbedrijf				
Vastgoed				
^{6x} x Vastgoed				
Aanpassen beheer wijkgebouwen	-79	-79	-79	-79
Aanpassen verzekeringen	-50	-50	-50	-50
Beperken schoonhouden	-100	-100	-100	-100
Onderhoudsniveaus differentiëren per gebouw	-300	-300	-300	-300
Verhoging huuropbrengsten (sportaccommodaties)	-100	-100	-100	-100
Totaal Vastgoed en Grondbedrijf	-629	-629	-629	-629
Algemeen financieel beleid				
Belastingheffing				
Belastingheffing en invordering				
Boventrendmatige aanpassing OZB (+ 1,5%)		-240	-480	-480

Specificatie bezuinigingsmaatregelen Minderen met Maat 2015-2018

(bedragen * € 1.000)

Onderdeel / maatregel	2015	2016	2017	2018
Overige algemene middelen				
Prijsontwikkeling				
Afzien toekenning prijscompensatie	-450	-450	-450	-450
Totaal Algemeen financieel beleid	-450	-690	-930	-930
Totaal Bezuinigingsmaatregelen	-2.827	-3.405	-4.685	-5.811
Dekkingsmaatregelen Collegeprogramma				
Algemeen financieel beleid				
Onvoorzien/incidenteel				
Onvoorzien				
Afvoeren deel budget incidentele ruimte		-500	-500	-500
Overige algemene middelen				
Overige algemene dekkingsmiddelen				
Afvoeren stelpost bijzondere bijstand		-450	-450	-450
Afzien van indexatie reserves		-550	-550	-550
Totaal Algemeen financieel beleid		-1.500	-1.500	-1.500
Totaal Dekkingsmaatregelen Collegeprogramma		-1.500	-1.500	-1.500
Overbruggingsmaatregelen				
Algemeen financieel beleid				
Overige algemene middelen				
Overige algemene dekkingsmiddelen				
Inzet deel restantbuffer macro economische ontwikkeling	-650			
Inzet vrijval kapitaallasten (ivm vertraging in uitvoering)	-1.000	-300		
Totaal Algemeen financieel beleid	-1.650	-300		
Totaal Overbruggingsmaatregelen	-1.650	-300		
Totaal maatregelen	-4.477	-5.205	-6.185	-7.311

8. Overzicht lasten en baten per programma en beleidsthema

Lasten en baten per beleidsthema							(bedragen * € 1.000)
Programma / Beleidsthema	Realisatie		Begroting	Meerjarenprognose			
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
lasten							
Wonen in Assen							
Woningbouw/woonplan	1.985	1.754	1.451	1.451	1.451	1.451	
Openbare ruimte	11.802	13.393	11.970	12.244	12.512	12.782	
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer	228	292	217	292	292	292	
Duurzaamheid	4.751	5.390	5.599	4.713	4.856	4.979	
Totaal Wonen in Assen	18.767	20.829	19.237	18.700	19.111	19.504	
Werken in Assen							
Werkgelegenheid (incl.Participatiewet)	54.978	57.468	54.350	53.165	53.265	53.265	
Economische ontwikkelingen en innovatie	1.384	954	1.226	1.136	1.036	1.036	
FlorijnAs	13.687	60.450	54.752	37.821	27.535	27.535	
Totaal Werken in Assen	70.049	118.872	110.328	92.122	81.836	81.836	
Meedoen in Assen							
Nog in te vullen taak Zorg en Welzijn		-911					
Jeugd zorg (incl. transitie Jeugdzorg)	1.212	1.896	24.542	24.407	24.407	24.407	
WMO, gezondh. zorg en vrijw. Werk	13.058	15.119	49.738	49.719	49.641	49.641	
Mijn Buurt Assen	3.322	3.923	2.423	2.785	2.785	2.785	
Meedoenbeleid	2.711	3.203	2.453	2.603	2.603	2.603	
Sport	1.176	306	309	271	231	126	
Schuldhelpverlening	990	809	511	511	511	511	
Onderwijs	29.235	27.806	26.855	26.154	25.976	25.976	
Totaal Meedoen in Assen	51.705	52.152	106.832	106.451	106.155	106.050	
Aantrekkelijk Assen							
Aantrekkelijke binnenstad	166	153	153	153	153	153	
Cultureel Hart	10.667	9.369	9.406	9.514	9.638	9.638	
Evenementen	905	1.003	843	1.043	1.043	1.043	
Parkeren	2.688	522	516	525	534	544	
Veiligheid	998	3.394	3.286	3.337	3.337	3.337	
Totaal Aantrekkelijk Assen	15.424	14.442	14.205	14.573	14.707	14.716	
Samen werken aan Assen							
Bestuur	3.059	3.099	2.923	2.862	2.722	2.712	
Regionale samenwerking	143	119	124	129	134	139	
Dienstverlening	1.408	2.690	2.222	2.062	2.162	2.222	
Totaal Samen werken aan Assen	4.611	5.908	5.269	5.053	5.018	5.073	
Bedrijfsvoering							
Bedrijfsvoering	45.390	50.177	51.875	51.303	49.038	48.328	
Totaal Bedrijfsvoering	45.390	50.177	51.875	51.303	49.038	48.328	

Programma / Beleidsthema	Realisatie		Begroting	Meerjarenprognose		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Vastgoed en Grondbedrijf						
Vastgoed	22.100	29.515	30.536	31.323	31.707	31.777
Grondbedrijf	15.286	5.294	6.362	12.526	12.280	12.280
Totaal Vastgoed en Grondbedrijf	37.386	34.809	36.898	43.849	43.987	44.057
Algemeen financieel beleid						
Onvoorzien/incidenteel		823	1.123	633	643	653
Belastingheffing	117	149	144	154	164	174
Financiering/Belegging	247	286	284	284	284	284
Gemeentefonds	-427	250	250	250	250	250
Overige algemene middelen	159	2.130	541	-30	642	1.107
Bezuinigingstaakstelling						
Saldi kostenplaatsen	-1.031	-3.647	-3.440	-3.440	-3.440	-3.440
Saldo		-2	-2	-2	-2	-2
Totaal Algemeen financieel beleid	-934	-11	-1.100	-2.151	-1.459	-974
Totaal lasten	242.398	297.179	343.544	329.900	318.393	318.591

Lasten en baten per beleidsthema

(bedragen * € 1.000)

Programma / Beleidsthema	Realisatie		Begroting	Meerjarenprognose		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
baten						
Wonen in Assen						
Woningbouw/woonplan	1.641	1.435	1.174	1.424	1.424	1.424
Openbare ruimte	8.416	7.982	8.290	8.502	8.553	8.602
Duurzaamheid	9.261	9.076	9.263	9.346	9.469	9.592
Totaal Wonen in Assen	19.317	18.493	18.727	19.272	19.446	19.618
Werken in Assen						
Werkgelegenheid (incl. Participatiewet)	49.874	50.312	28.726	27.574	27.574	27.574
Economische ontwikkelingen en innovatie	481					
FlorijnAs	13.687	60.450	54.752	37.821	27.535	27.535
Totaal Werken in Assen	64.042	110.762	83.478	65.395	55.109	55.109
Meedoen in Assen						
Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)	145					
Wmo, gezondh. zorg en vrijw. Werk	1.097	1.066	1.031	1.031	1.031	1.031
Mijn Buurt Assen	275	407	150	300	300	300
Sport	69					
Onderwijs	26.762	25.109	24.477	23.991	23.767	23.767
Totaal Meedoen in Assen	28.348	26.581	25.657	25.321	25.098	25.098
Aantrekkelijk Assen						
Aantrekkelijke binnenstad	11	25	25	25	25	25
Cultureel Hart	567					
Evenementen	228	244	244	244	244	244
Parkeren	4.227	1.480	1.702	1.702	1.702	1.702
Veiligheid	532	16	16	16	16	16

Lasten en baten per beleidsthema							(bedragen * € 1.000)
Programma / Beleidsthema	Realisatie		Begroting	Meerjarenprognose			
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Totaal Aantrekkelijk Assen	5.565	1.765	1.987	1.987	1.987	1.987	
Samen werken aan Assen							
Bestuur	5	1					
Dienstverlening	978	1.082	1.042	1.042	1.042	1.042	
Totaal Samen werken aan Assen	984	1.083	1.042	1.042	1.042	1.042	
Bedrijfsvoering							
Bedrijfsvoering	-1.186	10.973	11.520	10.698	9.198	9.198	
Totaal Bedrijfsvoering	-1.186	10.973	11.520	10.698	9.198	9.198	
Vastgoed en Grondbedrijf							
Vastgoed	10.037	13.951	14.279	14.279	14.279	14.279	
Grondbedrijf	3.069	5.710	8.388	13.946	13.285	13.285	
Totaal Vastgoed en Grondbedrijf	13.106	19.661	22.666	28.224	27.564	27.564	
Algemeen financieel beleid							
Belastingheffing	14.439	16.365	16.650	17.261	17.912	18.373	
Financiering/Belegging	10.091	8.164	9.402	7.311	7.336	7.361	
Gemeentefonds	73.284	74.993	151.837	151.714	151.619	150.994	
Overige algemene middelen	163	2.060	62	62	62	62	
Totaal Algemeen financieel beleid	97.977	101.582	177.951	176.348	176.929	176.790	
Totaal baten	228.153	290.900	343.029	328.288	316.373	316.406	

Lasten en baten per beleidsthema							(bedragen * € 1.000)
Programma / Beleidsthema	Realisatie		Begroting	Meerjarenprognose			
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Totaal saldo van baten en lasten	-14.245	-6.279	-516	-1.612	-2.020	-2.185	
mutaties in reserves							
storting reserves	6.831	8.700	6.214	3.907	3.562	7.492	
beschikking reserves	24.769	15.072	6.739	5.565	5.746	9.685	
Totaal mutaties in reserves	17.938	6.372	525	1.658	2.185	2.194	
Resultaat	3.693	93	10	46	164	9	

9. Incidentele lasten en baten

Op basis van de gehanteerde criteria kan in totaal € 7,0 miljoen van de in de begroting 2015 opgenomen budgetten als incidenteel worden aange-merkt. Bij de baten gaat het om een totaalbedrag van € 6,1 miljoen. Vanaf 2016 loopt de omvang van de incidentele middelen op basis van de huidige inzichten terug tot circa € 0,8 miljoen.

Nut en noodzaak

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) dient de gemeentebegroting te voorzien in een overzicht van incidentele lasten en baten. Het inzicht daarin is noodzakelijk in het kader van het financieel toezicht en de beoordeling van de begroting door Gedeputeerde Staten. Uitgangspunt daarbij is dat structurele lasten gedekt dienen te worden door structurele baten.

Criteria

Bij de inventarisatie van de in de programmabegroting 2015 en de meerjarenprognose 2016-

2018 opgenomen incidentele lasten en baten zijn – ter nadere invulling van de door de commissie voor het Besluit begroting en verantwoording gemeenten (BBV) uitgebrachte ‘notitie incidentele en structurele lasten en baten’ – de volgende criteria gehanteerd.

- Lasten/baten die alleen in het jaar 2015, 2016, 2017 of 2018 voorkomen.
- Lasten/baten die zich maximaal gedurende drie jaar voordoen (2015-2017).
- Lasten/baten waarvan de eindigheid vastligt op basis van raadsbesluit en/of toekenningsbesluit, ook als de looptijd langer is dan drie jaar.
- Onttrekkingen en toevoegingen aan reserves met een looptijd korter dan drie jaar.

Toepassing van bovenstaande criteria op de ramingen in de begroting 2015 en de prognoses 2016-2018 levert het volgende beeld op:

Overzicht incidentele lasten en baten								(bedragen * € 1.000)	
Omschrijving	2015		2016		2017		2018		
	Lasten	Baten	lasten	baten	Lasten	Baten	lasten	baten	
Wonen									
Verkeersveiligheid	33	-	65	-	65	-	65	-	
Stimulering OV	42	-	85	-	85	-	85	-	
Speelvoorzieningen	40	-	-	-	-	-	-	-	
Duurzaamheid	56	-	113	-	113	-	113	-	
Opbrengst Attero	-	56	-	113	-	113	-	113	
Afvalinzameling	1.000	-	-	-	-	-	-	-	
Reserve rioolbeheer	-	1.000	-	-	-	-	-	-	
Werken									
Economisch beleid	56	-	113	-	113	-	113	-	
Opbrengst Attero	-	56	-	113	-	113	-	113	
Relatiebeheer	10	-	20	-	20	-	20	-	
Versterking TIP	15	-	30	-	30	-	30	-	
Sensor Universe	550	-	450	-	350	-	350	-	
Reserve co-financiering EZ	-	185	-	65	-	-	-	-	
Meedoen									
Jongerendentank	15	-	30	-	30	-	30	-	

Overzicht incidentele lasten en baten							(bedragen * € 1.000)		
Omschrijving	2015		2016		2017		2018		
	Lasten	Baten	lasten	baten	Lasten	Baten	lasten	baten	
Meedoenbeleid	150	-	300	-	300	-	300	-	
Mijn buurt Assen	300	150	600	300	600	300	600	300	
Onderwijs (boekwaarde)	95	-	-	-	-	-	-	-	
Onderwijsreserve	-	95	-	-	-	-	-	-	
Vrijwilligersbeleid	68	-	135	-	135	-	135	-	
Gezond in de Stad	79	-	79	-	79	-	-	-	
Aantrekkelijk									
Evenementenbeleid	125	-	250	-	250	-	250	-	
Marketing	50	-	100	-	100	-	100	-	
Economische ontw.	25	-	50	-	50	-	50	-	
Samen werken									
Verkiezingen	160	-	-	-	100	-	160	-	
Raadsexkursie	10	-	-	-	10	-	-	-	
Gemeentedag	20	-	-	-	20	-	-	-	
Bedrijfsvoering									
Inzet BBL-ers	150	-	150	-	150	-	150	-	
Ketenregisseur	20	-	40	-	40	-	40	-	
Reorganisatiefrictie	2.312	2.312	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	
Reserve combifuncties	63	-	-	-	-	-	-	-	
Algemeen financieel beleid									
Risicobuffer	600	-	-	-	-	-	-	-	
Versterking FGP	-	-	-	-	-	-	4.000	-	
Essentreserve	-	-	-	-	-	-	-	4.000	
Garantstelling RWE ca	-	2.062	-	-	-	-	-	-	
Storting Essent reserve	2.062	-	-	-	-	-	-	-	
Afwikkeling Attero	-	54	-	-	-	-	-	-	
Gem.fonds verkiezingen	-	95	-	-	-	-	-	-	
Idem Gezond in de Stad	-	79	-	79	-	79	-	-	
Idem kasschuif NUP	-	-/ 445	-	-	-	-	-	-	
Algemene reserve (sensor)	-	365	-	135	-	-	-	-	
Vrijval kapitaallasten	-1.000	-	-300	-	-	-	-	-	
Verlaging budget incidenteel	-	-	-500	-	-/ 500	-	-/ 500	-	
Stelpost bijzondere bijstand	-	-	-450	-	-/ 450	-	-/ 450	-	
Afzien indexatie reserves	-	-	-550	-	-/ 550	-	-/ 550	-	
Totaal	7.043	6.127	810	805	840	605	4.791	4.526	

10. Gemeentelijke reservepositie

Algemene beleidslijn

Zorg voor een gezonde en doelgerichte reservepositie, waarmee in de beleidsuitvoering slagvaardig kan worden geopereerd en die inzetbaar is als weerstandsvermogen bij calamiteiten: dit is het uitgangspunt van het beleid.

Reserves dienen ter ondersteuning van het gemeentelijk beleid.

Onnodige en/of ongelimiteerde vastlegging van middelen in reserves is niet toegestaan. Overtollige middelen vloeien zo snel mogelijk terug naar de algemene reserve(s) om van daaruit ingezet te kunnen worden voor andere bestuurlijke doelen. Reserves en voorzieningen die te lang een slapend bestaan leiden, worden opgeheven.

Toetsing vindt plaats door middel van periodieke doorlichting.

Invulling van deze hoofddoelstellingen vindt plaats op basis van de volgende uitgangspunten en werkafspraken.

Het instellen en/of opheffen van (bestemmings)reserves geschiedt door uw raad.

Bestemmingsreserves worden alleen gevormd voor realisatie van vooraf vastgestelde beleidsdoelen en/of projecten.

Besteding van de reservemiddelen geschiedt op basis van door uw raad vastgestelde beleidsregels.

Het besteden en/of voeden van reserves wordt vooraf via de begroting of via separate besluitvorming door uw raad geautoriseerd.

Met en vanuit bestemmingsreserves vindt, tenzij de reserve hierop specifiek is ingericht, geen structurele lastendeckking plaats.

Alleen reserves waarvoor dat op grond van een dekkings-/amortisatieplan vastligt, worden jaarlijks automatisch geïndexeerd.

Voorzieningen worden getroffen voor aangegane verplichtingen en/of duidelijk kwantificeerbare risico's en voor het parkeren van niet of niet volledig bestede externe gelden.

Beheers- en budgetbevoegdheden met betrekking tot reserves en voorzieningen, ambtelijk en bestuurlijk, zijn vooraf geregeld.

Er vindt periodieke rapportage en verantwoording plaats over de bereikte doelen, de besteding van de middelen en het gevoerde beheer.

Schommelingen in de gemeentebrede exploitatie worden vereffend via de algemene reserve; de daarvoor aan te houden buffer bedraagt deze bestuursperiode minimaal € 100,- per inwoner.

De algemene reserve is, als andere middelen daartoe ontbreken, beschikbaar voor dekking van lasten van bestuurlijke beleidsprioriteiten.

Essent-reserve is primair bestemd voor dividendcompensatie.

Er vindt geen vorming/instandhouding van reserves en voorzieningen beneden de € 25.000-grens plaats.

Exploitaties van de Algemene Dienst en het grondbedrijf zijn onafhankelijke exploitaties, elk met een eigen weerstandsvermogen en zo nodig met voorzieningen voor eigen specifieke risicoafdekking.

Eens in de vier jaar voeren wij een periodieke evaluatie van het beleid en de reservepositie uit.

Omvang en samenstelling reservepositie € 135,5 miljoen

Het overzicht hierna geeft op hoofdlijnen inzicht in de opbouw en samenstelling van de gemeentelijke reserves en/of voorzieningen. Het gaat om een prognose van de stand op 1 januari 2015, gebaseerd op de situatie en inzichten medio 2014.

Indeling reserves en voorzieningen; prognose 1 januari 2015

(bedragen x € 1.000)

Categorie	Prognose 01-01-2015	totaal per categorie	Opmerkingen
Algemene reserves			
Algemene reserve; algemeen	9.914	-	minimale omvang € 100 per inwoner;
Algemene/Weerstandsres. Grondbedrijf	18.433	-	buffer op basis van ILO –norm
totaal algemene reserves	-	28.347	
Bestemmingsreserves met vaste amortisatie			
Bouwfonds	4.641	-	kostendekking nieuwbouwprojecten
BCF	347	-	demping BCF-effecten
Reserve MRI	8.366	-	algemeen dekkingsmiddel investeringslasten
Reserve Weiersstraat	19.227	-	kostendekking exploitatie De Nieuwe Kolk
Reserve wielerbaan	2.933	-	kostendekking exploitatie wielerbaan
Reserve exploitatie De Nieuwe Kolk	6.181	-	kostendekking exploitatie De Nieuwe Kolk
Reserve MFA-Assen oost	p.m	-	Kostendekking Mfa-Assen oost
totaal Bestemmingsreserves	-	41.695	
Kostendekking grote investeringsprojecten			
Reserve Grote Projecten	63	-	cofinanciering projecten;
Reserve Parkeergarages	117	-	exploitatie betaald parkeren
totaal kostendekking grote invest.projecten	-	180	
Kostendekking specifieke beleidstaken			
Reserve verkoop Essent aandelen	28.106	-	dividendcompensatie, versterking RGP;
Straten en wegen	4.052	-	bestemd voor beheer en onderhoud
Riolering	1.554	-	beheer en onderhoud rioolstelsels
Locatie gebonden subsidies	60	-	best. gekoppeld afspraken Landman-gelden
Verkeersmaatregelen	75	-	voor projecten verkeersveiligheid
Bestemmingsplannen	181	-	inloop achterstanden
Onderwijs	1.107	-	diverse onderwijsdoeleinden
Sport en spel	656	-	speelvoorzieningen oudere jeugd
Duurzaamheid	33	-	kostendekking duurzaamheidsprojecten
Wet Maatschappelijke Ondersteuning	297	-	risicoafdekking opneindregeling
Groenontwikkeling	-60	-	kostendekking groenprojecten
Stimulering economische beleid	432	-	Cofinanciering projecten c.a.
Vluchtelingen/asielzoekers	-	-	risicoafdekking opneindregeling
Beeldende kunst openbare ruimte	660	-	stimulering beeldende kunst
Stedelijke vernieuwing/bws	227	-	cofinanciering projecten stedelijke vernieuwing
Combinatiefunctionarissen	43	-	kostendekking sport en buurtwerkers.
Totaal Specifieke beleidstaken	-	37.423	
Totaal Reserves	-	107.645	
Voorzieningen *			
FPU, pensioen en frictie	2.727	-	verplichtingen vm. personeel, collegeleden
Frictiefonds personeel	3.139	-	dekking frictie kosten bezuinigingen
Onderh. gem. gebouwen en accomm.	4.541	-	instandhouding gemeentelijke panden
Kapitaalverstrekking Vamij	370	-	voorziening achtergestelde lening
Garantstelling Vennootschap BV	2.546	-	risicoafdekking afwikkeling verkoop Essent
Kunstwerken en riolering	7.419	-	uitvoering rioolbeheersplan; vervanging riool
Stadsontwikkeling	1.048	-	stadsvernieuwing/verkeersmaatregelen
Afvalstoffenheffing	-	-	egalisatie/verrekening met tarief
Werk en inkomen	283	-	verplichtingen wwv/esf/roc
Zorg, welzijn en sport	855	-	o.a. verplichtingen combinatie functionarissen
FlorijnAs	4.779	-	Kostendekking FlorijnAs projecten
Totaal voorzieningen	-	27.707	
Totaal reserves en voorzieningen	-	135.352	

* Exclusief de zogenoemde transitoria ad € 11,4 miljoen, waaronder de FlorijnAs-gelden.

Overzicht structurele onttrekkingen en stortingen reserves 2015-2018

In de begroting 2015 en de financiële prognoses voor 2016-2018 is op basis van besluitvorming en/of bestaande spelregels rekening gehouden met de volgende structurele toevoegingen en onttrekkingen aan algemene en bestemmingsreserves.

Structurele mutaties in de reserves 2015		(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018	
Structurele onttrekkingen					
Reserve sport en spelvoorzieningen jongeren	102	102	102	102	
Reserve duurzaamheid	56	113	113	113	
Reserve co-financiering economisch beleid	241	178	113	113	
Reserve Weiersstraat; bibliotheek	188	188	188	188	
Reserve Weiersstraat; theater	1.929	1.924	1.934	1.934	
Reserve Weiersstraat; CBK	184	184	184	194	
Reserve voorgezet onderwijs	-	-	300	300	
Reserve MFA-assen oost	148	148	148	148	
Reserve wielervedbaan	275	275	275	275	
Reserve btw-compensatiefonds	193	126	62	-	
Reserve Essent; DNK	528	528	528	528	
Reserve MRI	891	891	891	891	
Bouwfonds stadhuis	759	759	759	759	
Algemene reserve grondbedrijf	150	150	150	-	
Totaal structurele onttrekkingen	5.644	5.566	5.747	5.545	
Structurele stortingen					
Reserve duurzaamheid	56	113	113	113	
Bouwfonds stadhuis	187	207	227	247	
Diverse bestemmingsreserves (indexatie)	2.115	2.035	1.950	1.840	
Totaal structurele stortingen	2.358	2.355	2.290	2.200	

11. Arbeidskostengerelateerde verplichtingen

Algemene beleidslijn

Arbeidskostengerelateerde verplichtingen zijn aanspraken op uitkeringen van zittende en voormalige bestuurders en van personeel dat werkzaam is bij de gemeente of daar werkzaam is geweest. Op grond van het Burgerlijk Wetboek moeten ondernemingen voor deze aanspraken en verplichtingen financiële voorzieningen treffen. Op grond van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) geldt voor gemeenten een uitzondering op deze regel. Die uitzondering houdt in dat:

- jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een vergelijkbaar volume als reguliere last in de begroting worden opgenomen en in de rekening worden verantwoord;
- hierover jaarlijks een beschouwing wordt opgenomen in de toelichting op de begroting/jaarrekening (artikel 20.2 BBV);
- gemeenten als resultaat daarvan geen bijzondere financiële voorzieningen behoeven te treffen (artikel 44.3 BBV).

Het is aan de gemeente zelf om af te wegen of er sprake is van een 'jaarlijks vergelijkbaar volume'. Ter uitvoering volgt hieronder de op grond van artikel 20.2 van het Besluit begroting en verantwoording gemeenten (BBV) voorgeschreven beschouwing over de voor het jaar 2015 relevante arbeidskostengerelateerde verplichtingen van de gemeente Assen.

Uitkeringen aan voormalige gemeenteambtenaren

Op grond van de geldende rechtspositionele regelingen en afspraken zijn voor het voormalig gemeentelijk personeel de volgende vier categorieën te onderscheiden.

Wachtgelduitkeringen

Dit betreft de wachtgeldverplichtingen aan ambtenaren van de gemeente Assen die voor 2003 ontslag hebben gekregen om redenen anders dan reorganisatie. Voor afdekking van wachtgelduitkeringen is een budget van € 0,1 miljoen in de begroting 2015 opgenomen. De nog voor deze

regeling noodzakelijke middeleninzet zal door tijdsverloop geleidelijk vervallen. Aangezien de wachtgeldregeling voor ambtenaren is afgeschaft, ontstaan er geen nieuwe verplichtingen.

Werkloosheidswet

Sinds 2003 valt het gemeentelijk personeel onder de Werkloosheidswet. De gemeenten blijven 'eigenrisicodrager'. De voor hen optredende financiële gevolgen zijn afhankelijk van het beroep dat op de regeling wordt gedaan en de tijdsduur daarvan. Op basis van lopende verplichtingen is in de begroting 2015 een budget geraamd van € 0,28 miljoen structureel.

Uitvoering 55+- en 57+-regeling

In verband met de versobering en afschaffing van bestaande regelingen voor vervroegde uitdiensttreding en met realisatie van de in het kader van de bezuinigingen afgesproken personeelsreductie, is het toenmalig personeel de mogelijkheid geboden om met gebruikmaking van bestaande faciliteiten versneld uit dienst te treden. Die faciliteiten bestonden uit het toepassen van de reguliere gemeentelijke regeling Flexibel Pensioen en Uittreden (FPU), waar nodig aangevuld met de 55+-regelingen uit de Reorganisatieleidraad. De verplichtingen die voortvloeien uit de reguliere gemeentelijke FPU-regeling worden gedekt uit het hiervoor in de begroting opgenomen budget.

Voor dekking van de kosten en verplichtingen die voortvloeien uit de 55+-regeling, is destijds een aparte financiële voorziening getroffen van € 2,4 miljoen (contante waarde). De omvang van deze voorziening wordt jaarlijks herbeoordeeld en indien nodig bijgesteld. Ultimo 2013 bedroeg de werkelijke stand van deze voorziening € 0,12 miljoen. De op de voorziening drukkende verplichtingen lopen in 2015 af. De voor dit doel in 2014 en 2015 nog te maken kosten zijn in totaal geraamd op € 0,07 miljoen.

Voor dekking van de kosten van personele frictie die is ontstaan als gevolg van de bezuinigingen en de organisatieontwikkeling in de vorige bestuursperiode, is een aparte voorziening getroffen met een totale voeding van € 6,0 miljoen.

Eind 2013 was in deze voorziening in totaal nog voor € 4,1 miljoen aan ruimte voor dekking van frictiekosten beschikbaar.

Gemeentelijk Flexibel Pensioen en Uittreden (FPU)-plus

Dit betreft een in eerdere gemeentelijke collectieve arbeidsovereenkomsten (cao's) afgesproken gemeentelijke toeslag op de reguliere FPU-regeling. Omvang en beloop van de financiële verplichtingen zijn afhankelijk van de leeftijdsopbouw van het personeel en het beroep dat de afgelopen jaren op de regeling is gedaan. In de begroting wordt een vast budget geraamd dat jaarlijks wordt geïndexeerd op basis van de loonindex. Voor 2015 is die index bepaald op twee procent. In de begroting 2015 is voor lastendekking van de gemeentelijke FPU-plusverplichtingen een budget beschikbaar van € 0,3 miljoen structureel. Als gevolg van versoering/afschaffing van de gemeentelijke FPU-regelingen zal het beslag op het budget de komende jaren afnemen.

Wachtgelden en pensioenen voormalige collegeleden

Voor voormalige leden van colleges van burgemeester en wethouders zijn de volgende rechtspositionele regelingen met daaraan gekoppelde financiële verplichtingen van belang.

Wachtgeldrechten en -uitkeringen voormalige collegeleden

Dit betreft op basis van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa) toegekende wachtgelduitkeringen aan voormalige collegeleden. Omvang en beloop van de uitkeringen zijn afhankelijk van door betrokkenen opgebouwde rechten. In de begroting 2015 hebben wij het totaal van deze wachtgelduitkeringen geraamd op € 0,52 miljoen. Het budget is ten opzichte van 2014 geactualiseerd en aangepast. Daarbij is rekening gehouden met de extra lasten van de personele mutaties in ons college. Indien omvang en samenstelling van het bestand de komende jaren niet wijzigen, is sprake van een geleidelijke daling van de financiële verplichtingen.

De omvang van mogelijke nieuwe wachtgeldaanspraken is niet vooraf in te schatten. Tussentijds

vertrek van collegeleden, verkiezingen en resultaten van collegevorming en –wisseling kunnen daarop van invloed zijn. Als daartoe aanleiding bestaat, worden de voor dit doel te ramen budgetten op de gebruikelijke wijze aan de veranderde omstandigheden aangepast. Voor dekking van mogelijke toekomstige verplichtingen in verband met overlijden is een overlijdensrisicoverzekering afgesloten.

Waardeoverdracht opgebouwde pensioenrechten

Op basis van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa) bestaat voor wethouders de mogelijkheid tot waardeoverdracht van opgebouwde pensioenaanspraken. De omvang ervan is afhankelijk van de tijdsduur dat de betrokkene het wethouderschap heeft uitgeoefend. De mate waarin en het moment waarop van de mogelijkheid tot waardeoverdracht gebruik wordt gemaakt, zijn niet vooraf te plannen. De omvang van de lopende pensioenaanspraken wordt jaarlijks geïnventariseerd. De actuele waarde van de opgebouwde pensioenrechten van de zittende en oud-wethouders bedroeg ultimo 2013 ruim € 2,5 miljoen. Voor risicoafdekking in dit verband is een overeenkomstige voorziening beschikbaar. Op grond van nadere uitleg van het Besluit begroting en verantwoording gemeenten (BBV) kunnen deze lasten feitelijk niet worden aangemerkt als 'kosten met een jaarlijks vergelijkbaar volume'.

Rechtspositionele regelingen gemeentelijk personeel

Op grond van de voor het gemeentelijk personeel geldende rechtspositionele regelingen en/of afspraken zijn hierin de volgende categorieën te onderscheiden.

Opgebouwde vakantiegeldrechten

Het betreft vakantiegeldrechten (8%) die in de loop van het jaar door het personeel worden opgebouwd. Deze lasten worden jaarlijks in de salaris-/gemeentebegroting opgenomen. In de voor 2015 in de begroting opgenomen loonsom van € 40,8 miljoen is circa € 2,8 miljoen voor uitbetaling van het vakantiegeld opgenomen. Als gevolg

van personele krimp zal het totaalvolume de komende jaren waarschijnlijk licht afnemen.

Opgebouwde rechten eindejaarsuitkering

Dit betreft opgebouwde rechten in verband met de jaarlijkse gemeentelijke eindejaarsuitkering. Op grond van de bestaande gemeentelijke arbeidsvoorwaarden bedraagt die uitkering thans 6% van de loonsom. De totale ruimte die met het oog daarop in de begroting 2015 is opgenomen, bedraagt bij benadering € 2,2 miljoen. Als gevolg van personele krimp zal het totaalvolume de komende jaren waarschijnlijk licht afnemen.

Opgebouwde rechten in verband met leeftijdsverlof

Sinds de versoering van de regelingen voor vervroegd uit dienst treden ontvangt het gemeentelijk personeel jaarlijks een financiële tegemoetkoming die naar keuze van de werknemer kan worden ingezet voor de opbouw van leeftijdsverlof. De regeling geldt voor het personeel dat geen rechten meer kan doen gelden op de oude gemeentelijke FPU-regeling. De hoogte van de uitkering voor leeftijdsverlof bedraagt anderhalf procent van het brutoloon. De totale ruimte die voor dit doel in de begroting 2015 is opgenomen bedraagt bij benadering € 0,5 tot € 0,6 miljoen.

Tegemoetkoming aanvullende verzekering voormalig IZA-verzekerden

Gemeentelijk personeel dat voorheen voor de ziektekosten bij het IZA was verzekerd, heeft sinds de inwerkingtreding van het nieuwe ziektekostenstelsel recht op een tegemoetkoming in de meerkosten van een zelf afgesloten aanvullende ziektekostenverzekering. De hoogte van de tegemoetkoming is afhankelijk van de inschaling van het betreffende personeelslid. De tegemoetkoming wordt jaarlijks in december aan het personeel uitbetaald. Het voor dit doel in de loonsom/programmabegroting 2015 opgenomen budget bedraagt circa € 0,1 miljoen.

Persoonsgebonden budget

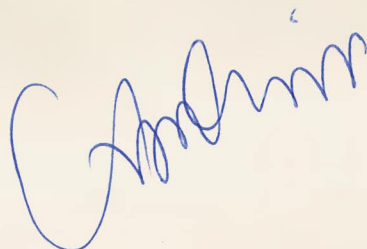
In het kader van de secundaire arbeidsvoorwaarden heeft het gemeentelijk personeel jaarlijks recht op een persoonsgebonden budget. Dit budget bedraagt € 375,- per fulltime-equivalent (fte). In de begroting is voor dit doel een totaalbudget geraamd van circa € 0,22 miljoen. In het begrotingsjaar niet gebruikte delen van het persoonsgebonden budget zijn op grond van fiscale wetgeving in een volgend begrotingsjaar niet meer voor het betrokken personeelslid beschikbaar.

programmabegroting Assen 2015

Ondertekening

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Assen,
in de openbare vergadering van de raad van 3 en 6 november 2014.

 , voorzitter

 , griffier

- mijn Assen -

bijlagen

- I. Productramingen
- II. Meerjarenprognose 2016, 2017, 2018
- III. Investeringsoverzicht en kapitaallasten
- IV. Gemeentefonds

Bijlage I Productramingen programmabegroting gemeente Assen 2015

Wonen in Assen (bedragen * € 1.000)						
Beleidsthema / Beleidsproduct	Realisatie 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Meerjarenprognose 2016 2017 2018		
saldo van baten en lasten						
lasten						
Woningbouw/woonplan						
Bouwzaken	147	121	122	122	122	122
Monumentenzorg	-9	50	12	12	12	12
Ruimtelijke ordening	1.739	1.577	1.311	1.311	1.311	1.311
Wonen	108	6	6	6	6	6
Openbare ruimte						
Begraven	190	240	240	240	240	240
Beheer en exploitatiebuitenruimte	67	93	93	93	93	93
Groenbeheer	3.113	2.003	1.360	1.271	1.372	1.473
Rioolbeheer en waterzuivering	3.791	4.254	4.475	4.675	4.714	4.751
Verzorging infrastructuur	2.628	3.177	2.881	2.999	3.083	3.170
Wegbeheer	2.013	3.626	2.921	2.966	3.011	3.056
Bereikbaarheid, verkeer en vervoer						
Openbaar vervoer	36	113	71	113	113	113
Verkeer	191	179	146	179	179	179
Duurzaamheid						
Bedrijfsafval	761	582	582	582	582	582
Huishoudelijk afval	3.544	3.935	4.155	3.270	3.412	3.535
Milieubeleid	447	872	862	862	862	862
Totaal lasten	18.767	20.829	19.237	18.700	19.111	19.504
baten						
Woningbouw/woonplan						
Bouwzaken	1.000	1.000	1.000	1.250	1.250	1.250
Ruimtelijke ordening	635	435	174	174	174	174
Wonen	6					
Openbare ruimte						
Begraven	647	679	679	679	679	679
Beheer en exploitatiebuitenruimte	350	360	360	360	360	360
Groenbeheer	252	174	174	174	174	174
Rioolbeheer en waterzuivering	6.053	6.107	6.403	6.603	6.642	6.679
Verzorging infrastructuur	843	580	592	604	616	628
Wegbeheer	270	82	82	82	82	82
Duurzaamheid						
Bedrijfsafval	1.722	1.870	1.870	1.870	1.870	1.870
Huishoudelijk afval	7.457	7.146	7.353	7.476	7.599	7.722
Milieubeleid	82	60	40			
Totaal baten	19.317	18.493	18.727	19.272	19.446	19.618
Totaal saldo van baten en lasten	550	-2.336	-510	572	335	114
mutaties in reserves						
storting reserves	2.283		56	113	113	113
beschikking reserves	709	1.102	1.158	215	215	215
Totaal mutaties in reserves	-1.574	1.102	1.102	102	102	102
Resultaat	-1.024	-1.234	592	674	437	216

Werken in Assen (bedragen * € 1.000)						
Beleidsthema / Beleidsproduct	Realisatie 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Meerjarenprognose 2016 2017 2018		
saldo van baten en lasten						
lasten						
Werkgelegenheid (incl. transitie Participatiewet)						
Activering en uitstroom	23.240	23.316	21.121	20.926	20.926	20.926
Inkomenswaarborg	31.738	34.152	33.229	32.239	32.339	32.339
Economische ontwikkelingen en innovatie						
Economische ontwikkelingen	1.384	954	1.226	1.136	1.036	1.036
Florijnas						
Florijnas	13.687	60.450	54.752	37.821	27.535	27.535
Totaal lasten	70.049	118.872	110.328	92.122	81.836	81.836

Bijlage I Productramingen programmabegroting gemeente Assen 2015

baten						
Werkgelegenheid (incl. transitie Participatiewet)						
Activering en uitstroom	22.037	22.164	1.456	1.261	1.261	1.261
Inkomenswaarborg	27.837	28.148	27.270	26.313	26.313	26.313
Economische ontwikkelingen en innovatie						
Economische ontwikkelingen	481					
Florijnas						
Florijnas	13.687	60.450	54.752	37.821	27.535	27.535
Totaal baten	64.042	110.762	83.478	65.395	55.109	55.109
Totaal saldo van baten en lasten	-6.007	-8.110	-26.851	-26.728	-26.728	-26.728
mutaties in reserves						
storting reserves	300	154	195	267	267	267
beschikking reserves	20	118	241	178	113	113
Totaal mutaties in reserves	-280	-36	46	-89	-154	-154
Resultaat	-6.287	-8.146	-26.805	-26.817	-26.882	-26.882

Meedoen in Assen (bedragen * € 1.000)						
Beleidsthema / Beleidsproduct	Realisatie 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Meerjarenprognose		
				2016	2017	2018
saldo van baten en lasten						
lasten						
Nog in te vullen taakstelling Zorg en Welzijn						
Zorg en welzijn		-911				
Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)						
Lokaal jeugdbeleid	1.212	1.896	1.168	1.033	1.033	1.033
Transitie Jeugdzorg			23.374	23.374	23.374	23.374
WMO, gezondh zorg en vrijw werk (incl. transitie AWBZ/Wmo)						
Beleid WMO	30	170	43	43	43	43
Gezondheidszorg	2.158	2.182	2.197	2.218	2.240	2.240
Transitie AWBZ/WMO			36.158	36.158	36.158	36.158
Uitvoering WMO	6.965	8.734	6.427	6.387	6.287	6.287
Verslavingszorg en Maatschappelijke opvang	3.701	3.849	4.770	4.770	4.770	4.770
Vrijwilligerswerk	205	184	143	143	143	143
Mijn Buurt Assen						
Asielzoekers en nieuwkomers	356	106	19	19	19	19
Maatschappelijke dienstverlening	1.056	1.010	1.496	1.563	1.563	1.563
Minderhedenbeleid	40	74	17	17	17	17
Ouderenbeleid	536	555	6			
Welzijnswerk	793	824	505	505	505	505
Wijkzaken	541	1.355	381	681	681	681
Meedoenbeleid						
Meedoenbeleid	2.711	3.203	2.453	2.603	2.603	2.603
Sport						
Sport	1.176	306	309	271	231	126
Schuldhelpverlening						
Schuldhelpverlening	990	809	511	511	511	511
Onderwijs						
Huisvesting onderwijs	1.266	1.506	1.412	1.457	1.502	1.502
Lokaal onderwijsbeleid	1.532	1.584	1.355	1.355	1.355	1.355
Schoolbestuurlijke taken	25.871	24.161	23.584	22.838	22.615	22.615
Uitvoering lokaal onderwijs	281	303	303	303	303	303
Volwasseneneducatie	285	251	200	200	200	200
Totaal lasten	51.705	52.152	106.832	106.451	106.155	106.050
baten						
Jeugdzorg (incl. transitie Jeugdzorg)						
Lokaal jeugdbeleid	145					
WMO, gezondh zorg en vrijw werk (incl. transitie						
Uitvoering WMO	1.279	997	962	962	962	962
Verslavingszorg en Maatschappelijke opvang	-181	68	68	68	68	68
Mijn Buurt Assen						
Asielzoekers en nieuwkomers	245	7				
Wijkzaken	30	400	150	300	300	300
Sport						
Sport	69					

Bijlage I Productramingen programmabegroting gemeente Assen 2015

Onderwijs						
Lokaal onderwijsbeleid	402	416	382	382	382	382
Schoolbestuurlijke taken	25.617	23.903	23.356	22.870	22.647	22.647
Uitvoering lokaal onderwijs	459	539	539	539	539	539
Volwasseneneducatie	285	251	200	200	200	200
Totaal baten	28.348	26.581	25.657	25.321	25.098	25.098
Totaal saldo van baten en lasten	-23.357	-25.571	-81.174	-81.129	-81.056	-80.951
mutaties in reserves						
storting reserves	766	320				
beschikking reserves	1.625	80	243	148	448	448
Totaal mutaties in reserves	859	-240	243	148	448	448
Resultaat	-22.498	-25.811	-80.931	-80.981	-80.608	-80.503

Aantrekkelijk Assen (bedragen * € 1.000)						
Beleids thema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
saldo van baten en lasten						
lasten						
Aantrekkelijke binnenstad						
Stedelijke vernieuwing	166	153	153	153	153	153
Cultureel Hart						
Bibliotheekvoorziening	2.843	2.557	2.618	2.681	2.746	2.746
Creative en culturele vorming	3.245	2.482	2.492	2.506	2.520	2.520
Kunstbeoefening en bevordering	142	121	121	121	121	121
Schouwburg	4.436	4.210	4.175	4.206	4.252	4.252
Evenementen						
Evenementen	905	1.003	843	1.043	1.043	1.043
Parkeren						
Betaald parkeren	2.688	522	516	525	534	544
Veiligheid						
Openbare orde	315	388	388	388	388	388
Openbare veiligheid	682	3.005	2.898	2.949	2.949	2.949
Totaal lasten	15.424	14.442	14.205	14.573	14.707	14.716
baten						
Aantrekkelijke binnenstad						
Stedelijke vernieuwing	11	25	25	25	25	25
Cultureel Hart						
Creative en culturele vorming	567					
Evenementen						
Evenementen	228	244	244	244	244	244
Parkeren						
Betaald parkeren	4.227	1.480	1.702	1.702	1.702	1.702
Veiligheid						
Openbare orde	161	1	1	1	1	1
Openbare veiligheid	371	15	15	15	15	15
Totaal baten	5.565	1.765	1.987	1.987	1.987	1.987
Totaal saldo van baten en lasten	-9.859	-12.676	-12.217	-12.585	-12.719	-12.729
mutaties in reserves						
storting reserves	984					
beschikking reserves	4.953	3.678	2.301	2.296	2.307	2.307
Totaal mutaties in reserves	3.969	3.678	2.301	2.296	2.307	2.307
Resultaat	-5.891	-8.998	-9.916	-10.289	-10.413	-10.422

Samenwerken aan Assen (bedragen * € 1.000)						
Beleids thema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
saldo van baten en lasten						
lasten						
Bestuur						
Bestuursondersteuning B&W	260	469	469	445	440	440
Bestuursondersteuning gemeenteraad	491	621	592	572	592	592
Bestuursorganen	2.308	2.009	1.862	1.845	1.690	1.680

Bijlage I Productramingen programmabegroting gemeente Assen 2015

Regionale samenwerking						
Bestuurlijke samenwerking	143	119	124	129	134	139
Dienstverlening						
Informatiebeheer/basisregistraties	423	522	522	522	522	522
Publiekszaken	986	2.168	1.700	1.540	1.640	1.700
Totaal lasten	4.611	5.908	5.269	5.053	5.018	5.073
baten						
Bestuur						
Bestuursondersteuning B&W	5					
Bestuursondersteuning gemeenteraad		1				
Dienstverlening						
Informatiebeheer/basisregistraties	22					
Publiekszaken	957	1.082	1.042	1.042	1.042	1.042
Totaal baten	984	1.083	1.042	1.042	1.042	1.042
Totaal saldo van baten en lasten	-3.627	-4.825	-4.227	-4.011	-3.976	-4.031
Resultaat	-3.627	-4.825	-4.227	-4.011	-3.976	-4.031

Bedrijfsvoering	(bedragen * € 1.000)					
Beleids thema	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
saldo van baten en lasten						
lasten						
Bedrijfsvoering						
Bedrijfsvoering	45.390	50.177	51.875	51.303	49.038	48.328
Totaal lasten	45.390	50.177	51.875	51.303	49.038	48.328
baten						
Bedrijfsvoering						
Bedrijfsvoering	-1.186	10.973	11.520	10.698	9.198	9.198
Totaal baten	-1.186	10.973	11.520	10.698	9.198	9.198
Totaal saldo van baten en lasten	-46.576	-39.204	-40.355	-40.605	-39.840	-39.130
mutaties in reserves						
storting reserves		108	63			
Totaal mutaties in reserves		108	63			
Resultaat	-46.576	-39.097	-40.293	-40.605	-39.840	-39.130

Vastgoed en Grondbedrijf	(bedragen * € 1.000)					
Beleids thema / Beleidsproduct	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenprognose		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
saldo van baten en lasten						
lasten						
Wonen						
Begraven	49	68	66	66	66	66
Groenbeheer	234	387	382	382	382	382
Huishoudelijk afval	14	11	11	11	11	11
Rioolbeheer en waterzuivering	112	104	100	100	100	100
Vastgoed		22	21	21	21	21
Verzorging infrastructuur	408	30	29	29	29	29
Wegbeheer	48	38	37	37	37	37
Meedoen in Assen						
Huisvesting onderwijs	7.913	8.715	10.344	11.131	11.515	11.515
Lokaal jeugdbeleid	762	1.208	1.184	1.184	1.184	1.184
Maatschappelijke dienstverlening	9	7	7	7	7	7
Ouderenbeleid	7	14	13	13	13	13
Sport	5.366	5.788	5.727	5.727	5.727	5.797
Uitvoering WMO	441					
Verslavingszorg en Maatschappelijke opvang	175	346	346	346	346	346
Welzijnswerk	2.166	2.347	2.156	2.156	2.156	2.156
Wijkzaken	85					

Bijlage I Productramingen programmabegroting gemeente Assen 2015

Aantrekkelijk Assen						
Betaald parkeren	2.111	3.713	3.499	3.499	3.499	3.499
Bibliotheekvoorziening	678	713	713	713	713	713
Creative en culturele vorming	1.038	1.168	1.157	1.157	1.157	1.157
Evenementen	5	4	4	4	4	4
Openbare orde	4	10	10	10	10	10
Openbare veiligheid	71	1.494	1.477	1.477	1.477	1.477
Schouwburg	3.400	3.770	3.750	3.750	3.750	3.750
Samenwerken aan Assen						
Publiekszaken	2	2	2	2	2	2
Bedrijfsvoering						
Bedrijfsvoering	-3.271	-790	-845	-845	-845	-845
Vastgoed en Grondbedrijf						
Bouwgrondexploitatie	15.286	5.294	6.362	12.526	12.280	12.280
Strategische eigendommen	274	347	347	347	347	347
Totaal lasten	37.386	34.809	36.898	43.849	43.987	44.057
baten						
Wonen						
Begraven	10	14	14	14	14	14
Groenbeheer	36	73	73	73	73	73
Rioolbeheer en waterzuivering		15	15	15	15	15
Meedoen in Assen						
Huisvesting onderwijs	624	687	644	644	644	644
Lokaal jeugdbeleid	560	876	876	876	876	876
Ouderenbeleid	37	38	38	38	38	38
Sport	2.138	2.194	2.294	2.294	2.294	2.294
Uitvoering WMO	363					
Verslavingszorg en Maatschappelijke opvang	217	304	304	304	304	304
Welzijnswerk	616	686	686	686	686	686
Aantrekkelijk Assen						
Betaald parkeren	21	2.863	3.133	3.133	3.133	3.133
Bibliotheekvoorziening	677	693	693	693	693	693
Creative en culturele vorming	977	1.036	1.036	1.036	1.036	1.036
Openbare orde	6	8	8	8	8	8
Openbare veiligheid		942	942	942	942	942
Schouwburg	3.314	3.153	3.153	3.153	3.153	3.153
Vastgoed en Grondbedrijf						
Bouwgrondexploitatie	3.069	5.710	8.388	13.946	13.285	13.285
Strategische eigendommen	441	371	371	371	371	371
Totaal baten	13.106	19.661	22.666	28.224	27.564	27.564
Totaal saldo van baten en lasten	-24.280	-15.148	-14.232	-15.624	-16.423	-16.493
mutaties in reserves						
storting reserves		415	2.025	1.420	1.005	1.005
beschikking reserves	12.217	275	275	275	275	275
Totaal mutaties in reserves	12.217	-140	-1.750	-1.145	-730	-730
Resultaat	-12.063	-15.289	-15.982	-16.769	-17.153	-17.223

Algemeen financieel beleid (bedragen * € 1.000)						
Beleids thema / Beleidsproduct	Realisatie 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Meerjarenprognose		
				2016	2017	2018
saldo van baten en lasten						
lasten						
Onvoorzien/incidenteel						
Onvoorzien		823	1.123	633	643	653
Belastingheffing						
Belastingheffing en invordering	117	149	144	154	164	174
Financiering/Belegging						
Beleggingen	25	19	19	19	19	19
Financiering en liquiditeit	222	267	265	265	265	265
Gemeentefonds						
BTW-compensatiefonds	-427	250	250	250	250	250
Overige algemene middelen						
Overige alg dekkingsmiddelen	159	2.130	541	-490	-288	-303
Prijsontwikkeling				460	930	1.410

Bijlage I Productramingen programmabegroting gemeente Assen 2015

Bezuinigingstaakstelling						
Bezuinigingstaakstelling						
Saldi kostenplaatsen						
Bedrijfsvoering						
Resultaat rente omslag	-1.031	-3.647	-3.440	-3.440	-3.440	-3.440
Saldo						
Saldo		-2	-2	-2	-2	-2
Totaal lasten	-934	-11	-1.100	-2.151	-1.459	-974
baten						
Belastingheffing						
Belastingheffing en invordering	14.439	16.365	16.650	17.261	17.912	18.373
Financiering/Belegging						
Beleggingen	952	1.771	947	947	947	947
Financiering en liquiditeit	9.139	6.393	6.394	6.365	6.390	6.415
Overige alg dekkingsmiddelen			2.062			
Gemeentefonds						
Algemene uitkering	73.284	74.993	151.837	151.714	151.619	150.994
Overige algemene middelen						
Overige alg dekkingsmiddelen	163	2.060	62	62	62	62
Totaal baten	97.977	101.582	177.951	176.348	176.929	176.790
Totaal saldo van baten en lasten	98.911	101.592	179.051	178.499	178.388	177.764
mutaties in reserves						
storting reserves	2.498	7.918	3.999	2.107	2.177	6.107
beschikking reserves	5.245	9.819	2.521	2.454	2.390	6.329
Totaal mutaties in reserves	2.747	1.901	-1.479	346	212	221
Resultaat	101.658	103.493	177.572	178.845	178.600	177.985

Bijlage II Programmabudgetten 2016 – 2017 - 2018

(bedragen * € 1.000)

2016 / Programma	Begroting 2015	Mutaties mjp	Volume	Actualisatie	Bezuiniging	Ambitie CP	Begroting 2016
lasten							
Wonen in Assen	19.237	-1.040	442	136	-150	75	18.700
Werken in Assen	110.328	-18.466		250		10	92.122
Meedoen in Assen	106.832	-719	65	-71	-188	533	106.451
Aantrekkelijk Assen	14.205	112		56		200	14.573
Samen werken aan Assen	5.269	-4	5	-217			5.053
Bedrijfsvoering	51.875	-2.092		1.500		20	51.303
Vastgoed en Grondbedrijf	36.898	6.950					43.849
Algemeen financieel beleid	-1.100	-675	20	1.104	-1.500		-2.151
Totaal lasten	343.544	-15.933	532	2.758	-1.838	838	329.900
baten							
Wonen in Assen	18.727	210	220	115			19.272
Werken in Assen	83.478	-18.083					65.395
Meedoen in Assen	25.657	-486				150	25.321
Aantrekkelijk Assen	1.987						1.987
Samen werken aan Assen	1.042						1.042
Bedrijfsvoering	11.520	-2.322		1.500			10.698
Vastgoed en Grondbedrijf	22.666	5.558					28.224
Algemeen financieel beleid	177.951	-1.525		-318	240		176.348
Totaal baten	343.029	-16.648	220	1.297	240	150	328.288
Totaalsaldo baten en lasten	-516	-714	-312	-1.461	2.078	-688	-1.612
mutaties in reserves							
storting reserves	6.214	-2.455		20		128	3.907
beschikking reserves	6.739	-1.287				113	5.565
Totaal mutaties in reserves	525	1.168		-20		-15	1.658
Resultaat	10	454	-312	-1.481	2.078	-703	46

2017 / Programma	Begroting 2016	Mutaties mjp	Volume	Actualisatie	Bezuiniging	Ambitie CP	Begroting 2017
lasten							
Wonen in Assen	18.700		447	-36			19.111
Werken in Assen	92.122	-10.386		100			81.836
Meedoen in Assen	106.451	-256	65	-65	-40		106.155
Aantrekkelijk Assen	14.573	130		4			14.707
Samen werken aan Assen	5.053	-135	5	95			5.018
Bedrijfsvoering	51.303	-1.265			-1.000		49.038
Vastgoed en Grondbedrijf	43.849	139					43.987
Algemeen financieel beleid	-2.151	-151	20	823			-1.459
Totaal lasten	329.900	-11.925	537	921	-1.040		318.393
baten							
Wonen in Assen	19.272		224	-50			19.446
Werken in Assen	65.395	-10.286					55.109
Meedoen in Assen	25.321	-223					25.098
Aantrekkelijk Assen	1.987						1.987
Samen werken aan Assen	1.042						1.042
Bedrijfsvoering	10.698	-1.500					9.198
Vastgoed en Grondbedrijf	28.224	-660					27.564

2017 / Programma	Begroting 2016	Mutaties mjp	Volume	Actualisatie	Bezuiniging	Ambitie CP	Begroting 2017
Algemeen financieel beleid	176.348	481		-140	240		176.929
Totaal baten	328.288	-12.189	224	-190	240		316.373
Totaalsaldo baten en lasten	-1.612	-264	-313	-1.111	1.280		-2.020
mutaties in reserves							
storting reserves	3.907	-345					3.562
beschikking reserves	5.565	181					5.746
Totaal mutaties in reserves	1.658	526					2.185
Resultaat	46	263	-313	-1.111	1.280		164

2018 / Programma	Begroting 2017	Mutaties mjp	Volume	Actualisatie	Bezuiniging	Ambitie CP	Begroting 2018
lasten							
Wonen in Assen	19.111		447	-54			19.504
Werken in Assen	81.836						81.836
Meedoen in Assen	106.155		65	-144	-26		106.050
Aantrekkelijk Assen	14.707			10			14.716
Samen werken aan Assen	5.018		5	50			5.073
Bedrijfsvoering	49.038			390	-1.100		48.328
Vastgoed en Grondbedrijf	43.987			70			44.057
Algemeen financieel beleid	-1.459		20	465			-974
Totaal lasten	318.393		537	787	-1.126		318.591
baten							
Wonen in Assen	19.446		224	-52			19.618
Werken in Assen	55.109						55.109
Meedoen in Assen	25.098						25.098
Aantrekkelijk Assen	1.987						1.987
Samen werken aan Assen	1.042						1.042
Bedrijfsvoering	9.198						9.198
Vastgoed en Grondbedrijf	27.564						27.564
Algemeen financieel beleid	176.929			-139			176.790
Totaal baten	316.373		224	-191			316.406
Totaalsaldo baten en lasten	-2.020		-313	-978	1.126		-2.185
mutaties in reserves							
storting reserves	3.562			3.930			7.492
beschikking reserves	5.746			3.939			9.685
Totaal mutaties in reserves	2.185			9			2.194
Resultaat	164		-313	-969	1.126		9

Bijlage III a) Overzicht investeringen 2015-2018

(bedragen * € 1.000)

Programma / Beleidsthema / Onderdeel	Jaar van investeren			
	2015	2016	2017	2018
Wonen in Assen				
Openbare ruimte				
Rioleringen	1.735	2.606	377	420
Watergangen	1.178	171	148	230
Speelvoorzieningen	399	60	105	115
Verkeersregelinstallaties	130	130	130	130
Gladheidbestrijding			110	
Overige investeringen	76		5	
Totaal Openbare ruimte	3.518	2.967	875	895
Duurzaamheid				
Afvalinzameling	218	90	237	90
Totaal Duurzaamheid	218	90	237	90
Totaal Wonen in Assen	3.736	3.057	1.112	985
Meedoen in Assen				
Onderwijs				
Onderwijshuisvesting algemeen	320	320	320	320
Totaal Onderwijs	320	320	320	320
Totaal Meedoen in Assen	320	320	320	320
Aantrekkelijk Assen				
Parkeren				
Parkeren	40			122
Totaal Parkeren	40			122
Totaal Aantrekkelijk Assen	40			122
Samenwerken aan Assen				
Bestuur				
ICT-middelen bestuur	87	61	20	
Totaal Bestuur	87	61	20	
Dienstverlening				
Basisregistraties	71	1.320		60
Totaal Dienstverlening	71	1.320		60
Totaal Samenwerken aan Assen	157	1.381	20	60
Bedrijfsvoering				
Bedrijfsvoering				
ICT-middelen	853	491	273	199
Materieel	183	39	638	15
Kantoorinventaris		130		48
Overige investeringen			27	
Totaal Bedrijfsvoering	1.036	660	938	262
Totaal Bedrijfsvoering	1.036	660	938	262
Vastgoed en Grondbedrijf				
Wonen				
Duurzaamheidscentrum	4.588			
Totaal Wonen	4.588			
Meedoen in Assen				
Vernieuwbouw Dr. Nassau College, locatie Penta	9.200			
Nieuwbouw Dr. Nassau College, locatie Quintus		17.319		
Nieuwbouw GBS De Parel	2.500			
Nieuwbouw Renn4 De Atlas	3.000			
MFA Assen-Oost	7.149			
Overige investeringen	50			
Totaal Meedoen in Assen	21.899	17.319		
Bedrijfsvoering				
Bedrijfsgebouwen	140		92	
Totaal Bedrijfsvoering	140		92	
Totaal Vastgoed en Grondbedrijf	26.627	17.319	92	
Algemeen financieel beleid				
Financiering/Belegging				
Startersleningen (3e tranche)	750			
Totaal Financiering/Belegging	750			
Totaal Algemeen financieel beleid	750			
Totaal investeringen 2015-2018	32.667	22.737	2.482	1.749

Bijlage III b) Verloopoverzicht activa 2015

(bedragen * € 1.000)

Programma	Vorig dienstjaar		Oorspronkelijk bedrag investering begin dienstjaar	Vermeer-dering / vermindering in dienstjaar	Oorspronkelijk bedrag investeringen einde dienstjaar	Totaal afschrijving / aflossing begin dienstjaar	Afschrijving /aflossing in dienstjaar	Boekwaarde begin van het dienstjaar	Boekwaarde eind van het dienstjaar	Toegerekende rentelasten	Totaal van de kapitaallasten
	Oorspronkelijk bedrag investering	Vermeer-deringen / vermin-deringen									
Wonen in Assen	48.383	5.873	54.256	3.736	57.992	9.836	1.707	44.420	46.450	2.269	3.975
Werken in Assen											
Meedoen in Assen	61		61	320	381	11	30	50	340	17	47
Aantrekkelijk Assen	871	75	946	40	986	340	76	605	570	28	103
Samenwerken aan Assen	2.642	351	2.992	157	3.150	2.071	347	921	732	49	396
Bedrijfsvoering	14.616	4.517	19.133	1.036	20.169	7.757	2.476	11.376	9.937	570	3.046
Vastgoed en Grondbedrijf	319.966	26.826	346.792	26.627	373.420	41.292	5.690	305.500	326.438	15.586	21.277
Algemeen financieel beleid	20.880		20.880	750	21.630	8.410	28	12.470	13.192	202	230
Totaal	407.418	37.642	445.060	32.667	477.727	69.717	10.353	375.343	397.658	18.721	29.074

Bijlage IV Gemeentefonds

Raming algemene uitkering uit het gemeentefonds 2015 € 151,4 miljoen

De raming van de algemene uitkering 2015 is op basis van de meicirculaire 2014 bepaald op

€ 151,4 miljoen. Opbouw en verloop zien er sinds de laatste bijstelling bij de voorjaarsnota 2014 als volgt uit.

Mutaties Algemene uitkering

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving mutaties	Stand/mutatie	
Geactualiseerde uitkering 2014 (excl. RSP-gelden)	75.446	Geactualiseerd op basis mei-circulaire 2014
Overkomend budget jeugdzorg	24.605	Onderdeel sociaal deelfonds
Overkomend budget WMO/AWBZ	37.455	Idem
Overkomend budget Participatie	19.362	Idem
Herijking gemeentefonds fase 1	-1.157	Gevolg wijziging verdeelsystematiek fonds
Overgangsregeling herijking gemeentefonds	593	Eenmalige tegmoetkoming nadeelgemeenten
Onderschrijding plafond BCF	635	Conform prognose BZK mei-circulaire /risico
Gevolgen rijksbezuinigingen en korting (totaal)	- 5.674	Conform afspraken Regeerakkoorden Rutte I en II
Ontwikkeling accessen 2013/2014	400	Effect koppeling rijksuitgaven
Gevolgen landelijk volumegroei	- 946	Ontwikkeling uitkeringsbasis
Gevolgen lokale volumegroei	169	Gevolgen waarde-ontwikkeling
Bijstelling decentralisatie en integratie uitkeringen	475	Deels autonoom; deels o.b.v. bestuurlijke afspraken
Overige aanpassingen	74	Idem
RSP-gelden 2015 FlorijnAs	p.m	Omvang nog niet bekend
Raming algemene uitkering primaire begroting	151.438	

Bezuinigingen gemeentefonds/algemene uitkering

Gevolgen rijksbezuinigingen en kortingen vanaf 2015

(bedragen in € * miljoen)

Omschrijving/mutatie	Macro	aandeel Assen €	prognose €
Onderwijshuisvesting (motie Haersma Buma)	256	0,996	1,000
Gemeentelijke schaalvergroting	60	0,233	0,230
Voortzetting Btw-compensatiefonds	310	1,206	1,250
Overheveling buitenonderhoud scholen	159	0,639	0,725
Hergebruik scootmobielen	15	0,059	0,060
Afschaffing maatschappelijke stages	20	0,074	0,080
Korting Wmo huishoudelijke hulp	475	1,812	2,200
Uitname I Nup middelen	146	0,585	0,556
Dualiseringskorting	18	0,070	0,070
Totaal van de bezuinigingen	1.459	5,674	6,171

Vooruitzichten verloop algemene uitkering 2016 - 2018

Op basis van de meicirculaire en eigen aannames zijn voor de algemene uitkeringen 2016-2018 de volgende inschattingen gemaakt en in de meerjarenprognose opgenomen.

De algemene uitkering 2015 van € 151,4 miljoen is daarvoor de basis. De in het meerjarig beloop opgenomen mutaties zijn toegelicht in het onderdeel Meerjarenprognose 2016-2018.

Meerjarenprognose algemene uitkering 2016-2018			
	(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/mutatie ten opzichte van voorafgaand jaar	2016	2017	2018
Raming/prognose voorgaand jaar	151.438	151.313	151.216
Accessen	675	575	125
Lokale volume-effecten	293	332	163
Landelijke volume-effecten; ontwikkeling uitkeringsbasis	-666	-710	-622
Decentralisatie Jeugdzorg	p.m.	p.m.	p.m.
Decentralisatie budget AWBZ	p.m.	p.m.	p.m.
Decentralisatie Participatie	p.m.	p.m.	p.m.
Aanpassing verdeelsystematiek (herijking fase 1 en 2)	-623	-30	-30
Bijstellingen taakmutaties en bestuurlijke afspraken	466	66	-33
Doorwerking kortingen ivm Kabinetsbeleid	-270	-330	-230
Prognose algemene uitkering 2016-2018	151.313	151.216	150.590
Mutatie per jaar	-124	-96	-626